

Samorząd
Województwa Opolskiego

REGIONALNY OŚRODEK POLITYKI SPOŁECZNEJ W OPOLE

Obserwatorium Integracji Społecznej
45-315 OPOLE ul. Głogowska 25C
TEL. (77) 44 15 250; 44 16 495 FAX (77) 44 15 259

OIS.4011-2-4/13

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO w 2012 r.

Opole, maj 2013 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

koordynacja
na rzecz
aktywnej
integracji

Centrum
Rozwoju
Zasobów
Ludzkich

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Sytuacja społeczno-demograficzna woj. opolskiego	5
1.1 Podstawowe dane demograficzne	5
1.2 Osoby niepełnosprawne w woj. opolskim	7
1.3 Emigranci woj. opolskiego	9
1.4 Rynek pracy w woj. opolskim w 2012 r.	10
1.5 Ubóstwo w woj. opolskim	13
1.6 Formy opieki nad dziećmi (do lat 3 i w wieku przedszkolnym)	15
1.6.1 Opieka żłobkowa	15
1.6.2 Nianie	16
1.6.3 Program resortowy „Maluch”	16
1.6.4 Wychowanie przedszkolne	17
1.7 Mieszkania socjalne	18
2. Pomoc społeczna i inne zadania z zakresu polityki społecznej w woj. opolskim	19
2.1 Liczba osób i rodzin – świadczeniobiorców pomocy społecznej	19
2.2 Klienci ośrodków pomocy społecznej	20
2.3 Powody udzielania pomocy	22
2.4 Klienci pomocy społecznej wg grup wieku, w tym długotrwale korzystający z pomocy	23
2.5 Formy pomocy	24
2.6 Klienci powiatowych centrów pomocy rodzinie	25
2.7 Niematerialne formy pomocy w powiatowych centrach pomocy rodzinie	27
3. Kadra pomocy społecznej woj. opolskiego	28
3.1 Kadra ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie	29
3.1.1 Pracownicy socjalni	29
3.1.2 Kadra kierownicza	32
3.1.3 Pozostali pracownicy	32
4. Struktura organizacyjna pomocy społecznej w woj. opolskim	33
5. Koszt pomocy społecznej oraz innych zadań z zakresu polityki społecznej w latach 2011-2012 i w 2013 r. (prognoza)	35
5.1 Zadania gminy	35
5.2 Koszt świadczeń udzielonych przez ośrodki pomocy społecznej w latach 2011-2012 i prognoza w 2013 r.	36
5.3 Inne rodzaje pomocy i świadczeń	40
5.4 Zadania powiatu, w tym koszt świadczeń udzielonych przez powiatowe centra pomocy rodzinie	41
5.5 Zadania gmin i powiatów – razem	43
6. Zwiększenie zasobów pomocy społecznej	44
6.1 Zadania gminy i powiatu	44
6.2 Formy pomocy i wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych	45
6.2.1 Domy pomocy społecznej	45
6.2.2 Dzielne domy pomocy	48
6.2.3 Usługi opiekuńcze	49
7. Zmiana systemu pomocy i integracji społecznej (ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej)	50
8. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	51
9. Projekty współfinansowane z UE	52
9.1 Realizacja projektów w ramach PO KL w latach 2008 – 2012 w woj. opolskim – Priorytet VII -Działanie 7.1	52
9.2 Realizacja projektów OPS i PCPR w ramach PO KL w latach 2011 – 2012 w woj. opolskim	54
10. Zadania Samorządu Województwa Opolskiego w zakresie pomocy i integracji społecznej w 2012 r. ..	56
11. Wnioski	58
12. Rekomendacje	63
Załączniki	65

Wprowadzenie

Ocena zasobów pomocy społecznej to coroczne opracowanie, które przygotowuje samorząd województwa do 30 czerwca i przekazuje właściwemu wojewodzie do 31 lipca.

Obowiązek opracowania regionalnej *Oceny zasobów pomocy społecznej* wprowadzono nowelizacją ustawy o pomocy społecznej w 2011 r.¹

Pierwsza *Ocena zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2011 r.* została przedstawiona i przyjęta na sesji Sejmiku Województwa Opolskiego 26 czerwca 2012 r., a następnie wraz z rekomendacjami przekazana Wojewodzie Opolskiego w wyznaczonym terminie.

Zgodnie z zapisami ustawowymi tegoroczną, regionalną *Ocenę zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2012 r.*, podobnie jak w ubiegłym roku, opracowano na podstawie gminnych i powiatowych ocen zasobów pomocy społecznej, tj. informacji i danych zamieszczonych w ich elektronicznych wersjach w systemie informatycznym pomocy społecznej SAC.²

Ocena zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2012 r. zawiera wszystkie obszary tematyczne wyszczególnione w ustawie (infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe, nakłady finansowe ponoszone na zadania pomocy społecznej, informacje o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej) oraz inne, ważne z punktu widzenia regionu, zagadnienia z zakresu pomocy i integracji społecznej.

Wszystkie oceny zasobów pomocy społecznej (gminne, powiatowe i regionalne) wraz z rekomendacjami mają stanowić podstawę do planowania budżetów na pomoc społeczną na następny rok. Jednak do czasu zakończenia wprowadzania zmian przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w elektronicznym formularzu do sporządzania ocen w SAC, wynikających m. in. z trudności w interpretacji informacji, które winny być podane przez samorząd terytorialny, zrezygnowano z wykorzystania w *Ocenie zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2012 r.* części danych gmin i powiatów, podając informacje z innych źródeł (GUS, Urzędu Statystycznego w Opolu, MPiPS, OUW w Opolu, materiałów własnych Obserwatorium Integracji Społecznej i ROPS w Opolu), lub wykorzystano je w ograniczonym wymiarze. Jednocześnie, w sytuacji poprawnej weryfikacji danych głównych, w wyliczeniach i wskaźnikach do oceny regionalnej przyjmowano szczegółowe dane z gmin i powiatów.

W związku z tym:

- podane w niniejszej ocenie instytucje pomocy i integracji społecznej to jednostki prowadzone tylko i wyłącznie przez samorząd terytorialny lub na ich zlecenie;
- do szczegółowych wyliczeń, uwzględniających liczbę ludności woj. opolskiego w 2012 r., wykorzystano dane z gminnych i powiatowych ocen zasobów pomocy społecznej (ogólna liczba ludności woj. opolskiego, podana w ocenach – 1 005 740, różni się od liczby ludności ogłoszonej przez GUS – 1 010 203, jednak nie wpływa to istotnie na wskaźniki i dane opisane w ocenie)³;

¹ Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. nr 81, poz. 440) zaczęła obowiązywać od 3 maja 2011 r.

² SAC – Statystyczna Aplikacja Centralna to częścią Oprogramowania Użytkowego POMOST dla jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, który wspiera proces zbierania sprawozdań przeznaczonych dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej

³ *Stan i ruch naturalny ludności w woj. opolskim w 2012 r.* Urząd Statystyczny w Opolu, maj 2013
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/opole/ASSETS_sygnalna_ludnosc_2012.pdf (20.05.2013 r. godz. 9⁰⁰)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

- zamieszczone załączniki w formie tabelarycznej zawierają wybrane dane i informacje pochodzące z gminnych i powiatowych ocen zasobów pomocy społecznej w 2012 r., dostępne w SAC.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

koordynacja
na rzecz
aktywnej
integracji

Centrum
Rozwoju
Zasobów
Ludzkich

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

1. Sytuacja społeczno-demograficzna woj. opolskiego

1.1 Podstawowe dane demograficzne

Według GUS w 2012 r. województwo opolskie zamieszkiwało 1 010 203 osób (o 3,7 tys. mniej niż w 2011 r.), co podobnie jak przed rokiem, stanowiło 2,6 % ogólnej liczby mieszkańców Polski.⁴

Odsetek kobiet w ogólnej liczbie mieszkańców woj. opolskiego wyniósł 51,6% (w 2011 r. 51,7%), a współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) był taki sam jak w kraju i liczył 107.

Średnia gęstość zaludnienia (liczba osób przypadająca na 1 km²) wyniosła w woj. opolskim 107 (w 2011 r. – 108), a w kraju podobnie jak przed rokiem – 123.

Tabela 1. Liczba ludności woj. opolskiego w stosunku do ludności Polski w 2012 r.

Wyszczególnienie	Liczba ludności		Ludność woj. opolskiego w Polsce – w proc.
	Polska (ogółem)	Woj. opolskie	
Ludność ogółem (wg GUS)	38 542 000 *	1 010 203	2,62%

* Liczba ludności Polski w 2012 za: *Podstawowe informacje o rozwoju demograficznym Polski do 2012 roku*, GUS materiał na konferencję prasową, styczeń 2013 r. http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/L_podst_inf_o_rozwoju_dem_pl_do_2012.pdf (27.05.2013 r., godz. 12⁰⁰)

Źródło: *Stan i ruch naturalny ludności w woj. opolskim w 2012 r.*, Urząd Statystyczny w Opolu, maj 2013

Tabela 2. Ludność woj. opolskiego w latach 2010- 2012 r. - podział powiatowy

Lp.	Woj. opolskie	Ludność			Wzrost / spadek w 2012 r. 2010 r. = 100%
		2010	2011	2012	
1.	brzeski	92 587	92 455	92 345	99,7
2.	głubczycki	48 521	48 217	47 896	98,7
3.	kędzierzyńsko-kozielski	98 900	98 350	97 879	99,0
4.	kluczborski	68 124	67 845	67 558	99,2
5.	krapkowicki	65 944	65 729	65 390	99,2
6.	namysłowski	43 276	43 149	43 011	99,4
7.	nyski	142 799	142 119	141 586	99,2
8.	oleski	66 361	66 104	65 867	99,3
9.	opolski	133 110	133 196	133 291	100,1
10.	prudnicki	57 919	57 583	57 256	98,9
11.	strzelecki	77 004	76 764	76 548	99,4
12.	Opole miasto	122 656	122 439	121 576	99,1
Razem		1 017 241	1 013 950	1 010 203	99,3

Źródło: *Stan i ruch naturalny ludności w woj. opolskim w 2012 r.*, Urząd Statystyczny w Opolu, maj 2013

W porównaniu do 2010 r. liczba ludności województwa zmniejszyła się o 0,7%, tj. o 7 038 osób, w tym najbardziej w Mieście Opolu (o 0,9%). Jedyne wzrost liczby ludności zanotowano w powiecie opolskim ziemskim – 0,1%.⁵

⁴ Tamże, s. 2

⁵ Tamże, s. 2

Tabela 3. Ludność wg ekonomicznych grup wieku w woj. opolskim w 2012 r.

Wyszczególnienie	Stan i struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w 2012 r.						
	Ogółem	w tym w wieku:					
		przedprodukcyjnym 0 - 17 lat	%	produkcyjnym 18 - 59/64	%	poprodukcyjnym 60/65 i więcej	%
Woj. opolskie	1 010 203	167 241	17	657 955	65	185 007	18

Zródło: Stan i ruch naturalny ludności w woj. opolskim w 2012 r., Urząd Statystyczny w Opolu, maj 2013

W 2012 r. utrzymał się niekorzystny trend pomiędzy ekonomicznymi grupami ludności województwa. W porównaniu do 2011 r.:

- o 1,8% spadła liczba osób do 17 roku życia;
- o 0,8% zmniejszyła się liczba ludności w wieku produkcyjnym;
- o 2,6% wzrosła liczba osób w wieku poprodukcyjnym.⁶

Prognozy liczby ludności w woj. opolskim GUS oraz analizy regionalne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, wskazują na postępujące zmiany w strukturze demograficznej regionu. Wraz z systematycznym spadkiem liczby mieszkańców woj. opolskiego (od 2000 r. średnio ubywa rocznie ok. 5 tys. osób), wynikającym m. in. z ujemnego przyrostu naturalnego, zwiększa się liczba osób w wieku poprodukcyjnym.⁷

Liczba osób w wieku aktywności zawodowej jest o 11 pkt proc. większa wśród mężczyzn niż kobiet, w przeciwieństwie do wieku emerytalnego, w którym kobiet jest prawie 2-krotnie więcej niż mężczyzn.⁸

W Polsce wg GUS największy przyrost ludności w wieku poprodukcyjnym nastąpi w latach 2011 – 2020 (o blisko 2 mln.), by do 2035 r. zwiększyć się do ponad 3,5 mln osób. Oznacza to, że w 2035 r. liczba ludności w wieku 60/65+ będzie wynosić prawie 10 mln, a ich udział w liczbie ludności Polski stanowić będzie 27% (obecnie 17%).⁹

W woj. opolskim przyrost ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2035 wyniesie 60 tys. osób, by w 2035 r. osiągnąć wartość 259 tys. osób, co stanowić będzie 28,9% mieszkańców województwa (będzie to drugie miejsce w kraju pod względem najwyższego wskaźnika udziału osób w wieku poprodukcyjnym – po woj. świętokrzyskim z wartością 29,8%).

Tabela 4. Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku - Polska i woj. opolskie w wybranych latach w okresie 2015 – 2035

Wyszczególnienie	Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku					
	Procentowy udział liczby osób w populacji ogółem w grupach wieku: 60/65-79 lat oraz pow. 80 lat życia					
	wiek poprodukcyjny	2015	2020	2025	2030	2035
Polska	60+/65+	19,4	22,1	24,0	25,2	26,7
	w tym 80+	3,9	4,1	4,1	5,5	7,2
woj. opolskie	60+/65+	19,9	22,8	25,2	27,1	28,9
	w tym 80+	4,0	4,7	4,5	5,6	7,3

Zródło: Prognoza ludności na lata 2008 - 2035. Główny Urząd Statystyczny. Departament Badań Demograficznych. Warszawa 2009 r. http://www.stat.gov.pl/PUBL_L_prognoza_na_lata2008-2035.xls

⁶ Tamże, s. 4

⁷ Zob. R. Radziński, K. Szczygielski, T. Słodra-Gwiżdż, *Grupy szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym - aspekt demograficzny. Województwo opolskie w latach 2009-2030 wraz z komentarzem Obserwatorium Integracji Społecznej*. OIS ROPS w Opolu

⁸ Wg liczby ludności w podziale na mężczyzn i kobiet podanej w gminnych i powiatowych ocenach zasobów pomocy społecznej w 2012 r.

⁹ *Prognoza ludności na lata 2008 - 2035*. Główny Urząd Statystyczny. Departament Badań Demograficznych. Warszawa 2009 r. http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_L_prognoza_ludnosci_na_lata2008_2035.pdf (16.04.2012 r., godz. 9⁰⁰)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Na zwiększenie się liczby osób w wieku poprodukcyjnym wpływ będzie miało także wydłużanie się przeciętnego dalszego trwania życia – silniejsze w przypadku mężczyzn niż kobiet. W Polsce do 2035 r. przeciętne dalsze trwanie życia wydłuży się o 6 lat dla mężczyzn i 3 lata dla kobiet. Mężczyźni będą żyli średnio 77,1 lat, a kobiety 82,9 lat¹⁰.

Udział osób w wieku pow. 80 lat życia wzrośnie do 2035 r. o 1 434 tys., tj. ponad 2,3-krotnie. W woj. opolskim liczba osób w wieku 80 lat i więcej wzrośnie o 38 tys., tj. 2,4-krotnie.

Przyrost osób pow. 80 roku życia będzie widoczny zwłaszcza w miastach, natomiast w woj. opolskim i śląskim dotyczyć będzie obszarów wiejskich.¹¹

1.2 Osoby niepełnosprawne w woj. opolskim

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2011 w woj. opolskim było **103,2 tys. osób**, które *odczuwały całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych stosownie do swojego wieku (niepełnosprawność biologiczna) i/lub posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony (niepełnosprawność prawna)*.¹² Stanowiły one 10,2% ogółu mieszkańców woj. opolskiego (wg NSP 2002 – 10,0%).¹³

W Polsce liczba osób niepełnosprawnych biologicznie i prawnie wyniosła 4,7 mln, tj. 12,2% ludności kraju (w 2002 r. - 14,3%). Jednak - zgodnie z wyjaśnieniami GUS, liczba osób niepełnosprawnych w kraju jest niedoszacowana i będzie weryfikowana, ponieważ „udzielanie odpowiedzi na pytanie dotyczące niepełnosprawności odbywało się na zasadzie dobrowolności” (brak odpowiedzi lub świadome skorzystanie z tego prawa odnosi się do 1,5 mln respondentów).

Tabela 5. Liczba osób niepełnosprawnych w woj. opolskim i w Polsce wg miejsca zamieszkania, płci i rodzaju niepełnosprawności w latach 2011 i 2002 (w tys.)

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba osób niepełnosprawnych w tys. w:							
		2011 r.				2002 r.			
		Polska	woj. opolskie			Polska	woj. opolskie		
	Ogółem	Ogółem	miasta	wieś	Ogółem	Ogółem	miasta	wieś	
1.	Ogółem	4 697,5	103,2	57,6	45,6	5 456,7	106,8	57,2	49,5
2.	Mężczyźni	2 167,1	48,4	26,8	21,7	2 568,2	51,5	27,1	24,4
3.	Kobiety	2 530,4	54,8	30,8	24,0	2 888,5	55,3	30,2	25,1
4.	Niepełnosprawni prawnie	3 131,9	62,3	38,1	24,3	4 450,1	81,4	45,4	36,0
5.	Mężczyźni	-	32,1	19,3	12,8	-	41,8	22,6	19,3
6.	Kobiety	-	30,2	18,8	11,4	-	39,6	22,9	16,8
7.	Niepełnosprawni tylko biologicznie	1 565,6	40,8	19,5	21,4	1 006,6	25,3	11,8	13,5
8.	Mężczyźni	-	16,3	7,5	8,8	-	9,7	4,5	5,2
9.	Kobiety	-	24,5	12,0	12,5	-	15,6	7,3	8,3

Zródło: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, Raport z wyników w woj. opolskim, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2012, s. 34 http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/opole/ASSETS_raport_nsp_2011.pdf (05.04.2013 r., godz. 9⁰⁰) oraz Raport z wyników Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, GUS, Warszawa 2012, s. 64 http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/lud_raport_z_wynikow_NSP2011.pdf

¹⁰ Tamże

¹¹ Tamże, s. 184

¹² Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, Raport z wyników w woj. opolskim, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2012, s. 33 http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/opole/ASSETS_raport_nsp_2011.pdf (06.05.2013 r., godz. 15⁰⁰)

¹³ Tamże, s. 34

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

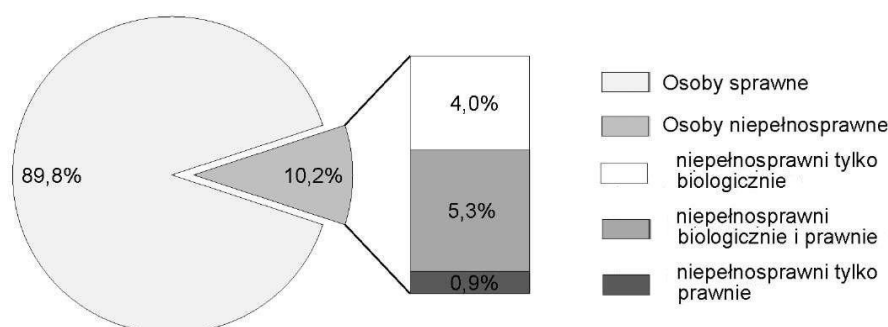
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Liczba osób niepełnosprawnych w woj. opolskim stanowi 2,2% ogólnej liczby niepełnosprawnych w Polsce (liczba niepełnosprawnych prawnie wynosi 2%, a niepełnosprawnych wyłącznie biologicznie 2,6% wszystkich niepełnosprawnych w Polsce).

W porównaniu do 2002 r. - w marcu 2011 r. liczba osób niepełnosprawnych w woj. opolskim spadła o 3,6 tys. osób, co może być związane zarówno z brakiem odpowiedzi na pytanie o niepełnosprawność oraz ze zmianą struktury osób niepełnosprawnych ze względu na niepełnosprawność prawną i biologiczną w okresie międzypisowym. Odsetek osób niepełnosprawnych prawnie zmniejszył się o 19,1 tys., tj. 23% - głównie z powodu ograniczeń systemu orzecznictwa, natomiast wzrosła liczba osób niepełnosprawnych tylko biologicznie - z 25,3 tys. do ponad 40 tys. osób, tj. o 60%.

Wykres 1. Liczba osób niepełnosprawnych w liczbie ludności woj. opolskiego w 2011 r. wg rodzaju niepełnosprawności

Źródło: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, Raport z wyników w woj. opolskim, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2012, s. 35 http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/opole/ASSETS_raport_nsp_2011.pdf (14.11.2012 r., godz. 10⁰⁰)

W 2011 r. liczba osób niepełnosprawnych stanowiła 10,2% mieszkańców woj. opolskim, w tym najwięcej (5,3%) było osób jednocześnie niepełnosprawnych biologicznie i prawnie (odczuwały ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności i mają orzeczenie o stopniu niepełnosprawności).

Tabela 6. Liczba osób niepełnosprawnych w Polsce i woj. opolskim w 2011 r. wg rodzaju i stopnia niepełnosprawności

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba niepełnosprawnych w 2011 r.					
		Polska			woj. opolskie		
		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
1.	Ogółem	4 697,5 tys. zł	2 167,1 tys. zł	2 530,4 tys. zł	103,2 tys. zł	48,4 tys. zł	54,8 tys. zł
w odsetkach:							
2.	Niepełnosprawni prawnie o stopniu:	10,2	10,8	9,7	9,3	10,1	8,6
3.	znacznym	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,1
4.	umiarkowanym	3,7	3,9	3,6	2,9	3,1	2,7
5.	lekkim	4,0	4,3	3,8	4,0	4,3	3,6
6.	nieustalonym oraz osoby do 15 lat posiadające orzeczenie o niepełnosprawności	1,2	1,4	1,0	1,3	1,5	1,1
7.	Niepełnosprawni tylko biologicznie	33,3	28,6	37,4	39,6	33,7	44,8
8.	całkowite	1,7	1,4	2,0	1,9	1,5	2,2
9.	poważne	8,2	6,7	9,5	9,9	7,9	11,6
10.	umiarkowane	23,4	20,6	25,8	27,8	24,2	30,9
11.	Niepełnosprawni biologicznie i prawnie	56,5	60,5	53,0	51,1	56,2	46,6
12.	całkowite	10,4	11,2	9,7	9,3	10,5	8,1
13.	poważne	15,1	15,8	14,4	13,9	14,7	13,1
14.	umiarkowane	31,0	33,5	28,9	28,0	30,9	25,4

Źródło: opracowanie własne OIS ROPS w Opolu na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, Raport z wyników w woj. opolskim, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2012, s. 36 http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/opole/ASSETS_raport_nsp_2011.pdf (05.04.2013 r., godz. 9⁰⁰) oraz Raportu z wyników. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, GUS, Warszawa 2012, s. 66 http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/lud_raport_z_wynikow_NSP2011.pdf

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Wśród niepełnosprawnych w Polsce i woj. opolskim (odpowiednio 56,5% i 51,1%) najliczniejszy odsetek stanowią osoby niepełnosprawne biologicznie i prawnie.

W grupie niepełnosprawnych tylko biologicznie najwięcej jest osób określających ograniczenie swojej sprawności na poziomie umiarkowanym, przy czym więcej jest takich osób w woj. opolskim niż w Polsce (zarówno w kraju i woj. opolskim dominują kobiety o umiarkowanym ograniczeniu sprawności).

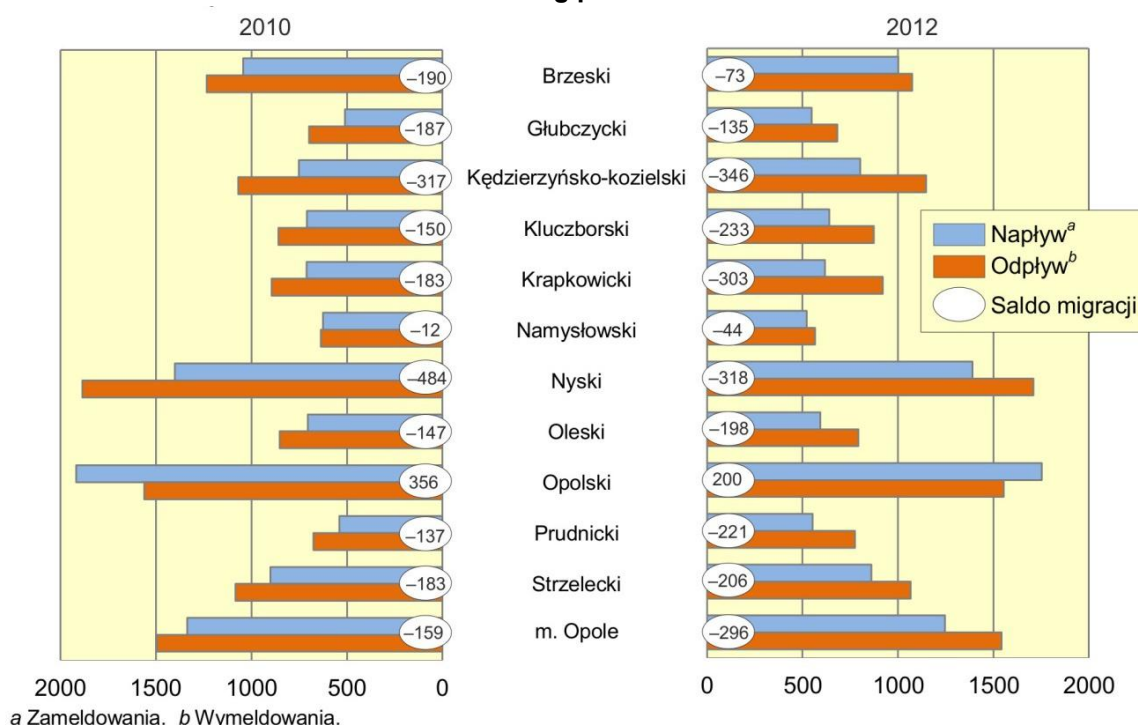
Natomiast w grupie niepełnosprawnych prawnie o orzeczonym stopniu niepełnosprawności największy odsetek stanowią w Polsce i woj. opolskim osoby niepełnosprawne w stopniu lekkim, z tym że więcej mężczyzn niż kobiet deklaruje posiadanie takiego orzeczenia.

1.3 Emigranci woj. opolskiego

W 2012 r. – podobnie jak w latach poprzednich, zanotowano w woj. opolskim ujemne saldo migracji (zewnątrzne i wewnętrzne) wynoszące -2 173 osoby.

Ujemne saldo migracji odnotowano we wszystkich powiatach województwa, z wyjątkiem opolskiego ziemskiego (najwyższy odpływ na 1 000 mieszkańców był w powiecie krapkowickim, a najniższy w powiecie brzeskim). Jedynie w powiecie opolskim ziemskim saldo migracji było dodatnie i wyniosło +200.

Wykres 2. Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności woj. opolskiego na pobyt stały w 2010 r. i 2012 r. – wg powiatów

Źródło: Stan i ruch naturalny ludności w woj. opolskim w 2012 r. Urząd Statystyczny w Opolu, maj 2013

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

1.4 Rynek pracy w woj. opolskim w 2012 r.

W 2012 r. **przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw** w woj. opolskim wyniosło 92,8 tys. osób (o 2,6% niższe niż przed rokiem).¹⁴

Liczba bezrobotnych w woj. opolskim wg stanu na 31 grudnia 2012 r wyniosła **51 775 osób**, tj. o 7,8% (3 746 osób) więcej niż w 2011 r.

Stopa bezrobocia osiągnęła wartość 14,2 %, co lokowało Śląsk Opolski na 9 miejscu w kraju (średni wskaźnik w Polsce - 13,4%).

Najwyższą stopę bezrobocia miały powiaty: nyski (20,8%) i brzeski (20,5%), najniższą Miasto Opole (7,1%).

W 2012 r. **liczba bezrobotnych wzrosła we wszystkich powiatach województwa opolskiego, z wyjątkiem powiatu kluczborskiego** (najwięcej w powiecie nyskim).

Natomiast **stopa bezrobocia** - w stosunku do 2011 r., wzrosła w 10 powiatach woj. opolskiego (najwięcej w powiatach nyskim i głubczyckim), a spadła w 2 powiatach: brzeskim i kluczborskim.

Tabela 7. Bezrobocie w woj. opolskim w latach 2010-2012

Lp.	Powiaty	Liczba bezrobotnych według stanu na 31 grudnia				Stopa bezrobocia w proc. (średnioroczna)			
		2010 r.	2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r.=100%	2010 r.	2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. w pkt. procentowych do 2011 r.
1.	Brzeski	6 078	6 282	6 314	100,5	19,2	20,9	20,5	-0,4
2.	Głubczycki	3 025	3 050	3 368	110,4	17,0	17,9	19,6	+1,7
3.	Kędzierzyńsko-Kozielski	4 508	4 484	4 922	109,8	12,5	12,9	14,0	+1,1
4.	Kluczborski	3 310	3 283	3 231	98,4	14,8	15,3	15,0	-0,3
5.	Krapkowicki	2 730	2 531	2 684	106,0	11,3	10,1	10,7	+0,6
6.	Namysłowski	2 661	2 608	2 739	105,0	17,2	18,2	18,9	+0,7
7.	Nyski	8 770	8 599	9 567	111,3	18,9	18,9	20,8	+1,9
8.	Oleski	2 128	2 438	2 521	103,4	8,7	10,0	10,5	+0,5
9.	Opolski	4 948	4 715	5 300	112,4	12,7	12,4	13,6	+1,2
10.	Prudnicki	3 464	3 368	3 513	104,3	17,6	18,0	19,3	+1,3
11.	Strzelecki	2 674	2 349	2 627	111,8	12,0	10,4	11,3	+0,9
12.	Miasto Opole	4 479	4 322	4 989	115,4	6,3	6,2	7,1	+0,9
Woj. opolskie - razem		48 775	48 029	51 775	107,8	13,1	13,3	14,2	+0,9

Źródło: obliczenia własne OIS ROPS w Opolu na podstawie statystyk WUP w Opolu (<http://www.wup.opole.pl/dokumenty/Analiza2010.pdf>, http://wup.opole.pl/dokumenty/Analiza_sytuacji_na_rynku_pracy_w_2011_roku.pdf oraz http://wup.opole.pl/dokumenty/Analiza_sytuacji_na_rynku_pracy_w_2012_roku.pdf)

Na zmiany stopy bezrobocia i zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2010-2012 wpływ miały m. in. spadek liczby ludności województwa i zmiany w strukturze ludności, w tym spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym i w wieku produkcyjnym (w tym w wieku aktywności zawodowej), z drugiej zaś strony pogorszenie się koniunktury gospodarczej.¹⁵ W efekcie woj. opolskie odczuwa podobne, negatywne tendencje na rynku pracy jak

¹⁴ Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa opolskiego, Grudzień 2012, Urząd Statystyczny w Opolu, s.2 http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/opole/ASSETS_konferencja_45.pdf (23.04.2013 r., godz. 12⁰⁰)

¹⁵ Zob. więcej o bezrobociu w woj. opolskim w *Analiza sytuacji na rynku pracy województwa opolskiego w 2012 roku*, Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu http://wup.opole.pl/dokumenty/Analiza_sytuacji_na_rynku_pracy_w_2012_roku.pdf (22.03.2013 r. 10⁰⁰)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

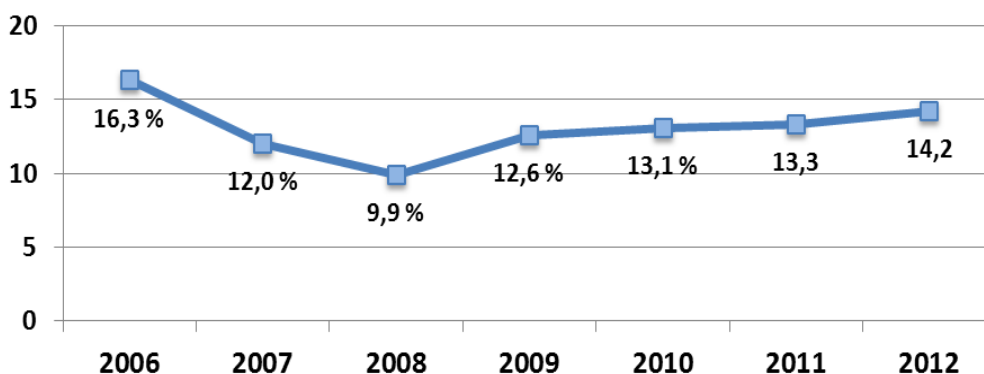

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

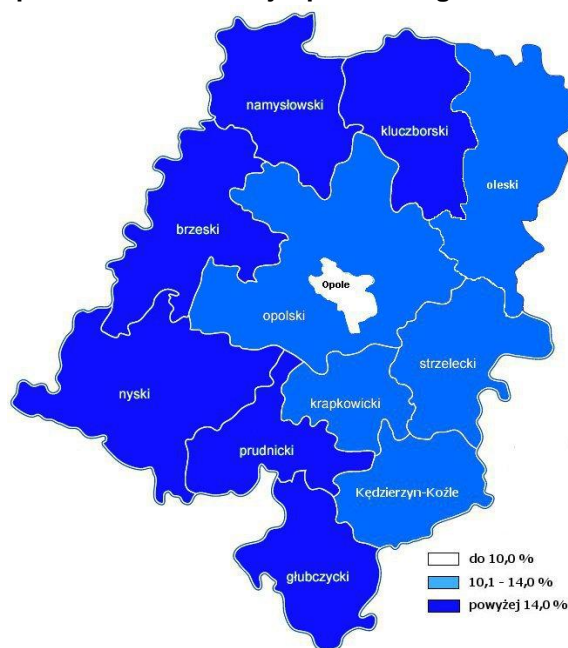
w innych regionach w Polsce, przy jednoczesnej specyfice zagranicznych migracji zarobkowych i bardziej zauważalnego niż w innych województwach zjawiska depopulacji.¹⁶

Wykres 3. Stopa bezrobocia w woj. opolskim w latach 2006-2012

Źródło: obliczenia własne OIS ROPS w Opolu na podstawie danych WUP w Opolu

Mapa 1. Stopa bezrobocia w woj. opolskim wg stanu na 31.12.2012 r.

Źródło: Urząd Statystyczny w Opolu

W 2012 r. wśród zarejestrowanych bezrobotnych:

- 52,1% stanowiły kobiety (w 2011 r. – 54,5%);
- 45,4% to mieszkańcy wsi (przed rokiem – 45,2%);
- 83,9% nie posiadało prawa do zasiłku (rok wcześniej – 84,2%).¹⁷

Najwięcej bezrobotnych znajduje się w przedziale wiekowym 25-34 lata (27,8%) i 45-54 lata (20,2%) – łącznie 48%. Najmniej jest bezrobotnych w wieku 55 lat i więcej (11,0% w wieku 55-59 lat i 3,7% w wieku 60-64 lat).

¹⁶ Zob. Ekspertyza wykonana na zlecenie OIS ROPS w Opolu *Wpływ zagranicznych migracji zarobkowych na sytuację społeczno-demograficzną województwa opolskiego* (<http://ois.rops-opole.pl/index.php?id=40>).

¹⁷ *Analiza sytuacji na rynku pracy województwa opolskiego w 2012 roku ...*, s. 18-21

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Współczynnik aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w woj. opolskim wyniósł w IV kwartale 2012 r. 53,8%.¹⁸ Oznacza to, że na każde 100 osób, które ukończyły 15 lat, przypadały 53 osoby aktywne zawodowo. W porównaniu do analogicznego okresu 2011 r. współczynnik ten wzrósł o 0,1 punktu procentowego (z 53,7%).

W Polsce współczynnik BAEL jest wyższy o 2,2 pkt. proc. i wyniósł w IV kw. 2012 r. 56,0%.

Wyższy współczynnik aktywności zawodowej w woj. opolskim zanotowano wśród mężczyzn (63,9%) niż kobiet (45,2%), co stanowi mniejszą różnicę między wskaźnikami o 2,0 p. proc. niż w IV kw. 2011 r. (mężczyźni – 64,8%, kobiety – 44,1%).

Wyższą aktywność zawodową wykazują mieszkańcy wsi (55,2%) niż miast (52,9%). Jednocześnie wskaźnik ten jest najwyższy wśród osób z wykształceniem wyższym (74,4%), a najmniejszy w grupie osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (17,0%).

Tabela 8. Współczynnik BAEL w woj. opolskim i Polsce w IV kw. 2012 r.

Wyszczególnienie	Woj. opolskie	Polska
	Procent w stosunku do liczby mieszkańców woj. opolskiego	Procent w stosunku do ludności Polski
Aktywni zawodowo (pracujący i bezrobotni)	53,8	56,0
Bierni zawodowo	46,2	44,0

Źródło: opracowanie własne OIS ROPS w Opolu na podstawie „Aktywność ekonomiczna ludności w województwie opolskim w IV kwartale 2012 r.”, Urząd Statystyczny w Opolu

Najliczniejszą grupę biernych zawodowo w woj. opolskim stanowiły osoby pozostające na emeryturze (50,0%) oraz osoby uczące się i uzupełniające kwalifikacje (16,2%). W dalszej kolejności osoby wykazywały bierność zawodową z powodu: choroby i niesprawności, zniechęcenia bezskutecznością poszukiwania pracy, przyczyn osobistych i rodzinnych.

Zgodnie z danymi Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w 2012 r. – w porównaniu do 2011r., wśród osób, będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy:

- zmalał odsetek bezrobotnych do 25 roku życia – o ponad 1 pkt proc. (wynosił 18,7%),
- wzrósł natomiast odsetek liczby osób pow. 50 roku życia – o 0,4 pkt. proc. (wynosił 26,2%),
- na tym samym poziomie utrzymał się odsetek bezrobotnych kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka (20,6%);
- wzrósł odsetek długotrwale bezrobotnych - o 0,3 pkt. proc. (wynosił 50,2%).¹⁹

¹⁸ Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) oparte jest na definicjach zalecanych przez Międzynarodową Organizację Pracy i Eurostat. Obejmuje osoby w wieku 15 i więcej lat uznane za pracujące lub bezrobotne, będące członkami wylosowanych gospodarstw domowych. Wg BAEL osoby pracujące i bezrobotni to grupa aktywnych zawodowo, a pozostali to tzw. osoby bierne zawodowo. Do osób pracujących zaliczono osoby w wieku 15 i więcej lat, które m. in. w badanym tygodniu wykonywały pracę przynoszącą zarobek lub dochód albo pomagały bez wynagrodzenia w prowadzeniu gospodarstwa. Za bezrobotnych uznano osoby w wieku 15-74 lata, które m. in. aktywnie poszukiwały pracy w ciągu 4 tygodni. A ludność bierna zawodowo to osoby w wieku 15 i więcej lat, które m. in. nie pracowały i nie poszukiwały pracy oraz nie były gotowe do jej podjęcia. Zobacz więcej: *Aktywność ekonomiczna ludności w województwie opolskim w IV kwartale 2012 r.*, Urząd Statystyczny w Opolu, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/opole/ASSETS_aktyw_IV_2012.pdf (23.04.2013 r., godz. 13⁰⁰)

¹⁹ *Rynek pracy w Polsce w 2012 r.* MPiPS, <http://www.mpiips.gov.pl/analizy-i-raporty/raporty-sprawozdania/rynek-pracy/sytuacja-na-rynku-pracy/rynek-pracy-w-polsce---rok-2012/> (28.05.2012 r., godz. 14⁰⁰)

1.5 Ubóstwo w woj. opolskim

Podobnie jak w latach ubiegłych - w 2012 r. wskaźniki ubóstwa w woj. opolskim – należały do najniższych w Polsce, tj.:

- ubóstwo egzystencjalne dotyczyło 4,7% gospodarstw domowych (mniej było tylko w woj. śląskie – 4,4%, średnia w Polsce 6,7%);
- ustawowa granica ubóstwa (dochody są mniejsze niż wyznaczony próg ustawowy) objęła 4,8% rodzin (mniej był tylko w województwie mazowieckim – 4,6%, średnia dla Polski – 7,0%);
- ubóstwo relatywne (50% przeciętnych wydatków) dotknęło 10,0% gospodarstw (najmniej w kraju, w którym średnia wyniosła 16,0).²⁰

W porównaniu do 2011 r. :

- wskaźnik ubóstwa skrajnego (egzystencjalnego) nie zmienił się;
- wskaźnik ubóstwa relatywnego spadł o 0,3%;
- wskaźnik ubóstwa ustawowego zwiększył się o 0,5%.

Na podstawie cyklicznych badań ROPS w Opolu, określających stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim (w oparciu o metodę *wzorca rozwoju*) ustalono, że w 2012 r. **wysoki stopień zagrożenia ubóstwem w 2012 r.** wystąpił w 37 gminach woj. opolskiego, zlokalizowanych w powiatach:

- nyskim (wszystkie 9 gmin: Głuchołazy, Kamiennik, Korfantów, Łambinowice, Nysa, Otmuchów, Paczków, Pakosławice i Skoroszyce),
- namysłowskim (wszystkie 5 gmin: Domaszowice, Namysłów, Pokój, Świerczów i Wilków),
- brzeskim (5 gmin: Brzeg, Skarbimierz, Grodków, Lewin Brzeski i Olszanka),
- głubczyckim (wszystkie 4 gminy: Baborów, Branice, Głubczyce i Kietrz),
- opolskim ziemskim (4 gminy: Murów, Niemodlin, Popielów i Tułowice),
- prudnickim (3 gminy: Głogówek, Lubrza i Prudnik),
- kluczborskim (2 gminy: Byczyna i Wołczyn),
- kędzierzyńsko-kozielskim (2 gminy: Kędzierzyn-Koźle i Cisek),
- oleskim (Gorzów Śl.),
- strzelecki (Ujazd),
- krapkowickim (Krapkowice).²¹

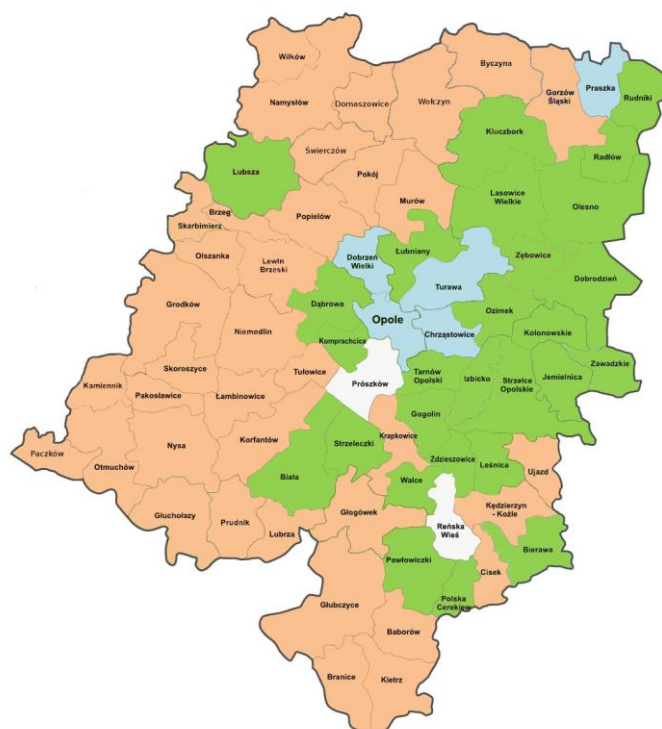
W 2012 r. – w porównaniu do poprzedniego roku, liczba gmin o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem wzrosła o 3 (do 37 gmin). Liczba gmin o umiarkowanym stopniu ubóstwa zmniejszyła się o 2 (do 27 gmin). Natomiast bez zmian pozostała liczba gmin o niskim stopniu zagrożenia ubóstwem (5 gmin), a liczba gmin o bardzo niskim stopniu spadła z 3 do 2 gmin.

²⁰ *Ubóstwo w Polsce w 2012 r. (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych, GUS, Informacja sygnałna www.stat.gov.pl/gus/5840_8292_PLK_HTML.htm, 20.05.2013r. godz. 12³⁰), s. 9*

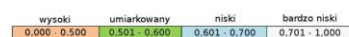
²¹ *Zob. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim Wielowymiarowa analiza porównawcza opracowana na podstawie metody wzorca rozwoju. Stan na 31 grudnia 2012 r., OIS ROPS w Opolu, marzec 2013 r.*

Mapa 2. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim obliczony wg metody wzorca rozwoju – stan na 31.12.2012 r.

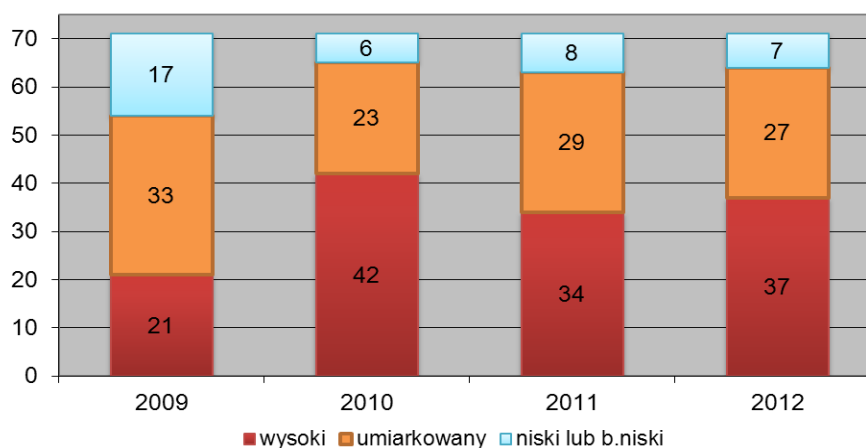
Legenda:
Stopień zagrożenia ubóstwem

W stosunku do 2011 r. sytuacja wielu gmin w zakresie stopnia zagrożenia ubóstwem pozostała bez zmian lub minimalnie się pogorszyła.

Wpływ na to miały m. in. podwyższenie kryterium dochodowego w pomocy społecznej i wzrost liczby świadczeniobiorców w zakresie niektórych form pomocy pieniężnej (zasiłków stałych o 5% i zasiłków okresowych o 3%), choć liczba korzystających z pomocy społecznej pozostała na poziomie 2011 r.²²

Wykres 4. Liczba gmin o bardzo niskim i niskim, umiarkowanym oraz wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem w latach 2009-2012

²² Kryterium dochodowe uprawniające do korzystania z pomocy społecznej zostało od 1 października 2012 r. podwyższone do kwot: 542 zł dla osoby samotnie gospodarującej (wcześniej 477 zł) i 456 zł dla osoby w rodzinie (wcześniej 351 zł).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

1.6 Formy opieki nad dziećmi (do lat 3 i w wieku przedszkolnym)

W Polsce istnieją 4 podstawowe formy opieki instytucjonalnej nad najmłodszymi dziećmi:

- **opieka żłobkowa**, sprawowana w wymiarze do 10 godzin dziennie nad każdym dzieckiem od 2 tygodni życia do ukończenia 3 lat, oraz **opieka w klubie dziecięcym** – od 1 roku życia do 3 lat sprawowana w wymiarze nie większym niż 5 godzin dziennie dla każdego dziecka od 1 roku życia do 3 lat;²³
- **niania** – opieka indywidualna nad dziećmi od 20 tygodni życia do 3 lat, sprawowana przez osobę zatrudnioną w tym celu przez rodziców dziecka na podstawie umowy uaktywniającej, oraz **dzienny opiekun** – opieka nad dzieckiem od 20 tygodnia życia do 3 lat, prowadzona przez osobę fizyczną zatrudnioną przez gminę w jej domu lub mieszkaniu, spełnianym warunki zapewniające bezpieczną opiekę nad dziećmi (gmina może udostępnić lub wyposażyć lokal w celu sprawowania opieki przez dziennego opiekuna).²⁴

1.6.1 Opieka żłobkowa

W 2011 r. liczba żłobków i oddziałów żłobkowych w regionie (brak informacji o klubach dziecięcych) wyniosła 24 (o jedną więcej niż w 2010 r.), a liczba dzieci oczekujących na umieszczenie w tych placówkach wyniosła 995 (w 2012 r. ich liczbę oszacowano na 763).²⁵

W Polsce było 925 placówek dla dzieci do lat 3 (żłobki, oddziały żłobkowe, kluby dziecięce i inne), dysponujące 42,3 tys. miejsc, w tym najwięcej w miastach wojewódzkich (Warszawa, Łódź, Wrocław, Poznań, Kraków, Szczecin, Białystok i Opole). Natomiast największą liczbę placówek miało woj. mazowieckie i woj. dolnośląskie.

W 2011 r. najwyższe wskaźniki miejsc w placówkach dla dzieci do lat 3 w Polsce miały województwa: opolskie i dolnośląskie (w 2010 r. w woj. opolskim miejsc w tych placówkach na każde 1 000 dzieci było dla 84 dzieci, tj. najwięcej w kraju, w Polsce 49 dzieci).²⁶

²³ Zgodnie z nowymi zapisami prawnymi od 2011 r. żłobki i kluby dziecięce mogą być tworzone przez gminy, osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej. Jednocześnie za zatrudnione osoby (za nianię – rodzice dziecka, za dziennego opiekuna – podmiot zatrudniający), winna być opłacana składka na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne (podstawą jest kwota nie niższa niż wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę).

²⁴ Zob. Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do 3 lat (Dz. U. z 2011 r. Nr 45, poz. 245)

²⁵ Wg gminnych ocen zasobów pomocy społecznej w 2012 r.

²⁶ *Raport o rynku pracy oraz zabezpieczeniu społecznym*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2011, s. 115, http://analizy.mpips.gov.pl/images/stories/publ_i_raporty/Polska%202011.pdf (23.01.2013 r., godz. 9⁰⁰)

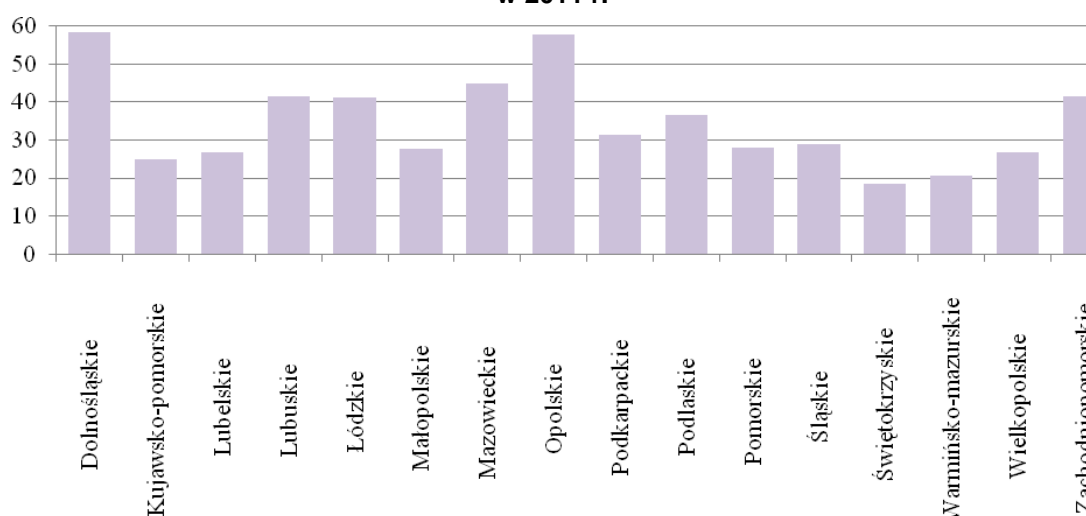
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Wykres 5. Miejsca w placówkach dla dzieci w wieku do lat 3 na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2011 r.

Źródło: *Żłobki i kluby dziecięce w 2011 r.*, GUS 2012, http://www.stat.gov.pl/gus/5840_13271_PLK_HTML.htm (23.01.2013 r., godz. 10⁰⁰)

1.6.2 Nianie

Według informacji Oddziału Opolskiego ZUS w sierpniu 2012 r. w woj. opolskim (brak danych o opiekunkach domowych) zatrudnionych było 135 niań - osób sprawujących opiekę nad dziećmi na podstawie umowy uaktywniającej w rozumieniu ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Stanowiło to 1,5% wszystkich niań zatrudnionych w Polsce (w tym czasie było ich 8 627).²⁷

1.6.3 Program resortowy „Maluch”

W celu zwiększenia i upowszechnienia nowych form opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej realizuje m. in. *Resortowy program rozwoju instytucji opieki nad dzieckiem w wieku do 3 lat „Maluch”*, skierowany do gmin.

Zgodnie z założeniami Programu, przewiduje się wzrost liczby żłobków, klubów dziecięcych i oddziałów żłobkowych, a także liczby miejsc w już istniejących placówkach w kraju (do ok. 57 tys. miejsc w 2014 r.).

Według Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia OUW w Opolu w wyniku realizacji Programu **w latach 2011-2012 oraz w styczniu 2013 r. powstało w woj. opolskim 319 nowych miejsc opieki nad małymi dziećmi**, z tego:

- ✓ 4 nowe żłobki na 194 miejsca;
- ✓ 125 dodatkowych miejsc w już istniejących żłobach i oddziałach żłobkowych.

²⁷ Informacja uzyskana tel. przez Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS w Opolu w lutym 2013 r.

Tabela 9. Liczba instytucji opieki nad dziećmi do 3 lat i miejsc w tych instytucjach w woj. opolskim - stan na 15.01.2013 r.

Lp.	Powiat	Liczba placówek (i miejsc) w instytucjach opieki na dzieci do 3 lat w woj. opolskim	
		Liczba placówek	Liczba miejsc
1.	brzeski	4	143
2.	głubczycki	2	31
3.	kędzierzyńsko-kozielski	6	276
4.	kluczborski	0	0
5.	krapkowicki	4	110
6.	namysłowski	0	0
7.	nyski	5	232
8.	oleski	1	50
9.	opolski-ziemski	3	84
10.	Opole -miasto	13	702
11.	prudnicki	1	20
12.	strzelecki	1	80
Razem		40	1728

Źródło: opracowanie własne OIS ROPS w Opolu

W styczniu 2013 r. liczba żłobków, oddziałów żłobkowych i klubów dziecięcych w woj. opolskim wyniosła 40, a liczba miejsc w tych placówkach wzrosła do 1 728 (tj. 116 miejsc na 1000 dzieci w wieku do 3 lat). Oznacza to, że w latach 2011-2012 wskaźnik miejsc w instytucjach opieki dla dzieci do lat 3 w regionie wzrósł z 84,0 do 116,4 (o 38%).²⁸

1.6.4 Wychowanie przedszkolne

W 2011 r. w woj. opolskim było 457 placówek wychowania przedszkolnego, z tego 353 przedszkoli (77%) i 104 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych oraz punkty przedszkolne (23%).

Liczba miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego wynosiła 28 947, a liczba przebywających w nich dzieci prawie 30 tys. Oznacza to, że na 1 000 dzieci w wieku 3-6 lat wychowaniem przedszkolnym w regionie objęto 790 dzieci, tj. o prawie 30% więcej niż w 2000 r.

Tabela 10. Wychowanie przedszkolne w woj. opolskim w latach 2000, 2005 i 2011 – liczba placówek i dzieci przebywających

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba placówek wychowania przedszkolnego oraz liczba przebywających w nich dzieci w woj. opolskim w latach 2000, 2005 i 2011		
		2000 r.	2005 r.	2011 r.
1.	Liczba placówek - ogółem	623	474	457
<i>w tym:</i>				
2.	Przedszkola	539	364	353
3.	Oddziały przedszkolne	84	110	104
4.	<i>Liczba miejsc w placówkach przedszkolnych</i>	31 960	28 017	28 947
<i>w tym:</i>				
5.	miasta	16 317	16 287	17 751
6.	wieś	15 643	11 730	11 196
7.	<i>Liczba dzieci przebywających</i>	28 584	26 085	29 718
<i>w tym:</i>				
9.	miasta	15 627	14 950	17 721
10.	wieś	12 957	11 135	11 997
11.	Wskaźnik liczby dzieci przebywających w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	611	682	790

Źródło: Rocznik statystyczny województwa opolskiego 2012, Urząd Statystyczny w Opolu, 2012, s. 198

²⁸ Opracowanie własne OIS ROPS w Opolu na podstawie informacji z Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu oraz urzędów gmin i miast woj. opolskiego.

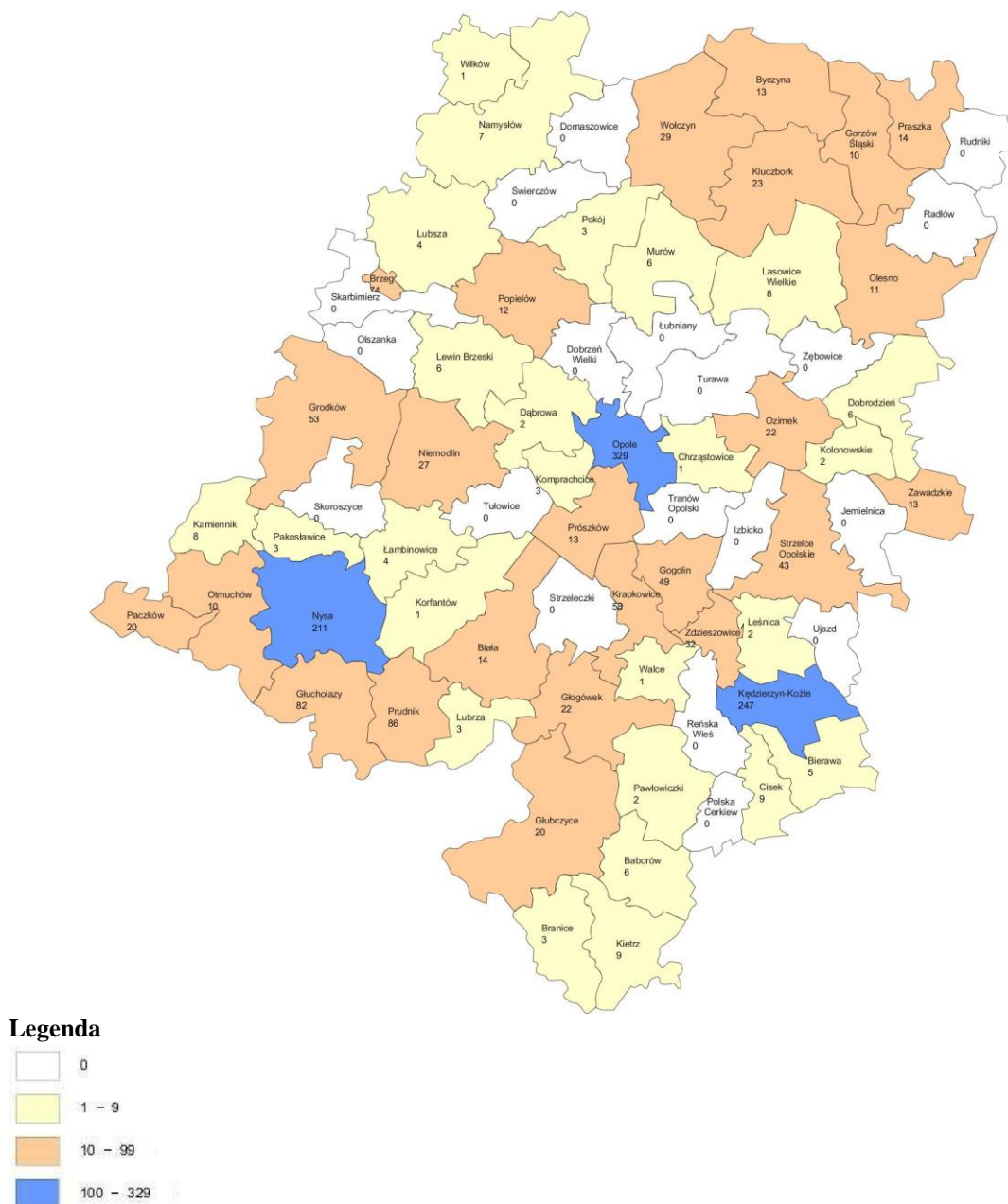

Wg gminnych ocen zasobów pomocy społecznej w 2012 r. nie przyznano miejsc w przedszkolu 1 217 dzieciom, tj. o 19% więcej niż w 2011 r.

1.7 Mieszkania socjalne

W 2012 r. w woj. opolskim były 2 833 mieszkania socjalne. Jednocześnie nadal na takie mieszkanie oczekują 1 642 osoby (zaspokojenie potrzeb wynosi 63,3%).

Mapa 3. Liczba wniosków złożonych na mieszkanie socjalne w gminach woj. opolskiego w 2012 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

2. Pomoc społeczna i inne zadania z zakresu polityki społecznej w woj. opolskim

2.1 Liczba osób i rodzin – świadczeniobiorców pomocy społecznej

W 2012 r. świadczenia pomocy społecznej udzielono 45 201 osobom i rodzinom, co stanowi 4,5% mieszkańców woj. opolskiego, w tym:

- 38 664 osoby otrzymały pomoc w ośrodkach pomocy społecznej,
- 2 489 osób - w powiatowych centrach pomocy rodzinie (dzieci i młodzież umieszczona w rodzinnej pieczy zastępczej oraz osoby i rodziny objęte poradnictwem specjalistycznym, wsparciem w sytuacjach kryzysowych)
- 2 960 osób to mieszkańcy domów pomocy społecznej,
- 564 dzieci i młodzieży - w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- 524 osoby - w środowiskowych domach samopomocy.²⁹

Tabela 11. Świadczeniobiorcy pomocy społecznej w woj. opolskim *

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba osób i rodziny objętych pomocą społeczną w woj. opolskim w:				
		2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2011 r. 2010 r.=100%	2013 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2013 r. 2012 r.=100%
1.	Ogółem <i>w tym:</i>	45 467	45 201	99	46 541	103
2.	w ośrodkach pomocy społecznej	38 706	38 664	100	39 959	103
3.	w powiatowych centrach pomocy rodzinie	2 717	2 489	92	2 602	105
4.	w domach pomocy społecznej	2 952	2 960	100	2 960	100
5.	w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	568	564	99	496	88
6.	w środowiskowych domach samopomocy	524	524	100	524	100

*Szacunkową liczbę klientów w wybranych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w 2013 r. ustalono na podstawie danych wskazanych przez gminy i powiaty w ocenach zasobów pomocy społecznej (prognoza na 2013 r.)

Źródło: Sprawozdanie MPIPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, pieniężnych, w naturze i usługach za 2012 r. oraz oceny zasobów pomocy społecznej, przekazane przez gminy i powiaty za 2011 r.

W 2012 r. – w porównaniu do poprzedniego roku, liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc spadła o prawie 1%, tj.:

- minimalnie (o 42 osoby) zmniejszyła się liczba osób w ośrodkach pomocy społecznej, mimo iż w październiku 2012 r. podniesiono kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń z pomocy społecznej (wpłynęło to jedynie na wzrost kosztu świadczeń, a nie na ogólną liczbę klientów);
- o 8% spadła liczba klientów powiatowych centrów pomocy rodzinie (głównie dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych);
- o 0,3% wzrosła liczba miejsc w domach pomocy społecznej;
- minimalnie spadła liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- taka sama pozostała liczba miejsc w środowiskowych domach samopomocy.

Według prognozy gmin i powiatów na 2013 r. liczba klientów pomocy społecznej wzrośnie o ok. 3% (1 340 osób), w tym najbardziej w powiatowych centrach pomocy rodzinie (o 5%) oraz ośrodkach pomocy społecznej (1 295 osób). Na tym samym poziomie utrzyma się liczba pensjonariuszy domów pomocy społecznej, a spadnie liczba dzieci umieszczonych w domach dziecka (o 68).

²⁹ Liczba ludności woj. opolskiego w 2012 r. wg gminnych i powiatowych ocen zasobów pomocy społecznej w 2012 r.

2.2 Klienci ośrodków pomocy społecznej

W 2012 r. w ramach pomocy środowiskowej ośrodki pomocy społecznej udzieliły wsparcia 38 664 osobom i rodzinom, tj. o 0,1 % mniej niż w 2011 r.

Na każde 1000 mieszkańców województwa przypadało średnio 38,3 osoby objęte pomocą (wskaźnik deprivacji lokalnej – mapa 4).

Tabela 12. Klienci ośrodków pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2011-2012 i w 2013 r. (prognoza)

Lp.	Powiat	Osoby, którym przyznano świadczenie w ośrodkach pomocy społecznej - wg powiatów województwa					
		2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r.= 100%	Wskaźnik klientów do liczby ludności powiatu*	2013 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2013 r. 2012 r.= 100%
1	brzeski	4 279	3 911	91,4	4,2	4 203	107,5
2	głubczycki	2 749	2 828	102,9	5,9	2 849	100,7
3	kędzierzyńsko-kozielski	3 326	3 466	104,2	3,5	3 614	104,3
4	kluczborski	2 977	3 059	102,8	4,5	3 140	102,6
5	krapkowicki	1 961	2 094	106,8	3,2	2 203	105,2
6	namysłowski	2 961	2 779	93,9	6,5	2 792	100,5
7	nyski	6 273	6 404	102,1	4,5	6 730	105,1
8	oleski	2 228	2 224	99,8	3,4	2 158	97,0
9	opolski	4 672	4 613	98,7	3,5	4 827	104,6
10	Miasto Opole	2 745	2 120	77,2	1,7	2 100	99,1
11	prudnicki	2 393	2 968	124,0	5,2	3 093	104,2
12	strzelecki	2 142	2 198	102,6	2,9	2 250	102,4
Ogółem		38 706	38 664	99,9	3,8	39 959	103,3

Zródło: gminne oceny zasobów pomocy społecznej w 2012 r.

*liczba ludności wg GUS na 30.06.2012 r.

W większości powiatów województwa zanotowano wzrost liczby osób objętych środowiskową pomocą społeczną (największy o 24% w powiecie prudnickim). Natomiast spadek liczby klientów wystąpił w powiatach: brzeskim, namysłowskim, opolskim ziemskim i najbardziej o 23% w Opolu Mieście.

Według prognozy na 2013 r. w gminach woj. opolskiego nastąpi wzrost klientów pomocy społecznej o 3,3%, tj. do liczby 39 959 osób. Będzie to przede wszystkim wynik podniesienia od 1 października 2012 r. kryterium dochodowego, uprawniającego do pomocy pieniężnej (dla osoby samotnie gospodarującej jest to 542 zł – wzrost o 14%, a dla osoby w rodzinie 456 zł – wzrost o 30%).

Na wzrost liczby beneficjentów w 2013 r. wpływ będą miały także planowane w gminach działania rozwijające usługi pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku (w ramach dziennych domów pomocy i usług opiekuńczych).

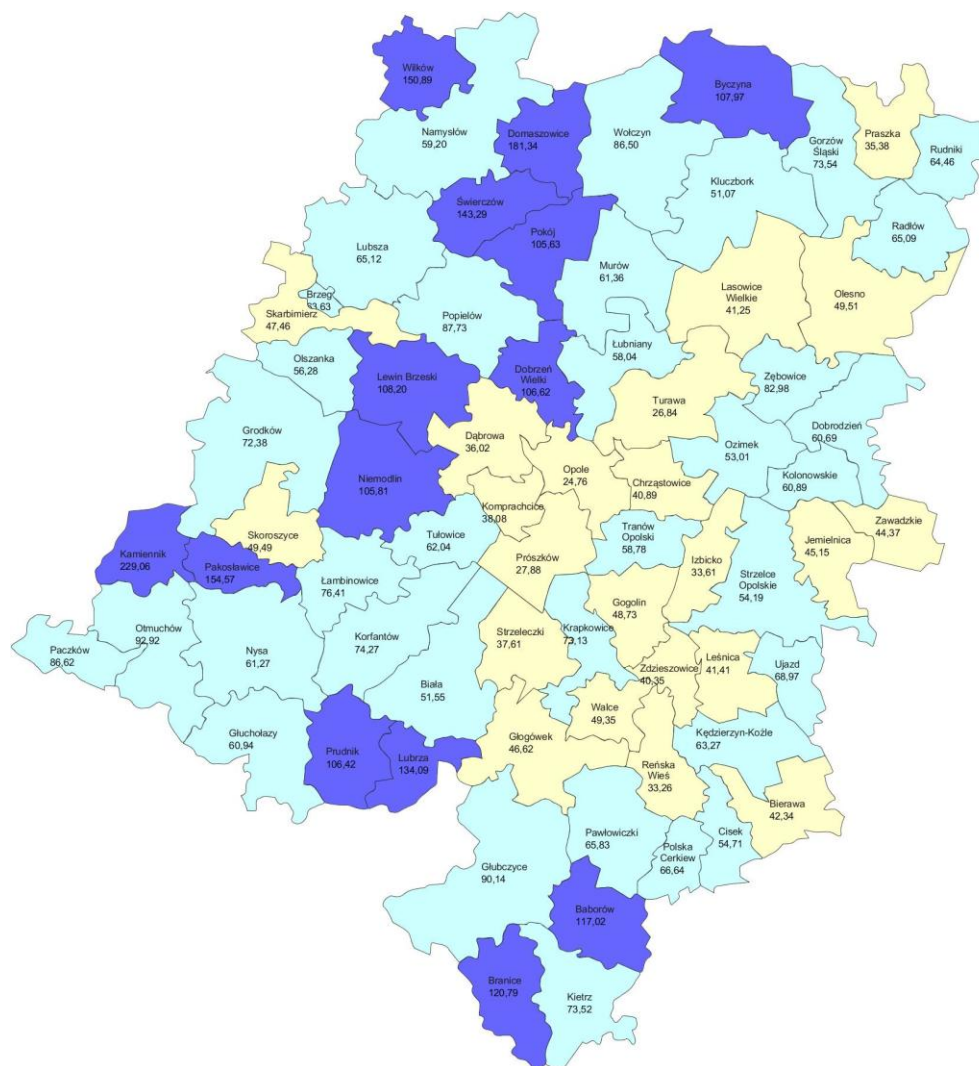
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Mapa 4. Wskaźnik deprivacji lokalnej (liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1 000 mieszkańców) w woj. opolskim w 2012 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

2.3 Powody udzielania pomocy

Tabela 13. Powody udzielenia pomocy w ośrodkach pomocy społecznej w latach 2011 – 2013 *

Lp.	Powody udzielonych świadczeń w OPS	Liczba rodzin, którym udzielono świadczenia w:				Wzrost / spadek w 2013 r. 2012 r.=100%
		2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r.=100%	2013 r. - prognoza	
1.	ubóstwo	14 449	15 094	104,5	16 214	107,4
2.	bezrobocie	15 104	15 466	102,4	16 285	105,3
3.	niepełnosprawność	10 166	12 038	118,4	12 408	103,1
4.	długotrwała choroba	8 243	8 318	100,1	8 615	103,6
5.	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	5 317	5 352	100,7	5 636	105,3
6.	alkoholizm	2 132	2 201	103,2	2 362	107,3
7.	narkomani	78	88	112,8	102	115,9
8.	potrzeba ochrony macierzyństwa	2 167	2 258	104,2	2 389	105,8
9.	w tym wielodzietność	1 349	1 435	106,4	1 520	105,9
10.	bezdomność	903	978	108,3	1 032	105,5
11.	trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	415	470	113,3	494	105,1
12.	zdarzenie losowe	534	191	35,8	504	263,9
13.	kłęska żywiołowa i ekologiczna	215	21	9,8	59	281
14.	sieroctwo	181	164	90,6	171	104,3
15.	przemoc w rodzinie – ofiary przemocy	922	852	92,4	992	116,4
16.	przemoc w rodzinie – sprawcy przemocy	464	748	161,2	826	110,4
17.	ofiary handlu ludźmi	0	0	x	2	X

* jedna rodzina mogła otrzymać wsparcie z więcej niż jednego powodu

Źródło: gminne oceny zasobów pomocy społecznej w 2012 r.

W 2012 r. - podobnie jak w latach poprzednich, najczęściej występującymi przyczynami udzielenia pomocy były bezrobocie i ubóstwo. Z tych powodów wsparcie otrzymało odpowiednio: 15 466 oraz 15 094 rodziny. Mimo, iż w porównaniu do 2011 r. ogólna liczba świadczeniobiorców nie zmieniła się znacząco, to w strukturze przyczyn udzielania pomocy nastąpił wzrost liczby osób, którym przyznano świadczenie z powodu:

- bezrobocia - o 2,4%,
- ubóstwa - o prawie 5%,
- niepełnosprawności – o 18%,
- alkoholizmu – o 3%,
- narkomanii – o prawie 13%,
- bezdomności – o 8%.

Wśród przyczyn udzielenia pomocy na szczególną uwagę zasługuje zjawisko przemocy w rodzinie – w porównaniu do 2011 r. spadła liczba ofiar przemocy – o prawie 8%, natomiast znacząco wzrosła liczba świadczeniobiorców – sprawców przemocy (o 61%). Wynika to ze wzmocnienia działań samorządu terytorialnego w zakresie ograniczania tego zjawiska i prowadzenia w coraz większym zakresie form wsparcia skierowanych do sprawców przemocy rodzinnej.

Prognoza na 2013 r., wskazuje, że w ślad za wzrostem liczby świadczeniobiorców wrosną również kategorie osób, otrzymujących pomoc, zwłaszcza z powodu:

- narkomanii – o prawie 16%,
- alkoholizmu – o 7%,
- ubóstwa - o 7%,
- bezrobocia – o 5%.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

2.4 Klienci pomocy społecznej wg grup wieku, w tym długotrwanie korzystający z pomocy

W 2012 r. struktura świadczeniobiorców pomocy społecznej uwzględnia nie tylko osoby i rodziny korzystające ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej i innych instytucji gminnych, ale także osoby i rodziny objęte wsparciem powiatowych centrów pomocy rodzinie (głównie dzieci umieszczone w pieczy zastępczej oraz osoby usamodzielniające się, a także osoby niepełnosprawne).

Tabela 14. Klienci pomocy społecznej w latach 2011-2012 i w 2013 r. (prognoza) wg wybranych grup wieku

Lp.	Wybrane kategorie osób	2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r.=100%	2013 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2013 r. 2012 r.=100%
1.	Osoby do 17 roku życia					
2.	Liczba osób, które uzyskały pomoc – ogółem	17 984	18 066	100,5	18 316	101,4
3.	w tym liczba długotrwanie korzystających	9 819	9 787	99,7	10 130	103,5
4.	proc. długotrwanie korzystających	55	54	-1 pkt	55	+1 pkt
5.	Kobiety w wieku 60 i więcej lat					
6.	Liczba osób, które uzyskały pomoc – ogółem	6 425	6 990	108,8	6 987	100,0
7.	w tym liczba długotrwanie korzystających	2 799	2 885	103,1	3 048	105,6
8.	proc. długotrwanie korzystających	44	41	-3 pkt	44	+3pkt
9.	Mężczyźni w wieku 65 i więcej lat					
10.	Liczba osób, które uzyskały pomoc – ogółem	3 565	4 292	120,4	4 326	100,8
11.	w tym liczba długotrwanie korzystających	1 521	1 690	111,1	1 746	103,3
12.	proc. długotrwanie korzystających	43	39	- 4 pkt	40	+1 pkt

Zródło: gminne i powiatowe oceny zasobów pomocy społecznej w 2012 r.

W 2012 r. wśród korzystających ze świadczeń pomocy społecznej było 18 066 dzieci i młodzieży do 17 roku życia (otrzymywały pomoc przede wszystkim w formie dożywiania oraz dzieci umieszczone w pieczy zastępczej), co stanowiło ok. 28% ogólnej liczby objętych pomocą społeczną w woj. opolskim.

W porównaniu do 2011 r. liczba dzieci i młodzieży do 17 lat wzrosła o 0,5%, a wg prognozy w 2013 r. ich liczba ma wzrosnąć do 18 316, tj. o 1,4%.

Liczba osób w podeszłym wieku (kobiety pow. 60. i mężczyźni pow. 65 lat) wyniosła łącznie 11 282 osób, co stanowiło ok. 17% klientów pomocy społecznej. W grupie tej było:

- 6 990 kobiet (wzrost w stosunku do 2011r. o prawie 9%),
- 4 292 mężczyzn (wzrost o ponad 20%).

Według prognozy na 2013 r. liczba kobiet w podeszłym wieku pozostanie na poziomie z 2012 r., a mężczyzn – wzrośnie o prawie 1%.

Ponad połowę świadczeniobiorców pomocy społecznej stanowią osoby korzystające z niej długotrwanie, w tym najbardziej dotyczy to dzieci i młodzieży do 17 roku życia. Przy czym w prognozie na 2013 r. najwyższy wzrost osób długotrwanie korzystających z pomocy zaobserwowano wśród kobiet w podeszłym wieku (z 41% do prawie 44%).

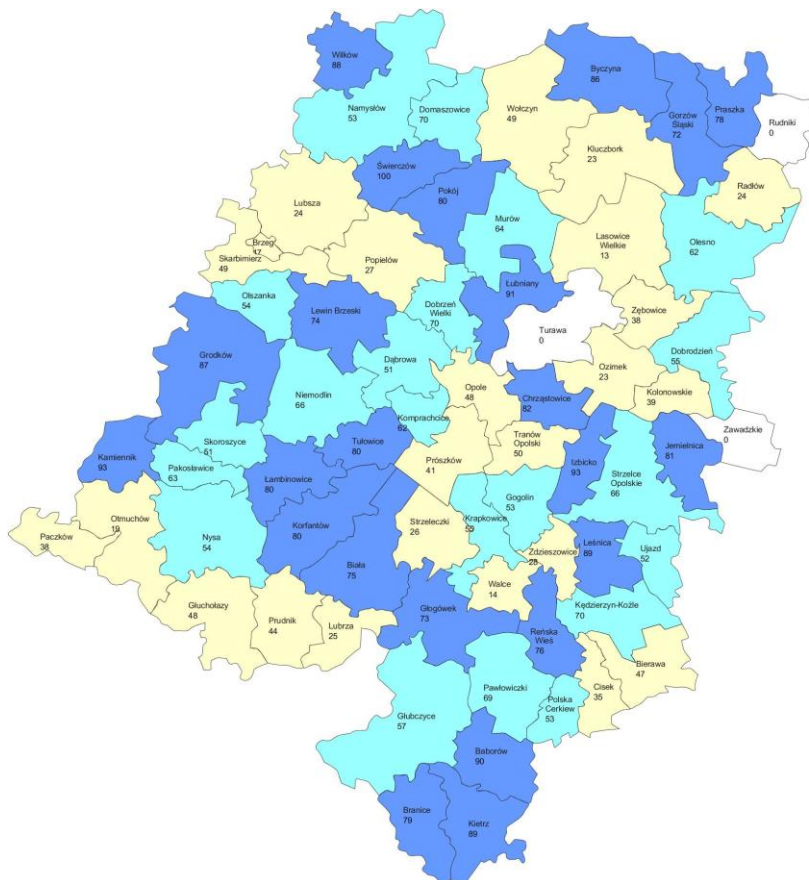
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Mapa 5. Udział procentowy osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie świadczeniobiorców w gminach woj. opolskiego w 2012 r.

Legenda:

	1 - 50 %
	51 - 70 %
	71 - 100 %
	brak danych

2.5 Formy pomocy

Tabela 15. Klienci ośrodków pomocy społecznej wg form pomocy w latach 2010 – 2012 i w 2013 r. (prognoza)

Lp.	Formy pomocy	Liczba klientów ośrodków pomocy społecznej wg form pomocy w:				
		2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. w 2011 r.=100%	2013 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2013 r. w 2012 r.=100%
1.	Ogółem (liczba klientów OPS) <i>w tym:</i>	38 706	38 664	100	39 959	103
2.	zasiłki stałe	3 723	3 895	105	4 131	106
3.	zasiłki okresowe	12 176	12 554	103	13 992	111
4.	zasiłki celowe	22 322	22 130	99	23 164	105
5.	posiłki	15 016	15 428	103	16 673	108
6.	usługi opiekuńcze	2 303	2 342	102	2 418	103
7.	<i>w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze</i>	149	149	100	160	107
8.	<i>w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi</i>	282	309	110	318	103
9.	odpłatność gmin za pobyt osób w DPS	1335	1421	106	1 559	110
10.	praca socjalna	14 586	15 659	107	17 338	111
11.	poradnictwo	1 495	1 833	123	1 792	98
12.	interwencja kryzysowa	282	361	128	567	157
13.	kontrakt socjalny	2 339	2 267	97	2 353	104
14.	program wychodzenia z bezdomności	175	167	95	184	110
15.	indywidualny program zatrudnienia socjalnego	121	64	53	79	123

Źródło: gminne oceny zasobów pomocy społecznej w 2012 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

W 2012 r. najczęściej udzielaną formą wsparcia z pomocy społecznej – podobnie jak w latach poprzednich, był zasiłek celowy – otrzymało go 22 130 osób (o 1% mniej niż w 2011 r.). Podobnie często udzielano pomocy w formie posiłku, z którego skorzystało 15 659 osób, w tym 11 602 dzieci i młodzieży (wzrost liczby świadczeniobiorców o 3%).

W porównaniu do 2011 r. wzrosła liczba osób objętych:

- specjalistycznym poradnictwem - o 23%;
- interwencją kryzysową – o 28%.

W 2012 r. zawarto łącznie 2 267 kontraktów socjalnych, tj. o 3% mniej niż w 2011 r. Spadła również liczba osób bezdomnych objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności (o 5%), a indywidualne programy zatrudnienia socjalnego realizowano dla 64 osób (spadek o prawie 50%).

Na 2013 r. zaplanowano wzrost liczby świadczeniobiorców we wszystkich formach pomocy, w tym najbardziej w zakresie:

- zasiłków okresowych – o 11%,
- interwencji kryzysowej – o 57%,
- pracy socjalnej – o 11%,
- programu wychodzenia z bezdomności (o 10%) i programu zatrudnienia socjalnego (o 23%).

W 2013 r. wzrośnie liczba kierowanych do domów pomocy społecznej (do 1559 osób, tj. o 10%), co spowoduje wzrost kosztów ponoszonych przez gminy za pobyt tych osób w DPS-ach.

2.6 Klienci powiatowych centrów pomocy rodzinie

W 2012 r. powiatowe centra pomocy rodzinie udzieliły wsparcia łącznie 2 489 osobom, w tym było:

- 1 535 dzieci umieszczonych było w rodzinach zastępczych,
- 564 dzieci i młodzieży przebywało w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- 745 osób rozpoczęło proces usamodzielnienia po opuszczeniu placówki opiekuńczo-wychowawczej lub rodziny zastępczej. Pomocy udzielono w formie pieniężnej i rzeczowej, przy czym część usamodzielniających się wychowanków wcześniej otrzymywała pomoc w rodzinach zastępczych lub placówkach, stąd suma grup klientów nie równa się ogólnej liczbie objętych pomocą.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Tabela 16. Klienci powiatowych centrów pomocy rodzinie w latach 2011-2012 i w 2013 r. (prognoza)

Lp.	Powiat	Klienci powiatowych centrów pomocy rodzinie w woj. opolskim											
		Liczba osób w 2012 r. i w 2013 r. (prognoza)			w tym:								
		2012	2013	Wzrost w 2013 r. 2012 r.=100%	dzieci w rodzinach zastępczych			dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych			usamodzielnieni wychowankowie		
2012	2013	Wzrost w 2013 r. 2012 r.=100%	2012	2013	Wzrost w 2013 r. 2012 r.=100%	2012	2013	Wzrost w 2013 r. 2012 r.=100%	2012	2013	Wzrost w 2013 r. 2012 r.=100%		
1	brzeski	291	315	108	124	159	128	105	105	100	62	65	105
2	głubczycki	115	126	110	77	90	117	49	44	90	42	44	105
3	kędzierzyńsko-kozielski	305	305	100	249	256	103	35	30	86	63	65	103
4	kluczborski	235	239	102	111	124	112	64	48	75	60	67	112
5	krakowicki	181	210	116	137	198	145	0	0	x	44	45	102
6	namysłowski	73	79	108	60	60	100	27	24	89	23	25	109
7	nyski	307	324	106	151	203	134	69	72	104	123	123	100
8	oleski	88	93	106	72	72	100	30	30	100	41	72	176
9	Miasto Opole	347	347	100	173	165	95	73	42	58	125	140	112
10	opolski	250	256	102	166	172	104	81	73	90	68	70	103
11	prudnicki	135	146	108	113	177	157	31	28	90	34	60	176
12	strzelecki	162	162	100	102	150	147	0	0	x	60	65	108
	Razem	2 489	2 602	105	1 535	1 826	119	564	496	88	745	841	113

*liczba ogółem nie jest sumą kolumn w poszczególnych latach

Źródło: powiatowe oceny zasobów pomocy społecznej w 2012 r.

W 2013 r. powiaty zaplanowały wzrost liczby świadczeniobiorców o 5% tj. do 2 602 osób, w tym:

- dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych o 19%,
- osób usamodzielniających się o 13%.

Zgodnie z założeniami nowej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zakłada się, że liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych będzie sukcesywnie spadać (w 2013 r. zaplanowano zmniejszenie się liczby dzieci w tych placówkach o 12%).

Największy wzrost klientów PCPR-ów przewidziano w powiatach:

- krakowickim – o 16% (szczególnie liczby dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej);
- głubczyckim – o 10%;
- brzeskim, namysłowskim i prudnickim – o 8% (również dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej).

W 2013 r. liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w woj. opolskim wzrośnie o 19% (do 1826), w tym najwięcej w powiatach prudnickim (o 57%), krakowickim (o 45%) i strzeleckim (o 47%).

Liczba osób usamodzielnianych ma wynosić 841 (o 96 osób więcej niż w 2012 r.), a liczba dzieci kierowanych do placówek opiekuńczo-wychowawczych ma zmniejszyć się do 496 (o 68 osób mniej niż w 2012 r.).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

2.7 Niematerialne formy pomocy w powiatowych centrach pomocy rodzinie

Tabela 17. Niepieniężne formy wsparcia w powiatowych centrach pomocy rodzinie woj. opolskiego w latach 2011-2012 i w 2013 r. (prognoza)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Niematerialne formy pomocy realizowane przez powiatowe centra pomocy rodzinie				
		Rok 2011	Rok 2012	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r. =100%	2013 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2013 r. 2012 r. =100%
1.	PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE PROWADZONE PRZEZ PCPR					
2.	Liczba rodzin	5 773	5 247	91	5 264	100
3.	PRACA SOCJALNA					
4.	Liczba rodzin	1 799	1 436	80	1 499	104
5.	INTERWENCJA KRYZYSOWA PROWADZONA PRZEZ PCPR					
6.	Liczba rodzin	4 480	3 756	84	3 189	85
7.	KONTRAKT SOCJALNY PROWADZONY PRZEZ PCPR					
8.	Liczba osób ogółem z zawartym kontraktem socjalnym	544	575	106	483	84
9.	INDYWIDUALNY PROGRAM USAMODZIELNIENIA PROWADZONY PRZEZ PCPR					
10.	Liczba osób z zawartym z PCPR indywidualnym programem usamodzielnienia	478	498	104	538	108
11.	PROGRAMY ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE					
12.	Liczba osób korzystających z usług – programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	340	220	65	207	94
13.	INDYWIDUALNY PROGRAM INTEGRACJI DLA CUDZOZIEMCÓW					
14.	Liczba osób z zawartym indywidualnym programem integracji	2	0	x	0	x

Zródło: powiatowe oceny zasobów pomocy społecznej w 2012 r.

W 2012 r. powiatowe centra pomocy rodzinie, poza pomocą materialną, udzielały różnych niefinansowych form wsparcia, w tym:

- 5 247 rodzin objęto specjalistycznym poradnictwem;
- 1 436 rodzin objęto pracą socjalną;
- 3 756 rodzin objęto interwencją kryzysową;
- kontrakt socjalny zawarto z 575 osobami;
- indywidualnym programem usamodzielnienia objęto 498 osób.

W stosunku do 2011 r. wystąpił spadek liczby rodzin objętych tymi formami wsparcia, w tym szczególnie pracą socjalną i interwencją kryzysową. Wynika to głównie ze spadku w 2012 r. liczby rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci.

Na 2013 r. zaplanowano wzrost liczby osób objętych indywidualnym programem usamodzielnienia (o 8%) oraz rodzin objętych pracą socjalną (o 4%). Pozostałe formy wsparcia – zgodnie z prognozą powiatowych centrów pomocy rodzinie, będą stosowane w mniejszym zakresie.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

3. Kadra pomocy społecznej woj. opolskiego

Wg stanu na 31 grudnia 2012 r. kadra pomocy społecznej woj. opolskiego liczyła ogółem 4 009 osób, z tego:

- ✚ 1 827 w domach pomocy społecznej,
- ✚ 272 w ośrodkach wsparcia, z tego:
 - 138 w środowiskowych domach samopomocy,
 - 93 w domach dziennego pobytu,
 - 41 osób w innych ośrodkach wsparcia (noclegownie, schroniska, domy dla bezdomnych, ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie),
- ✚ 187 w powiatowych centrach pomocy rodzinie, w tym 43 pracowników socjalnych,
- ✚ 1 295 w ośrodkach pomocy społecznej, w tym 448 pracowników socjalnych,
- ✚ 387 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i ośrodkach adopcyjnych,
- ✚ 19 osób w ośrodkach interwencji kryzysowej,
- ✚ 10 w Wydziale Polityki Społecznej i Zdrowia Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu,
- ✚ 12 w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Opolu.

Tabela 18. Zatrudnienie w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w woj. opolskim w latach 2011-2012 *

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba osób zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w:		
		2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r.=100%
1.	OGÓŁEM <i>z tego:</i>	3 990	4 009	100,5
2.	Służby Wojewody Opolskiego realizujące zadania z zakresu pomocy społecznej	12	10	83
3.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu	13	12	92
4.	Powiatowe centra pomocy rodzinie	164	187	114
5.	<i>w tym pracownicy socjalni</i>	52	54	104
6.	Ośrodki pomocy społecznej	1 244	1 295	104
7.	<i>w tym pracownicy socjalni</i>	436	448	103
8.	Domy pomocy społecznej	1 849	1 827	99
9.	Placówki opiekuńczo-wychowawcze i ośrodki adopcyjne	428	387	90
10.	Ośrodki interwencji kryzysowej	23	19	83
11.	Ośrodki wsparcia <i>z tego:</i>	257	272	106
12.	Środowiskowe domy samopomocy	141	138	98
13.	Dzienne domy pomocy	87	93	107
14.	Inne ośrodki wsparcia, w tym noclegownie	29	41	141

* osoby zatrudnione w jednostce bez względu na wymiar czasu pracy

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-03 za lata 2011-2012

W 2012 r. - w porównaniu do 2011 r., liczba pracowników pomocy społecznej w woj. opolskim wzrosła o 0,5%, w tym:

- o 14% (23 osoby) wzrosła liczba pracowników w powiatowych centrach pomocy rodzinie,
- o 4% w ośrodkach pomocy społecznej (51 osób, w tym zwiększono zatrudnienie wśród pracowników socjalnych o 12 osób),
- o 7% (18 osób) wzrosło zatrudnienie w ośrodkach wsparcia, w tym w dziennych domach pomocy i placówkach dla osób bezdomnych,
- spadło zatrudnienie w Wydziale Polityki Społecznej i Zdrowia OUW (o 2 osoby) oraz ROPS w Opolu (o 1 osobę), a także w domach pomocy społecznej (o 22 osoby), placówkach opiekuńczo-wychowawczych (41 osób) i środowiskowych

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

domach samopomocy (o 3 osoby) oraz ośrodkach interwencji kryzysowej (o 4 osoby).

3.1 Kadra ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie

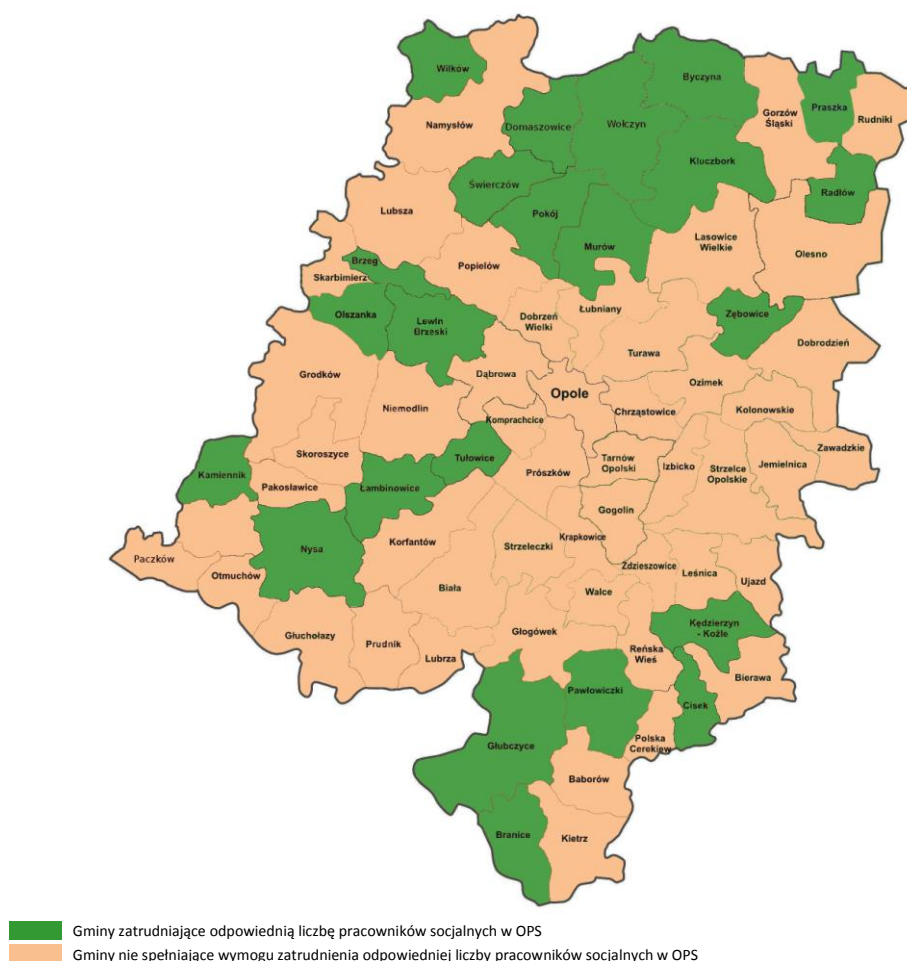
3.1.1 Pracownicy socjalni

W 2012 r. w ośrodkach pomocy społecznej woj. opolskiego zatrudnionych było 448 pracowników socjalnych (o 12 więcej niż w 2011 r.)

Zgodnie z art. 110 ust. 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r., Nr 175, poz. 1362 ze zm.) ośrodek pomocy społecznej winien zatrudniać pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby mieszkańców w stosunku 1 pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców, nie mniej jednak niż trzech pracowników.

W 2012 r. wymóg zatrudnienia odpowiedniej liczby pracowników spełniało 23 gminy w woj. opolskim (w 2011 r. – 21 gmin).³⁰ Oznacza to, że tylko 32% gmin województwa zatrudnia wystarczającą liczbę pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej.

Mapa 6. Gminy spełniające ustawowy wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej w 2012 r.

³⁰ w porównaniu do liczby ludności podanej przez gminy w ocenach zasobów pomocy społecznej w 2012 r.

Liczba ludności przypadająca na pracownika socjalnego w woj. opolskim wynosi średnio 2 245 (w 2011 r. - 2 359).

Najmniej mieszkańców na 1 pracownika socjalnego w OPS jest w gminie Świerczów (pow. namyśłowski) – 1 198, a najwięcej w Turawie (pow. opolski) – 4 826.

Spośród 71 gmin województwa 48 (68%) nie spełnia wymogu zatrudnienia odpowiedniej liczby pracowników socjalnych, w tym 15 zatrudnia mniej niż 3 pracowników socjalnych w OPS (szczególnie dotyczy to ośrodków pomocy społecznej zlokalizowanych w gminach wiejskich).

W porównaniu do 2011 r. liczba gmin, które osiągnęły wymagany wskaźnik zatrudnienia wzrosła o 2 gminy (z 21 w 2011 r. do 23 w 2012 r.), co wynika z większej liczby pracowników socjalnych zatrudnionych w OPS (w 2011 r. było ich 436, a w 2012 r. – 448).

W 2013 r. gminy prognozują zatrudnienie kolejnych pracowników socjalnych (łącznie do 460 osób, tj. o 12 więcej), jednak nie poprawi to znacząco średniego, określonego w ustawie wskaźnika zatrudnienia.

Tabela 19. Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2011-2012 i w 2013 r. (prognoza)

Lp.	Gmina	Liczba pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej w 2011 r.	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego w 2011 r.	Liczba pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej w 2012 r.	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego w 2012 r.	Liczba pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej w 2013 r. - prognoza	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego w 2013 r. - prognoza
1	Brzeg	18	2 075	19	1 964	19	1 964
2	Grodków	7	2 812	8	2 478	8	2 478
3	Lewin Brzeski	7	1 940	7	1 938	7	1 938
4	Lubsza	2	4 460	2	4 515	3	3 010
5	Olszanka	3	1 655	3	1 676	3	1 676
6	Skarbimierz	2	3 756	2	3 824	3	2 524
7	Baborów	3	2 115	3	2 088	3	2 088
8	Branice	5	1 472	5	1 407	5	1 407
9	Głubczyce	13	1 829	13	1 795	13	1 795
10	Kietrz	4	2 902	4	2 843	4	2 843
11	Bierawa	3	2 659	3	2 598	3	2 598
12	Cisek	2	3 260	3	1 986	3	1 986
13	Kędzierzyn-Koźle	26	2 474	33	1 846	28	2 175
14	Pawłowiczki	5	1 632	4	1 998	4	1 998
15	Polska Cerekiew	1	4 397	2	2 169	2	2 169
16	Reńska Wieś	2	4 254	2	4 119	2	4 119
17	Byczyna	5	1 930	6	1 590	5	1 908
18	Kluczbork	19	1 980	21	1 737	23	1 585
19	Lasowice Wielkie	2	3 513	2	3 479	3	2 319
20	Wołczyn	8	1 785	8	1 762	8	1 762
21	Gogolin	7	1 705	6	2 035	6	2 035
22	Krapkowice	12	2 001	11	2 092	11	2 092
23	Strzeleczki	2	3 861	2	3 762	2	3 762
24	Walce	2	2 910	2	2 807	2	2 807
25	Zdzieszowice	6	2 842	7	2 337	7	2 337
26	Domaszowice	3	1 245	3	1 257	3	1 257
27	Namyśłów	11	2 382	11	2 339	11	2 339
28	Pokój	4	1 400	4	1 337	4	1 337
29	Świerczów	3	1 209	3	1 198	3	1 198
30	Wilków	3	1 553	3	1 546	3	1 546
31	Głucholazy	10	2 526	11	2 280	13	1 929
32	Kamiennik	3	1 230	3	1 230	3	1 230
33	Korfantów	3	3 185	3	3 164	4	2 373
34	Łąbinowice	3	2 684	4	1 973	4	1 973
35	Nysa	29	2 035	30	1 922	29	1 987
36	Otmuchów	4	3 474	4	3 530	7	2 017
37	Paczków	6	2 239	6	2 219	5	2 662
38	Pakosławice	1	3 836	1	3 733	1	3 733
39	Skoroszyce	1	6 418	2	3 213	3	2 142
40	Dobrodzień	4	2 562	4	2 480	4	2 480

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Lp.	Gmina	Liczba pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej w 2011 r.	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego w 2011 r.	Liczba pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej w 2012 r.	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego w 2012 r.	Liczba pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej w 2013 r. - prognoza	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego w 2013 r. - prognoza
41	Gorzów Śląski	3	2 525	3	2 461	3	2 461
42	Olesno	10	1 860	9	2 013	9	2 013
43	Praszka	7	1 961	7	1 986	8	1 738
44	Radłów	2	2 267	3	1 480	2	2 220
45	Rudniki	4	2 110	3	2 792	3	2 792
46	Zębowice	3	1 294	3	1 261	3	1 261
47	Miasto Opole	50	2 514	48	2 544	51	2 394
48	Chrzastowice	2	3 382	3	2 242	3	2 242
49	Dąbrowa	5	1 945	4	2 332	4	2 332
50	Dobrzeń Wielki	5	2 927	5	2 889	5	2 889
51	Komprachcice	3	3 805	3	3 685	3	3 685
52	Łubniany	2	4 720	2	4 790	3	3 193
53	Murów	3	1 915	3	1 869	3	1 869
54	Niemodlin	6	2 300	6	2 262	6	2 262
55	Ozimek	8	2 574	8	2 473	8	2 473
56	Popielów	3	2 799	3	2 766	4	2 074
57	Prószków	4	2 491	4	2 466	4	2 466
58	Tarnów Opolski	5	1 967	4	2 386	4	2 386
59	Tułowice	3	1 804	3	1 827	3	1 827
60	Turawa	3	3 198	2	4 826	2	4 826
61	Biała	5	2 247	5	2 200	5	2 200
62	Głogówek	6	2 336	6	2 295	6	2 295
63	Lubrza	1	4 423	1	4 400	2	2 200
64	Prudnik	11	2 621	11	2 570	11	2 570
65	Izbicko	2	2 765	2	2 693	2	2 693
66	Jemielnica	3	2 509	3	2 400	4	1 799
67	Kolonowskie	2	3 045	2	2 989	3	1 993
68	Leśnica	2	4 218	2	3 961	2	3 961
69	Strzelce Opolskie	12	2 741	12	2 556	12	2 556
70	Ujazd	3	2 073	3	2 098	3	2 098
71	Zawadzkie	4	3 069	5	2 398	5	2 398
	X	436	2 359	448	2 245	460	2 186

* wg liczby ludności podanej w gminnych ocenach zasobów pomocy społecznej w 2012 r.

Źródło: obliczenia własne na podstawie sprawozdania MPIPS-03 za 2012 r. oraz gminnych ocen zasobów pomocy społecznej w 2012 r.

Wśród 448 pracowników socjalnych woj. opolskiego:

- 425 (95%) to kobiety;
- 301 osób posiada wykształcenie wyższe, a 132 wykształcenie średnie;
- 147 osób ma wykształcenie średnie i jest w trakcie uzyskania dyplomu 1-go stopnia specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny ³¹.

Jednocześnie 16 pracowników socjalnych w regionie (o 1 więcej niż w 2011 r.) posiada dyplom specjalizacji 2-go stopnia w zawodzie pracownik socjalny (specjalistyczne przygotowanie zawodowe np. w zakresie pracy z dziećmi) ³².

Natomiast podyplomowe studia z zakresu organizacji pomocy społecznej, przeznaczone dla osób kierujących lub przygotowujących się do kierowania jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, ukończyło 72 pracowników socjalnych (w 2011 r. było ich 36-ciu). ³³

W 2012 r. w 12 powiatowych centrach pomocy rodzinie województwa (w tym Opolu Mieście) było 54 pracowników socjalnych, tj. o 2 osoby więcej niż rok wcześniej.

³¹ Zob. rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 2 sierpnia 2005 r. w sprawie specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny (Dz. U.N 157, poz. 1289)

³² Tamże (rozporządzenie MPS wymienia 10 specjalizacji 2-go stopnia w zawodzie pracownik socjalny).

³³ Więcej: Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2004 r. w sprawie specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej (Dz. U. nr 219, poz. 2224)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Wyższym wykształceniem legitymują się 37 osób. Pozostali mają wykształcenie średnie (6 osób).

Specjalizację 1-go stopnia w zawodzie pracownik socjalny ma 17 pracowników socjalnych, a 2-go stopnia – dwóch. Natomiast specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej (dyplom studiów podyplomowych) posiada 18 (34%) pracowników socjalnych.

Z prognoz PCPR-ów na 2013 r. wynika, że liczba pracowników socjalnych winna być podobna do 2012 r. (jedynie jeden powiat planuje zatrudnić dodatkowego pracownika socjalnego).

3.1.2 Kadra kierownicza

W 2012 r. kadra kierownicza ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie woj. opolskiego liczyła 98 osób (dyrektorzy i kierownicy oraz ich zastępcy), z tego w OPS – 84 osoby, a w PCPR – 14 osób.

Zdecydowaną większość stanowisk kierowniczych (87% - 85 osób) w tych instytucjach zajmują kobiety (w OPS są to 74 osoby, a w PCPR – 11 osób).

Wszystkie osoby zajmujące kierownicze stanowiska w PCPR posiadają wykształcenie wyższe, a w OPS jest ich 91% (77 osób). Jednocześnie prawie 90% kadry kierowniczej OPS i PCPR posiada dyplom ukończenia studiów podyplomowych z zakresu organizacji pomocy społecznej.

Według prognoz gmin i powiatów na lata 2013-2014 r. liczba osób zajmujących kierownicze stanowiska z wykształceniem wyższym ma wzrosnąć w OPS do 90 osób, a liczba posiadających dyplom ukończenia specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej ma zwiększyć się w OPS i PCPR o 4 osoby (do 91%).

3.1.3 Pozostali pracownicy

W 2012 r. w ośrodkach pomocy społecznej zatrudnionych było 759 innych pracowników (59%), z tego:

- pracowników administracyjno-księgowych i obsługi – 529 (księgowość i finanse, zaopatrzenie, transport, ekipy sprzątające i konserwatorskie);
- innych pracowników merytorycznych – 230 (pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, osoby wykonujące zadania wspomagające w OPS - prawnicy, psychologowie, pedagodzy, aspiranci pracy socjalnej).

Ponad połowa osób zajmujących stanowiska administracyjno-księgowe i inne merytoryczne w OPS posiada wykształcenie wyższe, pozostali mają wykształcenie średnie (ok. 30%) lub inne (ok. 20%).

Liczba innych pracowników zatrudnionych w powiatowych centrach pomocy rodzinie w 2012 r. wyniosła 121 (65% zatrudnienia ogółem), z tego pracowników merytorycznych było 9., a administracyjno-księgowych i obsługi 112.

Większość pracowników merytorycznych (głównie specjalistów pracy z rodziną, aspirantów pracy socjalnej i konsultantów) ma wykształcenie wyższe. Podobnie jest wśród pracowników administracyjno-księgowych, z wyjątkiem pracowników obsługi, mających wykształcenie średnie lub inne.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

W 2013 r. liczba pracowników administracyjnych i innych pracowników merytorycznych w PCPR-ach ma wzrosnąć o kilka osób, jednak większość powiatów prognozuje utrzymanie zatrudnienia na poziomie z 2012 r.

4. Struktura organizacyjna pomocy społecznej w woj. opolskim

W 2012 r. na terenie woj. opolskiego funkcjonowały następujące jednostki organizacyjne pomocy społecznej:

- 71 ośrodków pomocy społecznej;
- 11 powiatowych centrów pomocy rodzinie;
- 28 domów pomocy społecznej, w tym 27 ponadgminnych i 1 gminny (34 domy razem z filiami), na 2 960 miejsc. W województwie funkcjonują jeszcze dwa DPS-y, jednak nie są one prowadzone przez samorząd, ani na jego zlecenie (są to placówki prowadzone przez spółki cywilne);³⁴
- 6 placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku na 189 miejsc;
- 15 placówek opiekuńczo-wychowawczych na 564 miejsca, z tego:
 - 13 placówek socjalizacyjnych,
 - 2 placówki socjalizacyjno – interwencyjne,
- 11 środowiskowych domów samopomocy dla 524 osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 15 dziennych domów pomocy dla 1 365 osób starszych (w 2012 r. przebywało w nich 1 975 osób);
- 14 noclegowni i schronisk dla 683 osób bezdomnych oraz samotnych matek (w 2012 r. korzystało z tych miejsc ok. 2000 osób bezdomnych), z tego **6 placówek prowadzonych przez samorząd lub na zlecenie samorządu i 8 domów prowadzonych przez organizacje pozarządowe** (w tym 5 domów dla samotnych matek z dziećmi na 272)
- 76 mieszkań chronionych (przeznaczone głównie dla młodzieży opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze lub rodziny zastępcze oraz osób z zaburzeniami psychicznymi);
- 6 ośrodków interwencji kryzysowej oraz 4 punkty interwencji kryzysowej (w 2012 r. pomocy udzielono w nich 3 065 osobom);
- 2 ośrodki adopcyjne (w tym 1 prowadzony przez samorząd województwa oraz 1 na zlecenie samorządu województwa) dla ok. 300 rodzin adopcyjnych,

a także :

- 6 klubów integracji społecznej,
- 2 centra integracji społecznej,
- 2 specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, które udzieliły pomocy 651 osobom,
- 5 jednostek specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, które udzieliły porad dla 3 610 osób,
- 10 dziennych placówek wsparcia na 445 miejsc, a także 13 świetlic socjoterapeutycznych prowadzonych przez organizacje pozarządowe,
- 15 warsztatów terapii zajęciowej, w których uczestniczyło 429 osób niepełnosprawnych,
- 2 zakłady aktywności zawodowej dla 108 uczestników,

³⁴ Za: Wykaz domów pomocy społecznej woj. opolskiego – stan na 13.04.2013 r. <http://www.wps.opole.uw.gov.pl/Rejestr-Domow-Pomocy-Spoecznej-280.html>

- 7 uniwersytetów III wieku na 1 447 miejsc, w tym 3 prowadzone przez samorząd gminny dla ok. 300 osób.

W zasobach instytucjonalnych pomocy społecznej w latach 2012-2014 nie wystąpią duże zmiany. Większość samorządów z trudnością utrzymuje dotychczasową infrastrukturę, przede wszystkim z uwagi na systematyczny wzrost bieżących kosztów utrzymania tych placówek. Jedyne zmiany dotyczą przewidywanego wzrostu:

- o ok. 120 miejsc w domach pomocy społecznej;
- o 85 miejsc w środowiskowych domach samopomocy;
- liczby dziennych domów pomocy (2 dodatkowe domy na 110 uczestników),
- liczby rodzinnych placówek opiekuńczo-wychowawczych (6 nowych placówek na 51 miejsc).

Tabela 20. Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej woj. opolskiego w latach w 2012 r. i w latach 2013-2014 (prognoza)

Lp.	Wyszczególnienie	Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej w woj. opolskim w:				
		2012 r.	2013 r.	Wzrost / spadek w 2013 r. 2012 r.=100%	2014 r.	Wzrost / spadek w 2014 r. 2013 r.=100%
1.	Domy pomocy społecznej					
2.	liczba placówek	28*	28	100	29	104
3.	liczba miejsc	2 960	2 960	100	3 080	104
4.	Środowiskowe domy samopomocy					
5.	liczba placówek	11	12	109	12	100
6.	liczba miejsc	532	602	113	617	102
7.	Dzienne domy pomocy					
8.	liczba placówek	15	16	107	17	106
9.	liczba miejsc	1 365	1 445	106	1 475	102
10.	Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych					
11.	liczba placówek	6	6	100	6	100
12.	liczba miejsc	209	209	100	229	110
13.	Mieszkania chronione					
14.	liczba placówek	76	76	100	76	100
15.	liczba miejsc	92	92	100	92	100
16.	Ośrodki interwencji kryzysowej					
17.	liczba placówek	6	6	100	6	100
18.	liczba miejsc	21	21	100	21	100
19.	liczba korzystających	6 065	3 113	51	3 118	100
20.	Jednostki specjalistycznego poradnictwa					
21.	liczba placówek	5	5	100	5	100
22.	liczba korzystających	3 610	3 725	103	3 824	103
23.	Dzienne placówki wsparcia					
24.	liczba placówek	10	12	120	12	100
25.	liczba miejsc	445	480	108	470	98
26.	Placówki opiekuńczo-wychowawcze					
27.	liczba placówek	15	15	100	15	100
28.	liczba miejsc	564	496	88	496	100
29.	Centra integracji społecznej					
30.	liczba placówek	2	2	100	2	100
31.	liczba uczestników zajęć	74	88	119	93	106
32.	Kluby integracji społecznej					
33.	liczba placówek	6	6	100	7	117
34.	liczba uczestników zajęć	314	285	91	318	112
35.	Warsztaty terapii zajęciowej					
36.	liczba placówek	15	15	100	15	100
37.	liczba uczestników zajęć	429	434	101	434	100
38.	Zakłady aktywności zawodowej					
39.	liczba placówek	2	2	100	2	100
40.	liczba uczestników zajęć	108	108	100	110	102
41.	Jadłodajnie					
42.	liczba placówek	6	6	100	6	100
43.	liczba miejsc	335	335	100	335	100

Lp.	Wyszczególnienie	Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej w woj. opolskim w:				
		2012 r.	2013 r.	Wzrost / spadek w 2013 r. 2012 r.=100%	2014 r.	Wzrost / spadek w 2014 r. 2013 r.=100%
44.	Kluby seniora					
45.	liczba placówek	2	2	100	2	100
46.	liczba miejsc	300	305	102	307	101
47.	Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie					
48.	liczba placówek	2	2	100	2	100
49.	liczba miejsc	651	673	103	683	101
50.	Uniwersytety III wieku *					
51.	liczba placówek	3	3	100	3	100
52.	liczba miejsc	323	330	102	360	109

*w województwie funkcjonują jeszcze 4 uniwersytety III wieku – prowadzone przez organizacje pozarządowe

Źródło: gminne i powiatowe oceny zasobów pomocy społecznej w 2012 r.

5. Koszt pomocy społecznej oraz innych zadań z zakresu polityki społecznej w latach 2011-2012 i w 2013 r. (prognoza)

5.1 Zadania gminy

Koszt zadań realizowanych w 2012 r. przez gminy w zakresie pomocy społecznej i innych zadań z obszaru polityki społecznej wyniósł prawie 445 mln zł, z tego:

- budżet państwa sfinansował prawie 62%, tj. 276 mln zł;
- budżet gmin sfinansował 38% kosztu zadań, tj. prawie 169 mln zł.

Tabela 21. Środki finansowe przeznaczone przez gminy na zadania pomocy społecznej i inne zadania z zakresu polityki społecznej w woj. opolskim w latach 2011-2012 i w 2013 r. (prognoza) w tys. zł

Lp.	Wyszczególnienie	Środki finansowe przeznaczone na zadania pomocy społecznej oraz inne zadania z zakresu polityki społecznej realizowane w gminach woj. opolskiego w:				
		2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r.=100%	2013 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2013 r. 2012 r.=100%
1.	ZADANIA Z ZAKRESU POLITYKI SPOŁECZNEJ - gminy ogółem	426 823	444 560	104	463 704	104
	z tego:					
2.	dotacje budżetu państwa	271 252	276 023	102	283 397	103
3.	środki własne gminy (w tym środki z innych źródeł)	155 571	168 537	109	180 307	107
4.	POMOC SPOŁECZNA	183 524	192 547	105	210 682	109
	w tym:					
5.	świadczenia pieniężne	53 857	56 080	104	64 434	115
6.	usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze	10 340	11 490	111	12 338	109
7.	posiłki	9 593	9 931	104	10 959	110
8.	odpłatność gmin za pobyt osób w domach pomocy społecznej	20 288	23 838	117	28 938	121
9.	utrzymanie OPS	76 145	80 190	105	83 286	104
10.	utrzymanie środowiskowych domów samopomocy	6 651	6 662	100	6 703	101
11.	przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	866	925	107	808	87
12.	składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za niektóre osoby pobierające zasiłki z pomocy społecznej i świadczeni rodzinne	1 897	2 230	118	2 181	98
13.	usuwanie skutków powodzi	3 887	1 201	31	1 035	86
14.	INNE ZADANIA	243 299	252 013	104	253 022	100
15.	świadczenia rodzinne	195 811	195 086	100	196 452	101
16.	przeciwdziałanie alkoholizmowi	12 780	14 305	112	12 784	89
17.	przeciwdziałanie narkomanii	820	1 018	124	705	69
18.	ryczałty i dodatki mieszkaniowe	15 424	17 344	112	17 823	103
19.	prace społecznie-użyteczne	1 469	1 739	118	1 834	105
20.	stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne	6 258	7 594	121	8 103	107
21.	utrzymanie żłobków i klubów dziecięcych	10 737	14 927	139	15 321	103

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPIPS-03 za lata 2011 r. i 2012 r. oraz gminnych ocen zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w 2012 r. oraz informacji OUW w Opolu

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Koszt odpłatności gmin za pobyt osób w domach pomocy społecznej

Lp.	Wyszczególnienie	2011 r.	2012 r.	Wzrost/spadek w 2012 r. 2011=100%	2013 r.	Wzrost/spadek w 2013 r. 2012=100%
1.	Odpłatność za pobyt osób w DPS	20 288	23 838	117,5	28 938	121,4

Źródło: gminne oceny zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w 2012 r.

W 2012 r. koszt pomocy środowiskowej wyniósł 77 715 tys. zł i w stosunku do 2011 r. wzrósł o prawie 4%, w tym:

- ✓ wzrósł koszt zasiłków stałych o 9,6%;
- ✓ wzrósł koszt zasiłków okresowych o 9,1% (przede wszystkim dotacji budżetu państwa, ponieważ środki własne gmin przeznaczone na ten cel zmalały o ponad 15%);
- ✓ wzrósł koszt zasiłków celowych o 5,7%, przy czym spadł koszt zasiłków celowych udzielonych w wyniku zdarzenia losowego (w Lubszy na skutek gradobicia w 2011 r. udzielono tych zasiłków w łącznej wysokości prawie 2 mln zł, podczas gdy w 2012 r. nie wystąpiło zdarzenie losowe na taką skalę i wartość tej pomocy w całym województwie wyniosła jedynie 149 tys. zł);
- ✓ wartość świadczeń niepieniężnych (usług opiekuńczych, pomocy w formie ubrania, schronienia, sprawienia pogrzebu itp.), prawie nie zmieniła się.

Średnia – roczna wartość pomocy przypadająca w 2012 r. na jednego świadczeniobiorcę wyniosła 2 010 zł i była o 3,8 % większa niż w 2011 r. Dotyczy to zwłaszcza świadczeń pieniężnych, których średnia wartość – w wyniku podwyższenia kwot kryteriów dochodowych wzrosła o 8% (wysokość zasiłków jest wynikiem różnicy między dochodem osoby/rodziny a ustalonym dla niej kryterium dochodowym).

Tabela 23. Przeciętna wysokość świadczeń pieniężnych pomocy społecznej w woj. opolskim w latach 2010-2012

Lp.	Formy pomocy pieniężnej	Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej w woj. opolskim w latach 2010-2012			
		2010 r.	2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r.=100%
1.	Liczba świadczeniobiorców ogółem	40 674	38 706	38 664	99,9
2.	Koszt ogółem* w zł <i>z tego:</i>	52 263 141	51 869 954	56 080 229	108,1
3.	Zasiłki stałe				
4.	Liczba świadczeniobiorców	3 634	3 723	3 895	104,6
5.	Liczba świadczeń	35 893	37 106	38 169	102,9
6.	Koszt w zł	12 495 910	13 073 731	14 332 362	109,6
7.	Średnia miesięczna wartość świadczenia w zł	348	352	375	106,6
8.	Zasiłki okresowe				
9.	Liczba świadczeniobiorców	12 479	12 176	12 554	103,1
10.	Liczba świadczeń	77 022	77 588	78 758	101,5
11.	Koszt w zł	21 426 108	21 527 372	23 489 578	109,1
12.	Średnia miesięczna wartość świadczenia w zł	278	277	298	107,6
13.	Zasiłki celowe				
14.	Liczba świadczeniobiorców	21 830	22 479	22 130	98,4
15.	Koszt w zł	18 341 123	17 268 851	18 258 289	105,7
16.	Średnia wartość świadczeń w roku	840	768	825	107,4

*bez kosztu zasiłków na usuwanie skutków powodzi w latach 2010-2011

Źródło: obliczenia własne na podstawie *Sprawozdania MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, pieniężnych, w naturze i usługach* za 2010 r., 2011 r. i 2012 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

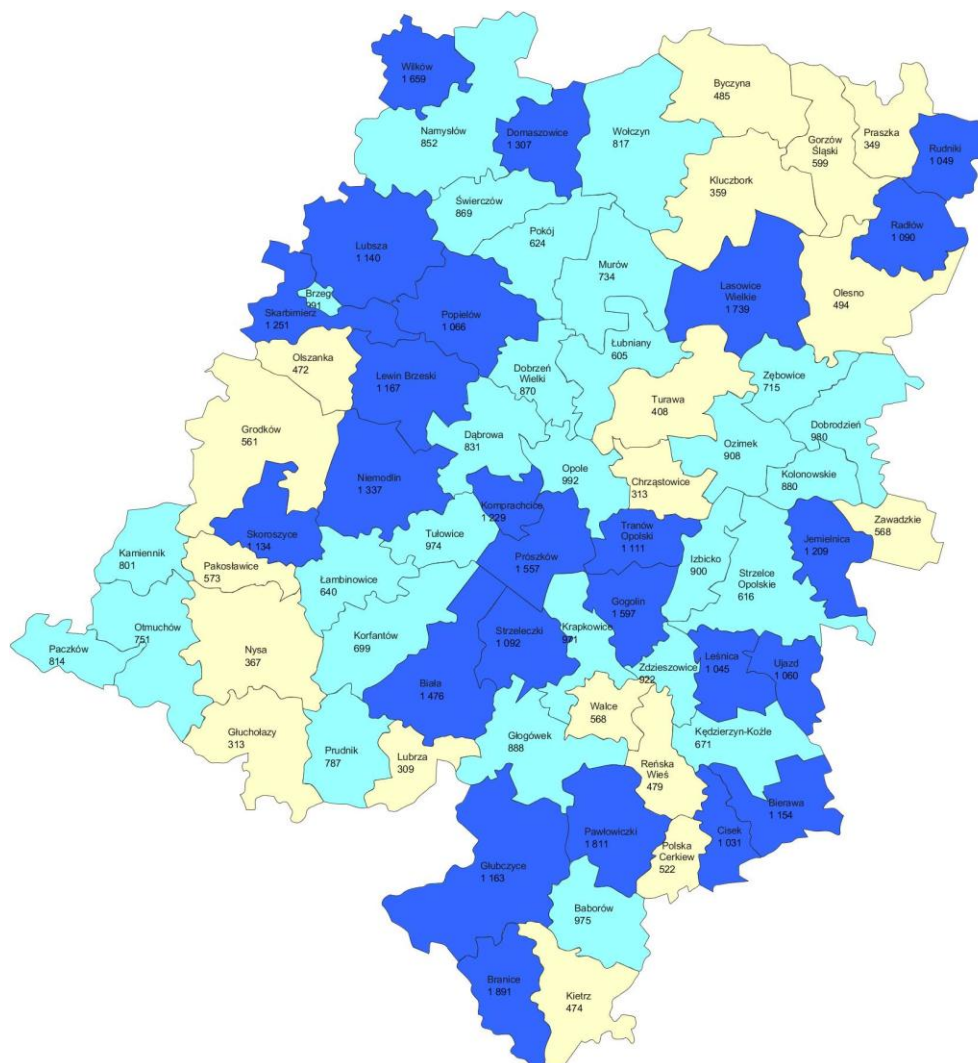

Przeciętna, miesięczna wartość:

- ✓ zasiłku stałego wzrosła o prawie 7% (do kwoty 375 zł);
- ✓ zasiłku okresowego – o 7,6% (do kwoty 298 zł).

W przypadku zasiłku celowego można ustalić jedynie wartość rocznej pomocy, która wzrosła o 7,4% do kwoty 825 zł.

Mapa 7. Średnia roczna wysokość zasiłku celowego na osobę w gminach woj. opolskiego w 2012 r. w zł

Legenda:

Po raz pierwszy od kilku lat, świadczenia pieniężne z pomocy społecznej przekroczyły wartości minimum egzystencji, które w 2012 r. wynosiło na jedną osobę w 4-osobowej rodzinie 442,99 zł i w stosunku do 2011 r. wzrosło o 17,25 zł, tj. o prawie 4 %.

W odniesieniu do wszystkich typów gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną wartości kryterium dochodowego przewyższały wartości minimum egzystencji i stanowiły:

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

- ✓ 104% dla gospodarstw jednoosobowych pracujących i 103% dla pracujących rodzin z dwójką dzieci na utrzymaniu;
- ✓ najbardziej korzystne wskaźniki dotyczyły rodzin emerytów i rencistów, gdzie kryterium dochodowe z pomocy społecznej było wyższe o 10% (gospodarstwo jednoosobowe) i o 11% (gospodarstwo emeryckie dwuosobowe);³⁵
- ✓ taką samą wartość co minimum egzystencji uzyskało kryterium dochodowe dla 5-osobowej rodziny pracującej z trójką dzieci.

Tabela 24. Minimum egzystencji i minimum socjalne w relacji do kryterium dochodowego w pomocy społecznej w latach 2011-2012 w zł

Lp.	Wyszczególnienie	Rok	Gospodarstwa pracownicze			Gospodarstwa emeryckie	
			1-osobowe	4-osobowe (rodzice i dwoje dzieci)	5-osobowe (rodzice i troje dzieci)	1-osobowe	2-osobowe
1	Minimum egzystencji	2011	500,68	425,74	438,63	474,20	394,54
		2012	521,11	442,99	456,20	493,96	410,38
2	Minimum socjalne	2011	983,46	805,38	782,94	984,38	811,83
		2012	1 026,94	844,75	820,78	1 043,09	860,18
3	Ustawowa granica ubóstwa (kryterium dochodowe w pomocy społecznej)	2012	542,00	456,00	456,00	542,00	456,00
Minimum socjalne i minimum egzystencji a wartość kryterium dochodowego w pomocy społecznej w proc.							
4	<i>Wartość kryterium dochodowego do minimum egzystencji w % (wiersz 3 do wiersz 1)</i>	2012	104	103	100	110	111
5	Wartość kryterium dochodowego do minimum socjalnego w % (wiersz 3 do wiersz 2)	2012	53	54	56	52	53

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych <https://www.ipiss.com.pl/?zaklady=minimum-socjalne-oraz-https://www.ipiss.com.pl/?zaklady=minimum-egzystencji-2> (27.03.2013 r., godz. 13⁰⁰).

Nieznacznie wzrosły wskaźniki w zakresie minimum socjalnego, chociaż wartości tego minimum nadal stanowią niewiele więcej niż połowę kryterium dochodowego z pomocy społecznej:

- dla jednoosobowego gospodarstwa domowego pracowniczego kryterium dochodowe stanowiło 53% minimum socjalnego;
- dla rodziny z dwójką dzieci – 54%;
- najwyższy wskaźnik dotyczył rodzin z trójką dzieci – 56% wartości kryterium dochodowego.

³⁵ Zob. *Poziom i struktura zmodyfikowanego minimum socjalnego w 2012 r.* (<https://www.ipiss.com.pl/?zaklady=minimum-socjalne-oraz-Poziom-i-struktura-zmodyfikowanego-minimum-egzystencji-w-2012-r>). IPISS

5.3 Inne rodzaje pomocy i świadczeń

Tabela 25. Świadczenia rodzinne oraz zasiłki z funduszu alimentacyjnego w woj. opolskim w latach 2011-2012 i w 2013 r. (prognoza)

Lp.	Wyszczególnienie	Świadczenia rodzinne w woj. opolskim w:				
		2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r. = 100%	2013 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2013 r. 2012 r. = 100%
Zasiłki rodzinne z dodatkami						
1.	liczba rodzin	27 593	24 397	88	24 845	102
2.	koszt świadczeń w tys. zł	88 260	78 020	88	80 216	103
Świadczenia pielęgnacyjne						
3.	liczba świadczeń	17 830	23 484	132	20 223	86
4.	koszt świadczeń w tys. zł	20 191	26 140	129	23 249	89
Zasiłki pielęgnacyjne						
5.	liczba świadczeń	109 893	113 275	103	116 902	103
6.	koszt świadczeń w tys. zł	37 357	38 176	102	37 930	99
Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia dziecka						
7.	liczba świadczeń	2 025	1 733	86	1 906	110
8.	koszt świadczeń w zł	3 173	2 699	85	2 678	99
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka						
9.	liczba świadczeń	8 286	8 055	97	7 626	95
10.	koszt świadczeń w zł	8 805	8 551	97	8 174	96
Zapomoga z tytułu urodzenia dziecka ze środków własnych gminy						
11.	koszt świadczeń w zł	67	60	90	66	110
Świadczeni z funduszu alimentacyjnego						
12.	liczba rodzin	5 250	5 189	99	5 424	105
13.	koszt świadczeń w tys. zł	32 706	32 291	99	31 486	98
Składki na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne - razem						
14.	koszt w zł	4 396	5 769	131	6 233	108

Źródło: opracowanie własne OIS ROPS w Opolu na podstawie gminnych ocen zasobów pomocy społecznej w 2011 r. i w 2012 r.

Ze świadczeń rodzinnych w 2012 r. skorzystało w woj. opolskim ok. 44 tys. rodzin, tj. o 5% mniej niż w 2011 r. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego otrzymało 5189 rodzin (o prawie 2% mniej niż w 2011 r.).

W 2012 r. łączny koszt świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego wyniósł 195 086 tys. zł.

Średnia wartość zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami wyniosła w 2012 r. 266 zł (podobnie było w 2011 r.).

Ponadto w 2012 r.:

- pomoc w postaci dodatków mieszkaniowych otrzymało 14 757 osób, a koszt tych świadczeń wyniósł 17 897 tys. zł;
- stypendia socjalne i zasiłki szkolne otrzymało 11 337 dzieci i młodzieży (wartość tych świadczeń wyniosła 7 594 tys. zł);
- 2 281 osób otrzymało świadczenia pieniężne z prac społecznie użytecznych (koszt pomocy to kwota 1 739 tys. zł).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

5.4 Zadania powiatu, w tym koszt świadczeń udzielonych przez powiatowe centra pomocy rodzinie

Tabela 26. Środki finansowe przeznaczone przez powiaty na zadania pomocy społecznej oraz inne zadania z zakresu polityki społecznej w latach 2011-2012 i w 2013 r. (prognoza) w tys. zł.

Lp.	Wyszczególnienie	Rok 2011	Rok 2012	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r. = 100%	2013 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2013 r. 2012 r. = 100%
1.	ŚRODKI FINANSOWE - ogółem <i>w tym:</i>	155 427	163 943	105	171 561	105
2.	DOTACJE Z BUDŻETU PAŃSTWA	35 479	35 200	99	36 323	103
3.	udział w %	23	22	x	21	x
4.	ŚRODKI WŁASNE POWIATU	109 961	111 847	101	118 563	106
5.	udział w %	70	68	x	69	X
6.	ŚRODKI PFRON	9 987	16 896	169	16 675	99
7.	udział w %	7	10	x	10	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Sprawozdania MPiPS-03* za lata 2011 r i 2012 r. oraz gminnych ocen zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w 2012 r. oraz informacji OUW w Opolu

W 2012 r. na zadania pomocy społecznej oraz inne zadania z zakresu polityki społecznej realizowane przez powiat przeznaczono prawie **164 mln zł**, w tym:

- 35 mln zł (22%) to dotacje budżetu państwa;
- 112 mln zł (68%) to środki własne powiatu;
- 17 mln zł (10%) stanowiły pozostałe środki z PFRON i innych źródeł.

W porównaniu do 2011 r.:

- o łączna dotacja budżetu państwa zmniejszyła się o 1% - głównie są to środki przeznaczone na utrzymanie miejsc w domach pomocy społecznej, przy czym na 2013 r. zaplanowano wzrost tych środków o 3% z uwagi na wzrost bieżącego kosztu utrzymania jednego miejsca w DPS-ach;³⁶
- o o 1% zwiększyły się środki własne powiatu.

Według prognozy – w 2013 r. nastąpi dalszy wzrost kosztu realizacji większości zadań – łącznie o 5%, w tym:

- o wzrosną środki własne powiatu (o 6%,);
- o o 1% zmniejszą się środki PFRON przeznaczone na pomoc osobom niepełnosprawnym.

³⁶ Dotacja budżetu państwa na realizację zadań powiatu przeznaczona jest głównie na finansowanie miejsc w domach pomocy społecznej dla mieszkańców przyjętych do domów przed 1 marca 2004 r. Liczba tych osób systematycznie maleje, w związku z tym dotacja udzielana na każdego mieszkańca odpowiednio zmniejsza się.

Tabela 27. Środki finansowe przeznaczone przez powiaty na realizację zadań pomocy społecznej i innych zadań z zakresu polityki społecznej w latach 2011-2012 i w 2013 r. (prognoza) w tys. zł – zadania szczegółowe

Lp.	Wyszczególnienie	Środki finansowe - zadania powiatu				
		2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. <small>2011r.=100%</small>	2013 r.- prognoza	Wzrost / spadek w 2013 r. <small>2012r.=100%</small>
1.	Koszt zadań powiatu - ogółem <i>w tym:</i>	155 427	163 943	105	171 561	105
2.	Zadania pomocy społecznej	141 746	149 201	105	156 764	105
3.	Domy pomocy społecznej	82 785	86 447	104	89 845	104
4.	<i>w tym dotacja budżetu państwa</i>	34 232	33 257	97	34 380	103
5.	Ośrodki wsparcia	353	397	112	397	100
6.	Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych	21 000	20 797	99	21 727	104
7.	Koszt utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych oraz usamodzielnienia wychowanków	17 692	19 910	113	23 383	117
8.	Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	865	925	107	808	87
9.	Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	1 156	1 694	147	1 774	105
10.	Utrzymanie powiatowego centrum pomocy rodzinie	17 895	19 031	106	18 830	99
11.	Inne zadania ogółem	13 681	14 742	108	14 797	100
12.	Pomoc osobom niepełnosprawnym <i>(w tym PFRON)</i>	1 774	2 464	139	2 146	87
13.	Zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności	1 691	1 798	106	1 801	100
14.	Utrzymanie warsztatów terapii zajęciowej	7 329	7 410	101	7 559	102
15.	Utrzymanie zakładów aktywności zawodowej	2 887	3 070	106	3 291	107

Zródło: opracowanie własne na podstawie *Sprawozdania MPiPS-03* za lata 2011 r. i 2012 r. oraz gminnych ocen zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w 2012 r. oraz informacji OUW w Opolu

W 2012 r. powiaty woj. opolskiego wydatkowały 163 943 tys. zł, realizując następujące zadania:

- prowadzenie i rozwój domów pomocy społecznej (86 447 tys. zł);
- prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych (20 797 tys. zł);
- koszt utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej oraz koszt świadczeń na usamodzielnienie wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych (19 910 tys. zł);
- utrzymania powiatowych centrów pomocy rodzinie (19 031 tys. zł);
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie (925 tys. zł).

W 2013 r. powiaty zaplanowały wzrost środków finansowych przeznaczonych na realizację większości zadań, w tym na:

- o pomoc pieniężną dla rodzin zastępczych oraz usamodzielnienie wychowanków (o 17%);
- o organizowanie specjalistycznego poradnictwa oraz rozwój i utrzymanie mieszkań chronionych oraz ośrodków interwencji kryzysowej (o 5%).

Ponadto zaplanowano zwiększyć środki na zadania finansowane ze środków PFRON przeznaczone na utrzymanie: warsztatów terapii zajęciowej (o 2%) oraz zakładów aktywności

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

zawodowej (o 7%), które są realizowane w niewystarczającym zakresie (w woj. opolskim wskaźnik liczby miejsc w tych placówkach zaspokaja ok. 2% występujących potrzeb).

5.5 Zadania gmin i powiatów – razem

W 2012 r. na realizację zadań pomocy społecznej oraz innych zadań polityki społecznej w woj. opolskim gminy i powiaty przeznaczyły ponad 608 mln zł, z czego budżet państwa sfinansował 311 mln zł (51%), a budżet samorządu 280 mln zł (46%). Pozostałe środki pochodzące głównie z PFRON stanowiły 3%.

Z 280 mln zł wydatkowanych z budżetów samorządów:

- 168 mln zł pochodziło z budżetów gmin;
- 112 mln zł budżetów powiatów.

Tabela 28. Koszt pomocy społecznej oraz innych zadań polityki społecznej w woj. opolskim w latach 2011-2013 – razem zadania gmin i powiatów w tys. zł

Lp.	Wyszczególnienie	Koszt zadań realizowanych przez gminy i powiaty w woj. opolskim w:				
		2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r. = 100%	2013 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2013 r. 2012 r. = 100%
1.	OGÓŁEM <i>w tym:</i>	581 916	608 420	105	635 265	104
2.	Finansowany z budżetu państwa	306 731	311 223	101	319 720	103
3.	Finansowany z budżetu samorządu <i>z tego</i>	265 198	280 301	106	298 870	107
4.	<i>budżet gmin</i>	<i>155 237</i>	<i>168 454</i>	109	<i>180 307</i>	107
5.	<i>budżet powiatów</i>	<i>109 961</i>	<i>111 847</i>	101	<i>118 563</i>	106
6.	Pozostałe środki	9 987	16 896	169	16 675	99
7.	<i>udział % budżetu państwa</i>	53	51	x	48	x
8.	<i>udział % budżetu samorządu</i>	45	46	x	50	x
9.	<i>udział % pozostałych środków</i>	2	3	x	2	x

Zródło: opracowanie własne na podstawie gminnych i powiatowych ocen zasobów pomocy społecznej oraz informacji O UW w Opolu

W porównaniu do 2011 r. koszt realizowanych zadań w woj. opolskim wzrósł o 5%, przy czym:

- koszt budżetu państwa wzrósł o 1 %, w tym przede wszystkim wydatki związane z podwyższeniem kryterium dochodowego i wzrostem wartości świadczeń pieniężnych;
- o 6% zwiększył się koszt budżetu samorządu (o 9% wzrosły wydatki gmin, a o 1% wydatki powiatów);
- procentowy udział budżetów samorządów w finansowaniu zadań pomocy społecznej i innych zadań z zakresu polityki społecznej zwiększył się w latach 2011-2012 o 1 pkt. proc. – z 45 do 46%.

Na 2013 r. zaplanowano dalszy wzrost kosztu realizowanych zadań (razem o 4%), w tym o 7% wydatków gmin i o 6% powiatów. Natomiast dotacje budżetu państwa wzrosną o 3% i dotyczyć to będzie głównie środków przewidzianych na wypłatę świadczeń pieniężnych (zasiłki stałe i okresowe). Udział środków z budżetu państwa spadnie o 3 pkt. proc. - do 48%.

Ponadto w 2012 r. na realizację projektów systemowych i konkursowych w ramach Priorytetu VII, Poddziałania: 7.1, 7.2 i 7.4, współfinansowanych z EFS w ramach PO KL, wydatkowano 108 735 tys. zł, z tego:

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

- na projekty systemowe ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie woj. opolskiego i ROPS w Opolu wydatkowano 53 422 tys. zł;
- na projekty konkursowe realizowane przez różne podmioty, w tym organizacje pozarządowe, 52 444 tys. zł;
- na projekty na rzecz osób niepełnosprawnych 2 869 tys. zł.

6. Zwiększenie zasobów pomocy społecznej

6.1 Zadania gminy i powiatu

Tabela 29. Zasoby pomocy społecznej w 2012 r. oraz planowane ich zwiększenie w latach 2013-2014

Wyszczególnienie	Zwiększenie zasobów pomocy społecznej w gminach i powiatach woj. opolskiego							
	Rok 2012		Liczba jednostek oraz przewidywany koszt w tys. zł w:					
	Liczba jednostek	Koszt w tys. zł	2013 r.		Wzrost / spadek w 2013 r. 2012r.=100%	2014 r.		Wzrost / spadek w 2014 r. 2013=100%
			Liczba jednostek	Koszt w tys. zł		Liczba jednostek	Koszt w tys. zł	
Domy pomocy społecznej, w tym:		84 227		88 087	105		91 585	104
dotacja budżetu państwa	28*	32 874	28	35 876	109	29	34 380	96
środki własne		40 301		41 765	104		45 067	108
pozostałe		11 052		10 446	95		12 138	116
Środowiskowe domy samopomocy, w tym:		7 913		8 719	110		8 861	102
dotacja budżetu państwa	11	7 059	12	7 620	108	12	7 620	100
środki własne		854		1 099	129		1 241	113
Dzienne domy pomocy, w tym:		6 494		7 145	110		7 903	111
dotacja budżetu państwa	15	317	16	323	102	17	350	108
środki własne		6 177		6 822	110		7 553	111
Noclegownie, schroniska i domy dla bezdomnych, w tym:		1 908		1 878	98		1 951	104
dotacja budżetu państwa	6	30	6	100	333	6	65	65
środki własne		1 389		1 332	96		1 396	105
pozostałe		489		446	91		490	110
Centra i kluby integracji społecznej, w tym:		995		1 102	111		1 255	114
dotacja budżetu państwa	8	321	8	447	139	8	485	109
środki własne		520		491	94		597	122
Warsztaty terapii zajęciowej, w tym:		7 410		7 559	102		8 095	107
dotacja budżetu państwa	15	3 870	15	3 882	100	15	4 160	107
środki własne		2 171		2 162	100		2 180	101
pozostałe		1 369		1 515	111		1 755	116
Zakłady aktywności zawodowej, w tym:		2 887		3 070	106		3 291	107
(PFRON) budżet samorządu województwa	2	1 887	2	1 887	100	2	1 887	100
środki powiatu		210		226	108		244	108
pozostałe		790		957	121		1 160	121
Mieszkania chronione, w tym:		632		772	122		899	116
dotacja budżetu państwa	76	0	76	0	0	76	0	0
środki własne		632		772	122		899	116
Ośrodki interwencji kryzysowej w tym:		886		809	91		851	105
dotacja budżetu państwa	6	0	6	0	0	6	0	0
środki własne		886		809	91		851	105
Placówki opiekuńczo-wychowawcze w tym:		21 000		20 798	99		21 726	104
dotacja budżetu państwa	15	88	15	110	125	15	116	105
środki własne		20 912		20 688	99		21 610	104

*bez dwóch domów pomocy społecznej znajdujących się w rejestrze Wojewody Opolskiego prowadzonych przez spółki cywilne (DPS w Jakubowicach dla 49 osób w podeszłym wieku i somatycznie chorych oraz DPS w Jarnołtówku dla 35 osób)

Źródło: opracowanie własne na podstawie ocen zasobów pomocy społecznej gmin i powiatów, MPiPS-03 za 2012 r. oraz materiałów własnych OIS

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Większość instytucji pomocy społecznej woj. opolskiego finansowana jest z dwóch źródeł: budżetu państwa oraz środków samorządu, których wysokość systematycznie wzrasta, w przeciwieństwie do systematycznie zmniejszających się środków budżetu państwa.

W latach 2012-2014 gminy zaplanowały:

- zwiększenie liczby środowiskowych domów samopomocy (Praszka – nowy Dom na 60 miejsc) oraz wzrost liczby miejsc o 13 (ŚDS Kluczbork);
- wzrost liczby dziennych domów pomocy (Miasto Opole utworzy 2 dodatkowe domy na 110 miejsc);
- zwiększenie liczby placówek wsparcia dziennego (Dąbrowa - o 2 jednostki);
- wzrost liczby klubów integracji społecznej (o jeden KIS w Kędzierzynie-Koźlu).

W ramach zadań powiatu zaplanowano:

- wzrost liczby domów pomocy społecznej (w 2014 r. zaplanowano uruchomienie DPS-u w Brzegu na 40 miejsc oraz uruchomienie dodatkowych 77 miejsc DPS-ach w powiecie głubczyckim);
- zwiększenie liczby rodzinnych placówek opiekuńczo-wychowawczych (do 2014 r. w powiecie krapkowickim ma powstać 6 jednostek na 51 miejsc).

6.2 Formy pomocy i wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych

Niekorzystne zmiany demograficzne związane z procesem starzenia się mieszkańców woj. opolskiego mają coraz większy wpływ na wzrost potrzeb w zakresie różnych form wsparcia dla tej grupy osób.

Województwo opolskie od lat należy do grupy regionów o najwyższych wskaźnikach liczby miejsc w domach pomocy społecznej (w tym dla osób w podeszłym wieku), i dziennych domach pomocy

6.2.1 Domy pomocy społecznej

W 2012 r. w 28 domach pomocy społecznej prowadzonych przez samorząd lub na jego zlecenie było 2 960 miejsc (o 8 miejsc więcej niż w 2011 r.), w tym:

- 1 190 miejsc dla osób w podeszłym wieku lub przewlekle chorych somatycznie oraz niepełnosprawnych fizycznie;
- 768 miejsc dla osób przewlekle psychicznie chorych;
- 1 002 miejsca dla osób dorosłych, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie.

Potrzeby związane z bieżącym utrzymaniem 28 domów pomocy społecznej w woj. opolskim wyniosły ogółem 86 447 tys. zł (o 4% więcej niż w 2011 r.)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

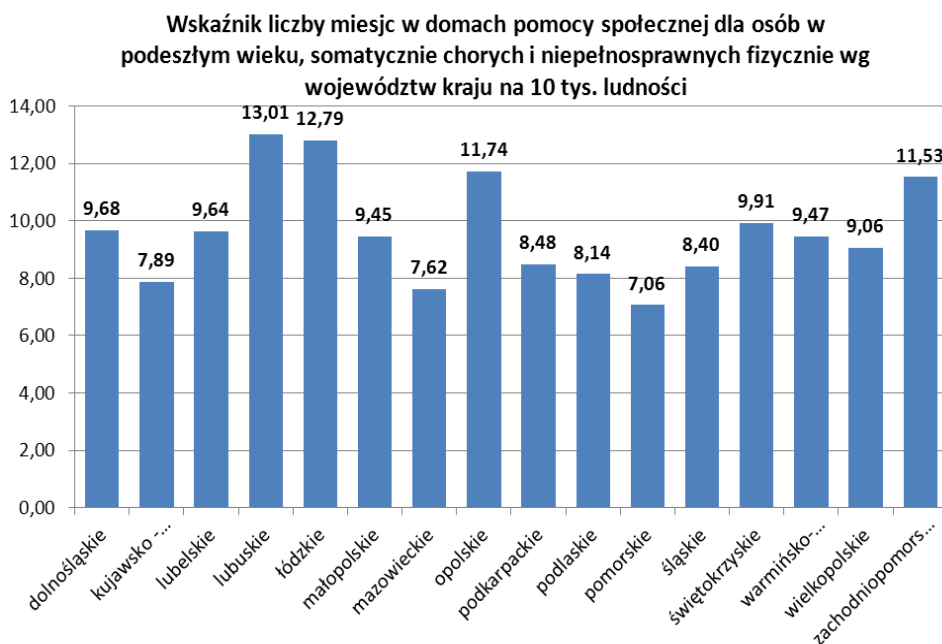

Tabela 30. Liczba domów pomocy społecznej i miejsc w tych domach w woj. opolskim w 2012 r.

Lp.	Powiat	Domy pomocy społecznej w woj. opolskim - powiatowe i gminne w 2012 r.													
		Ogółem		w tym dla osób:											
		Liczba domów	Liczba miejsc	w podeszłym wieku		przewlekłe somatycznie chorych oraz w podeszłym wieku		w podeszłym wieku oraz somatycznie chorych i niepełnosprawnych fizycznie		przewlekłe psychicznie chorych		dorośli niepełnosprawni intelektualnie		dzieci i młodzieży oraz dorośli niepełnosprawni intelektualnie	
Liczba domów	Liczba miejsc			Liczba domów	Liczba miejsc	Liczba domów	Liczba miejsc	Liczba domów	Liczba miejsc	Liczba domów	Liczba miejsc	Liczba domów	Liczba miejsc		
1	brzeski	2	148	1	53	0	0	0	0	0	0	1	95	0	0
2	głubczycki	2	722	0	29	0	0	0	0	1	643	0	0	1	50
3	kędzierzyński-kozielski	2	123	0	0	0	0	0	0	0	0	1	70	1	53
4	kluczborski	2	210	1	95	0	0	0	45	0	0	1	70	0	0
5	krapkowicki	1	22	1	22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	namysłowski	1	49	1	49	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	nyski	4	304	0	0	1	105	1	56	1	63	0	0	1	80
8	oleski	2	112	1	42	0	0	0	0	0	0	1	70	0	0
9	Miasto OPOLE	2	190	0	0	2	190	0	0	0	0	0	0	0	0
10	opolski	3	391	0	0	1	97	0	0	0	0	1	174	1	120
11	prudnicki	3	190	2	128	0	0	0	0	1	62	0	0	0	0
12	strzelecki	3	455	0	0	1	120	0	115	0	0	0	0	2	220
13	GOGOLIN - DPS prowadzony przez gminę	1	44	1	44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	RAZEM WOJ.	28	2 960	8	462	5	512	1	216	3	768	5	479	6	523

Źródło: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, <http://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/raporty-i-statystyki/statystyki-pomocy-spoecznej/> (05.02.2013 r., godz. 14⁰⁰) oraz dane OUW w Opolu (rejestr domow pomocy społecznej)

Wykres 6. Wskaźnik liczby miejsc w domach pomocy społecznej wg wybranych grup osób w 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, <http://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/raporty-i-statystyki/statystyki-pomocy-spoecznej/>

Średni wskaźnik liczby miejsc w domach pomocy społecznej (dla osób w podeszłym wieku, somatycznie chorych i niepełnosprawnych fizycznie) na 10 tys. ludności wynosi dla Polski 9,22 (waha się od 7,06 w województwie pomorskim do 13,01 w województwie lubuskim; woj. opolskie ma 3. miejsce w kraju ze wskaźnikiem 11,74). Natomiast przy uwzględnieniu liczby wszystkich miejsc w DPS-ach (również dla osób z zaburzeniami psychicznymi) woj. opolskie zajmuje pierwsze miejsce w Polsce (wskaźnik 29 miejsc na 10 tys. ludności, w kraju – 21 miejsc).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

W 2012 r. miesięczny koszt utrzymania 1 miejsca w domu pomocy społecznej o zasięgu powiatowym wyniósł 2 540 zł i wahał się od 1 983 zł w DPS dla osób w podeszłym wieku i przewlekle chorych somatycznie w Kopernikach do 2 926 zł w DPS w Namysłowie.

Tabela 31. Średni, miesięczny koszt utrzymania domów pomocy społecznej w woj. opolskim w 2012 r.

Lp.	Powiat / DPS	Liczba domów	Liczba miejsc	Średni miesięczny koszt utrzymania 1 miejsca w zł
1.	Powiat brzeski	2	148	
2.	DPS Grodków		53	2 695
3.	DPS Jędrzejów		95	2 775
4.	Powiat głubczycki	2	722	
5.	DPS Klisino		672	2 527
6.	DPS Kietrz		50	2 519
7.	Powiat kędzierzyńsko-kozielski	2	123	
8.	DPS K-Koźle (Sławęcice)		70	2 503
9.	DPS K-Koźle (ul. Łukasiewicz)		53	2 569
10.	Powiat kluczborski	2	210	
11.	DPS Kluczbork		140	2 486
12.	DPS Gieraltice		70	2 753
13.	Powiat krapkowicki	1	22	2 799
14.	Powiat namysłowski	1	49	2 926
15.	Powiat nyski	4	304	
16.	DPS Korfantów		56	2 373
17.	DPS Nysa, ul. Świętojańska		63	2 042
18.	DPS Nysa, Al. Wojska Pol.		80	2 119
19.	DPS Koperniki		105	1 983
20.	Powiat oleski	2	112	
21.	DPS Radawie		70	2 666
22.	DPS Borki Wielkie		42	2 290
23.	Miasto Opole	2	190	
24.	Opole – Szpitalna		52	2 640
25.	Opole – DPS Kombatant		138	2 676
26.	Powiat opolski	3	391	
27.	Prószków		216	2 700
28.	Dobrzeń Wielki		55	2 590
29.	Czarnowąsy		120	2 500
30.	Powiat prudnicki	3	190	
31.	DPS Grabina		50	2 519
32.	DPS Prudnik		78	2 319
33.	DPS Raclawice Śl.		62	2 534
34.	Powiat strzelecki	3	455	
35.	DPS Strzelce Op.		235	2 761
36.	DPS Zawadzkie		110	2 617
37.	DPS Kadłub		110	2 678
38.	Razem domy powiatowe	27	2 916	2 540
39.	Kamionek (gm. Gogolin)	1	44	2 722

Źródło: na podstawie informacji ogłoszonych w Dziennikach Urzędowy Województwa Opolskiego przez starostów powiatów i Prezydenta Miasta Opola w 2012 r. (za OUW w Opolu).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

6.2.2 Dzielne domy pomocy

Na terenie woj. opolskiego funkcjonuje 15 dziennych domów pomocy, w których w 2012 r. było 1 365 miejsc, tj. o 5% więcej niż w 2011 r. W kolejnych latach zaplanowano utworzenie dwóch dodatkowych jednostek na ok.110 miejsc (Miasto Opole).

Tabela 32. Liczba dziennych domów pomocy i miejsc w tych domach w woj. opolskim w 2012 r.

Lp.	Powiat	Dzielne domy pomocy wg powiatów woj. opolskiego w 2012 r.	
		Liczba domów	Liczba miejsc
1	brzeski	1	35
2	głubczycki	1	140
3	kędzierzyński-kozielski	5	480
4	kluczborski	0	0
5	krapkowicki	3	140
6	namysłowski	0	0
7	nyski	1	70
8	oleski	0	0
9	Miasto Opole	3	440
10	opolski	0	0
11	prudnicki	1	60
12	RAZEM WOJ.	15	1 365

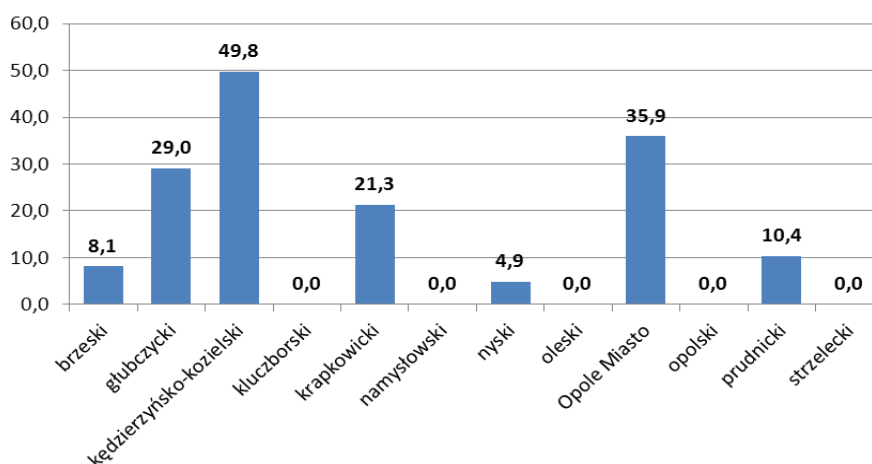
Źródło: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, <http://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoleczna/raporty-i-statystyki/statystyki-pomocy-spolecznej/> (05.02.2013 r., godz. 13⁰⁰)

Koszt utrzymania DDP-ów (całkowicie finansowany przez budżet gmin) wyniósł 6 494 tys. zł i w porównaniu do 2011 r. wrósł o prawie 10% (w 2012 r. miesięczny koszt utrzymania jednego miejsca wyniósł 396 zł).

Do 2014 r. zaplanowano systematyczny wzrost środków na domy dziennego pobytu o 11% do kwoty 7 903 tys. zł.

Wykres 7. Liczba miejsc w DDP woj. opolskiego w 2012 r. (wskaźnik wg powiatów)

Wskaźnik liczby miejsc w dziennych domach pomocy w powiatach woj. opolskiego w 2012 r. na 10 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, <http://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoleczna/raporty-i-statystyki/statystyki-pomocy-spolecznej/>

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

6.2.3 Usługi opiekuńcze

W 2012 r. pomocą w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych objęto ogółem 2 339 osoby, w tym 309 osób z zaburzeniami psychicznymi, które korzystały ze specjalistycznych usług opiekuńczych.

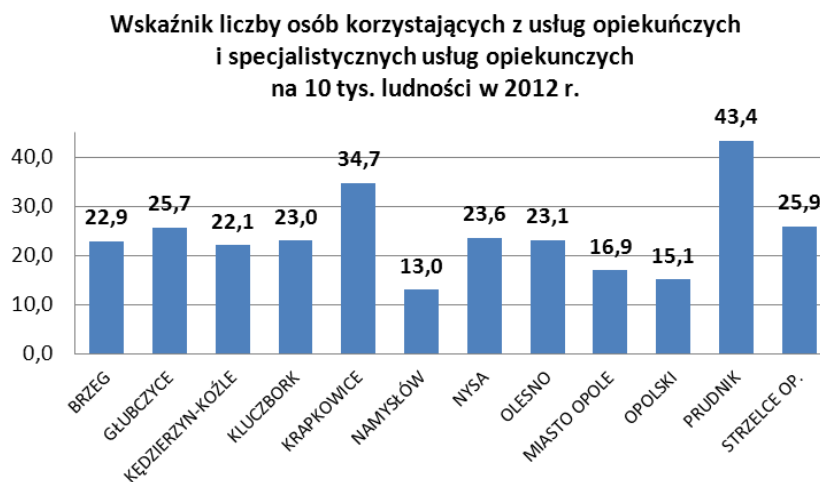
W przeciwieństwie do zakresu pomocy stacjonarnej i pomocy środowiskowej (dienne domy pomocy) usługi opiekuńcze w woj. opolskim świadczone są w niewystarczającym zakresie (na 10 tys. ludności przypada 23,1 osób objętych tą formą wsparcia, w kraju - 25,4).

Tabela 33. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych i wskaźnik na 10 tys. ludności w woj. opolskim w 2012 r.

Lp.	Powiat	Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych			Wskaźnik liczby osób na 10 tys. ludności
		Razem	z tego:		
			zwykłe	specjalistyczne	
1	brzeski	212	166	46	22,9
2	głubczycki	124	108	16	25,7
3	kędzierzyńsko-kozielski	217	158	59	22,1
4	kluczborski	156	144	12	23,0
5	krapkowicki	228	220	8	34,7
6	namysłowski	56	44	12	13,0
7	nyski	336	304	32	23,6
8	oleski	153	137	16	23,1
9	Miasto Opole	207	173	34	16,9
10	opolski	201	197	4	15,1
11	prudnicki	250	193	57	43,4
12	strzelecki	199	186	13	25,9
	RAZEM WOJ.	2 339	2 030	309	23,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, <http://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/raporty-i-statystyki/statystyki-pomocy-spoecznej/> oraz sprawozdania MPIPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej za 2012 r.

Wykres 8. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi w woj. opolskim w 2012 r. (wskaźnik wg powiatów)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, <http://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/raporty-i-statystyki/statystyki-pomocy-spoecznej/> oraz sprawozdania MPIPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej za 2012 r., zamieszczonego w Statystycznej Aplikacji Centralnej

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

W 2012 r. w zakresie **pozostałych form wsparcia instytucjonalnego** nie wystąpiły istotne zmiany, tj.:

- ✓ w **11 środowiskowych domach samopomocy nadal liczba miejsc wynosi 524** (osoby z zaburzeniami psychicznymi). Koszt utrzymania tych placówek wyniósł 7 913 tys. zł (do 2014 r. ma powstać dodatkowa placówka w Praszce; przewidywany koszt utrzymania tych domów wzrośnie o 12% do 8 861 tys. zł);
- ✓ w **6 ośrodkach interwencji kryzysowej wsparcie otrzymało 3 065 osób**. Koszt utrzymania tych jednostek (finansowany w całości z budżetu powiatów) wyniósł 886 tys. zł. Wg powiatowych ocen zasobów pomocy społecznej – mimo przewidywanego wzrostu liczby osób wymagających wsparcia, koszt utrzymania ośrodków interwencji kryzysowej w kolejnych latach będzie systematycznie spadać (w 2014 r. wynosić ma 851 tys. zł, tj. mniej o 4%);
- ✓ w **15 warsztatach terapii zajęciowej uczestniczyło 429 osób**. Koszt utrzymania tych instytucji (finansowany w dużej części ze środków PFRON) wyniósł 7 410 tys. zł. (do 2014 r. prognozuje się wzrost kosztów ich utrzymania do 8 095 tys. zł, tj. o 9%);
- ✓ nadal funkcjonują 2 ośrodki specjalistycznego poradnictwa dla ofiar przemocy w rodzinie (w Opolu i Kędzierzynie–Koźlu), w których udzielono wsparcia 651 osobom i rodzinom.

7. Zmiana systemu pomocy i integracji społecznej (ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej)³⁷

Od 1 stycznia 2012 r. wszystkie szczeble samorządu terytorialnego mają obowiązek realizować zadania z zakresie nowej *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.

Celem wprowadzonej zmiany jest oddzielenie dotychczas prowadzonych działań w zakresie opieki nad dziećmi i rodzinami, przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze, od działań typowych dla pomocy i wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych, wynikających np. z niskich dochodów rodzin, ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, starości.

Zgodnie z nową ustawą – najważniejszym zadaniem wszystkich instytucji jest zapewnienie dziecku odpowiednich warunków życia w ramach jego rodziny biologicznej i wspieranie ich środowisku zamieszkania. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej jest ostatecznością, która może nastąpić po wyczerpaniu wszystkich możliwości wsparcia w środowisku lokalnym.

Działania instytucji mają sprawić, że dziecko tylko w wyjątkowych sytuacjach zagrażających jego zdrowiu i życiu, czasowo trafia do pieczy zastępczej (najlepiej typu rodzinnego), a następnie wraca do rodziny biologicznej, a gdy jest to niemożliwe – odpowiednie instytucje rozpoczynają procedurę adopcyjną.

W związku z tym wprowadzono następujący podział zadań:

1. **zadania gminy** obejmują pracę socjalną w środowisku zamieszkania rodziny oraz wsparcie asystenta rodziny (nowe stanowisko) i rodziny wspierającej. Zatrudnienie asystenta winno być finansowane w ramach własnych środków gmin, przy czym w okresie przejściowym zadanie to może być dofinansowane z budżetu państwa. Na jednego asystenta może przypadać nie więcej niż 20 rodzin problemowych.

³⁷ Zob. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. Nr 149, poz. 887 ze zm.)

W 2012 r. z uwagi na ograniczone możliwości finansowe samorządu gminnego zatrudniono łącznie 33 asystentów rodziny (winno ich być ok. 200);

2. **zadania powiatu** polegają na organizacji pieczy zastępczej w powiecie, tj.:
- tworzenie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz pokrywanie kosztu utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych,
 - prowadzenie i bieżące utrzymanie placówek opiekuńczo-wychowawczych,
 - wspieranie rodzin zastępczych, prowadzenie szkoleń, poradnictwa, utrzymywanie kontaktów z rodziną biologiczną,
 - opracowanie lokalnych programów rozwoju pieczy zastępczej.

W tym celu powołano w powiecie dwie nowe funkcje – organizatora pieczy zastępczej i koordynatora pieczy zastępczej. Organizatorem jest zazwyczaj powiatowe centrum pomocy rodzinie, natomiast koordynatorzy winni być zatrudnieni w strukturach urzędów powiatowych. W 2012 r. zatrudniono łącznie 15 osób we wszystkich powiatach województwa, z wyjątkiem powiatów brzeskiego i opolskiego ziemskiego. Podobnie do gmin, powiaty korzystały w 2012 r. z dotacji budżetu państwa (w drodze konkursu), jednak - jak wynika z informacji kierowników PCPR-ów, środki były niewystarczające. Do 2015 r. zadanie to ma być zadaniem obligatoryjnym, finansowanym ze środków własnych;

3. **zadania samorządu województwa** to od 2012 r.:
- opracowanie wojewódzkiego programu rozwoju pieczy zastępczej oraz opracowanie programu szkoleń dla rodziców adopcyjnych;
 - prowadzenie ośrodków adopcyjnych (w woj. opolskim funkcjonują obecnie dwa ośrodki adopcyjne - jeden prowadzony przez samorząd województwa, a drugi na jego zlecenie).

System pieczy zastępczej woj. opolskiego, ze szczególnym uwzględnieniem procedur adopcji, zostanie zaprezentowany po zakończeniu badania Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS w Opolu i przedstawieniu ich wyników na sesji Sejmiku Województwa Opolskiego w październiku 2013 r.

8. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

W 2012 r. jednostki samorządu terytorialnego podjęły współpracę z 124 organizacjami pozarządowymi – najczęściej w formie zlecenia zadania z zakresu pomocy i integracji społecznej.

Większość zleceń dotyczy:

- wykonywania usług opiekuńczych (45 zleceń);
- wykonywania specjalistycznych usług opiekuńczych (17);
- prowadzenia placówek pomocy społecznej (11).

Wartość tych zleceń wyniosła ogółem 15 790 tys. zł, w tym:

- zleceń w trybie działalności pożytku publicznego 14 213 tys. zł (w porównaniu do 2011 r. wzrosła o niecały 1%);
- zleceń w trybie zamówień publicznych 1 375 tys. zł (w porównaniu do roku poprzedniego zmalał o 15%).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Tabela 34. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w latach 2011-2012 i w 2013 r. (prognoza) – liczba i wartość zleceń w tys. zł

Lp.	Wyszczególnienie	Rok 2011	Rok 2012	2013 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2013 r. 2012 r. = 100%
1.	ZLECENIA W TRYBIE DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO				
2.	Liczba zleceń OGÓŁEM	136	124	122	98
5.	Wartość zleconych zadań publicznych organizacjom pozarządowym ogółem w tys. zł	14 128	14 213	13 437	95
6.	w tym dotacje w tys. zł	11 372	11 488	10 930	95
7.	ZLECENIA W TRYBIE ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH				
8.	Liczba zleceń OGÓŁEM	10	4	9	225
9.	Wartość zleconych zadań publicznych organizacjom pozarządowym ogółem w tys. zł	5 855	1 578	3 147	199
10.	w tym dotacje w tys. zł	1 606	1 376	3 196	
11.	WYBRANY RODZAJ USŁUG POMOCY SPOŁECZNEJ PROWADZONYCH PRZEZ ORGANIZACJE POZARZADOWE				
12.	Usługi opiekuńcze				
13.	Liczba zleceń dla organizacji pozarządowych	40	45	46	102
14.	Wartość zleceń w tys. zł	2 318	2 300	2 453	107
15.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze				
16.	Liczba zleceń dla organizacji pozarządowych	12	17	17	100
17.	Wartość zleceń w tys. zł	1 086	1 148	1 256	109
18.	Prowadzenie placówki pomocy społecznej				
19.	Liczba zleceń dla organizacji pozarządowych	12	11	11	100
20.	Wartość zleceń w tys. zł	5 857	13 018	12 840	99

Źródło: gminne i powiatowe oceny zasobów pomocy społecznej w 2011 r. i 2012 r. oraz materiały własne ROPS w Opolu

W 2013 r. samorządy przewidują dalszy spadek liczby zleceń w trybie działalności pożytku publicznego (o 5%), natomiast znaczny (ponad 2-krotny) wzrost liczby zleceń w trybie zamówień publicznych.

Planuje się zwiększenie współpracy w zakresie realizacji usług opiekuńczych (liczba zleceń wzrośnie o 2%, a ich wartość o 7%) oraz wzrost wartości zleceń na realizację specjalistycznych usług opiekuńczych (o 9%).

9. Projekty współfinansowane z UE

9.1 Realizacja projektów w ramach PO KL w latach 2008 – 2012 w woj. opolskim – Priorytet VII - Działanie 7.1

W latach 2008 - 2012 liczba projektów systemowych zrealizowanych w woj. opolskim w ramach Działania 7.1 – *Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji*, wyniosła łącznie 254 projekty systemowe, w tym:

- ✓ 204 w ośrodkach pomocy społecznej,
- ✓ 50 w powiatowe centra pomocy rodzinie.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Tabela 35. Liczba projektów systemowych realizowanych w gminach i powiatach woj. opolskiego w ramach Działania 7.1 w latach 2008-2012

Województwo opolskie	Liczba projektów systemowych realizowanych w ramach Działania 7.1						OPS-y i PCPR-y realizujące projekty w proc. do wszystkich jednostek w woj. opolskim w 2012 r.
	2008	2009	2010	2011	2012	Razem	
Ogółem	55	53	56	49	41	254	57,7
<i>z tego:</i>							
Poddziałanie 7.1.1 - ośrodki pomocy społecznej	46	43	45	38	32	204	45,0
Poddziałanie 7.1.2 - powiatowe centra pomocy rodzinie	9	10	11	11	9	50	81,8

Zródło: obliczenia własne na podstawie Informacji WUP w Opolu

Powyższe projekty systemowe realizowano przede wszystkim w oparciu o kontrakty socjalne (90%) i programy aktywności lokalnej (10%).

Kontrakty socjalne umożliwiają stosowanie różnorodnych form wsparcia i pomocy uczestnikom projektów w wejściu na rynek pracy (zasiłki i pomoc w naturze, praca socjalna, instrumenty aktywizacji zawodowej, edukacyjnej i społecznej). Natomiast programy aktywności lokalnej to długofalowe inicjatywy mające na celu aktywizowanie społeczności lokalnych na rzecz rozwiązywania własnych problemów społecznych, wsparcia i włączenia grup wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Większa popularność kontraktu socjalnego niż programów aktywności lokalnej to wynik traktowania przez OPS-y i PCPR-y kontraktu socjalnego jako narzędzia mniej skomplikowanego³⁸.

Podobnie jak w ubiegłym roku głównymi powodami zmniejszającego się zainteresowanie ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie woj. opolskiego realizacją projektów systemowych były brak wystarczających własnych środków finansowych na zabezpieczenie realizacji projektu oraz trudności organizacyjne i prawne w jego realizacji (niedobory kadrowe, trudności w kwalifikowaniu wydatków itp.).

³⁸ Według badań przeprowadzonych przez WUP w Opolu, ponad 60% respondentów, realizujących projekty PO KL, uważa kontrakt socjalny za bardzo proste lub proste narzędzie aktywizacyjne, w przeciwieństwie do programów aktywności lokalnej, które w opinii połowy badanych są trudne lub bardzo trudne do stosowania – Zob. *Korekta sprawozdania z realizacji Priorytetów komponentu regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013*, WUP w Opolu, s. 7 http://www.pokl.opole.pl/47/58/sprawozdania_z_realizacji_priorytetow_viix_po_kl.html (24.05.2013 r., godz. 11⁰⁰).

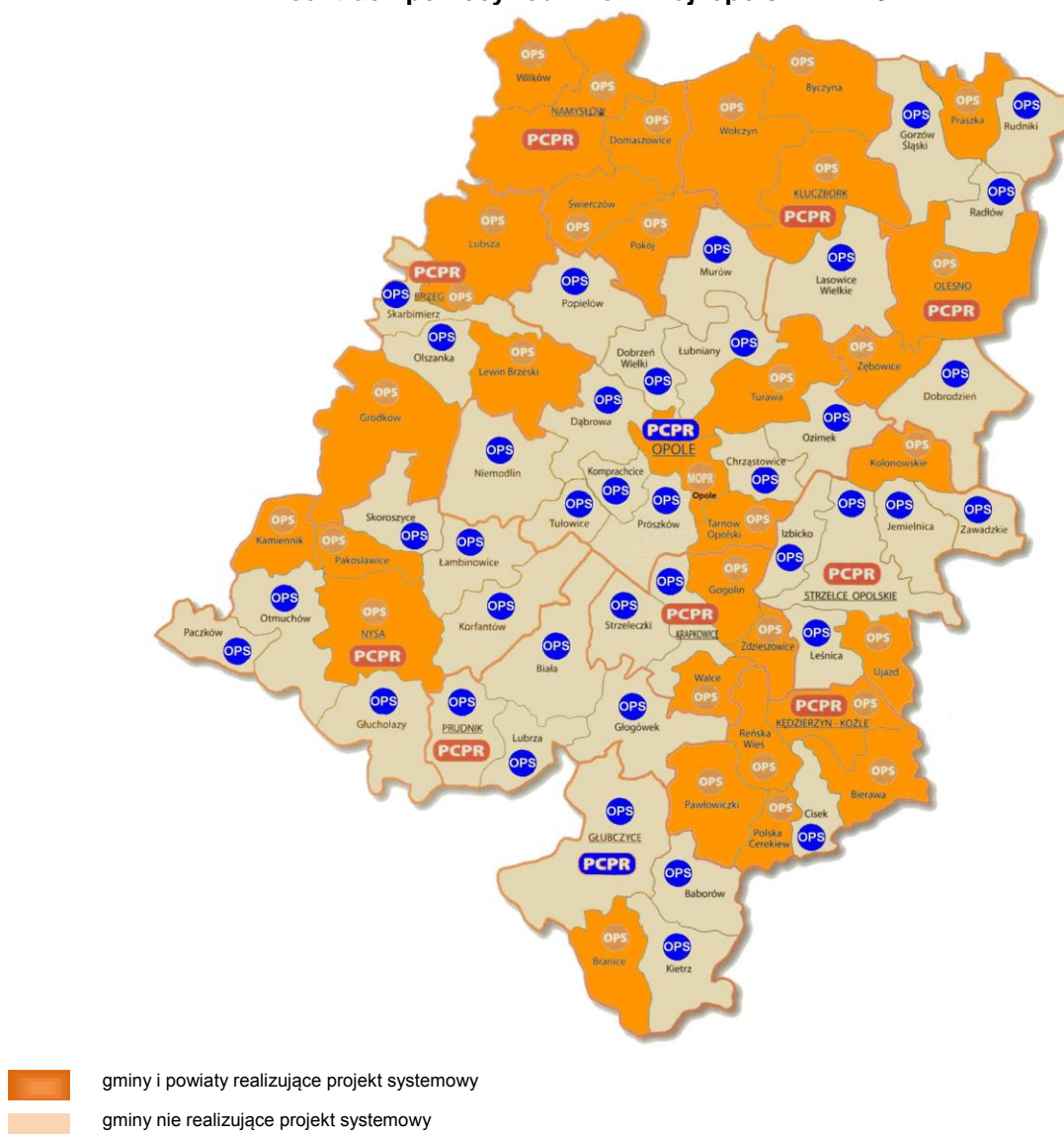
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Mapa 8. Projekty systemowe zrealizowane w ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie w woj. opolskim w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne OIS ROPS w Opolu

9.2 Realizacja projektów OPS i PCPR w ramach PO KL w latach 2011 – 2012 w woj. opolskim

W 2012 r. OPS-y i PCPR-y objęły projektami systemowymi PO KL 1 121 osób, tj. o 7% (86 osób) mniej niż w 2011 r., w tym 653 osoby uczestniczyły w projektach realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej, a 468 osób w projektach powiatowych centrów pomocy rodzinie (brak informacji o beneficjentach projektów konkursowych realizowanych lub współrealizowanych przez te instytucje, zatem liczba osób objętych projektami w ramach PO KL jest większa).

W porównaniu do 2011 r. liczba uczestników projektów zmniejszyła się w OPS-ach i PCPR-ach, co wynikało głównie z mniejszej liczby gmin i powiatów, które realizowały projekty

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PO KL. Najbardziej spadła liczba objętych projektami w powiatach: głubczyckim i opolskim ziemskim.

W latach 2011-2012 największe grupy klientów pomocy społecznej objętych projektami PO KL miały OPS-y i PCPR-y w powiatach: nyskim (w 2011 r. – 200 osób, w 2012 r. - 202 osoby) i brzeskim (199 i 187 osób), a najmniejszą w powiecie prudnickim (19 i 25 osób).

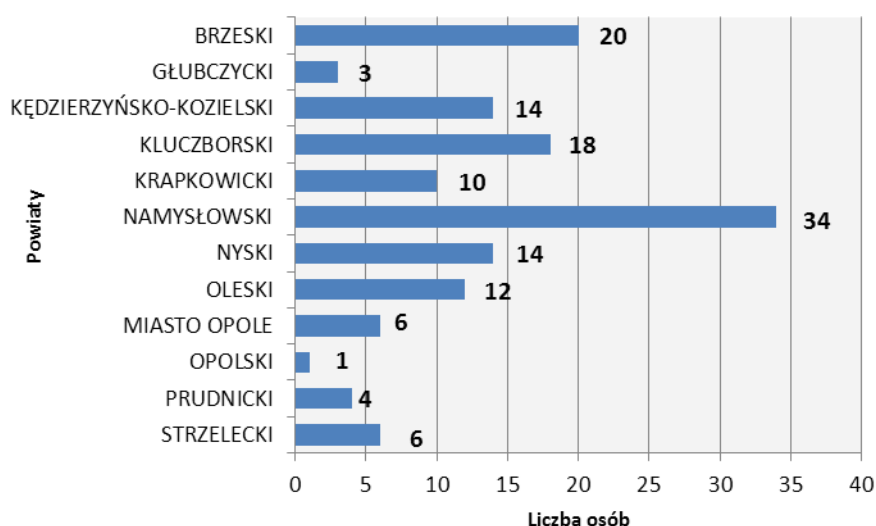
W 2012 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało w województwie średnio 11 beneficjentów projektów PO KL (w 2011 r. – 12.), przy czym najwięcej w powiecie namysłowskim – 34 osoby, a najmniej w powiecie opolskim ziemskim - 1 osoba.

Tabela 36. Beneficjenci projektów systemowych realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie w latach 2011-2012

Lp.	Powiat	Liczba ludności powiatu wg stanu na 31.12.2012 r.	Liczba beneficjentów projektów systemowych OPS i PCPR w:		Wzrost / spadek w 2012 r. 2011=100%	Wskaźnik liczby beneficjentów na 10 tys. mieszkańców w 2012 r.
			2011 r.	2012 r.		
1	BRZESKI	92 410	199	187	94	20
2	GŁUBCZYCKI	48 003	77	15	19	3
3	KĘDZIERZYŃSKO-KOZIELSKI	95 227	114	137	120	14
4	KLUCZBORSKI	67 065	102	119	117	18
5	KRAPKOWICKI	64 715	66	66	100	10
6	NAMYSŁOWSKI	43 082	113	145	128	34
7	NYSKI	141 384	200	202	101	14
8	OLESKI	65 928	88	79	90	12
9	MIASTO OPOLE	122 120	65	72	111	6
10	OPOLSKI	132 935	69	12	17	1
11	PRUDNICKI	57 436	19	25	132	4
12	STRZELECKI	75 435	95	49	52	6
	RAZEM	1 005 740	1 207	1 121	93	11

Źródło: opracowanie własne OIS ROPS w Opolu na podstawie WUP w Opolu oraz gminnych i powiatowych ocen zasobów pomocy społecznej w 2012 r.

Wykres 9. Liczba beneficjentów projektów systemowych realizowanych przez OPS-y i PCPR-y na 10 tys. mieszkańców w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Tabela 37. Uczestnicy projektów systemowych OPS-ów i PCPR-ów w ramach PO KL w latach 2011-2012

Lp.	Powiat	Beneficjenci projektów w ramach EFS w:							
		2011 r.			2012 r.			Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r. =100%	
		OPS	PCPR	Razem	OPS	PCPR	Razem	OPS	PCPR
1	brzeski	94	105	199	112	75	187	119	71
2	głubczycki	60	17	77	15	0	15	25	0
3	kędzierzyńsko-kozielski	65	49	114	66	71	137	102	145
4	kluczborski	60	42	102	79	40	119	132	95
5	krapkowicki	33	33	66	33	33	66	100	100
6	namysłowski	82	31	113	118	27	145	144	87
7	nyski	120	80	200	117	85	202	98	106
8	oleski	60	28	88	31	48	79	52	171
9	Miasto Opole *	65	0	65	72	0	72	111	X
10	opolski	39	30	69	12	0	12	31	0
11	prudnicki	0	19	19	0	25	25	X	132
12	strzelecki	22	73	95	13	49	62	59	67
	Razem	700	507	1 207	653	468	1 121	93	92

* Miasto Opole realizuje jeden projekt w ramach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu

Źródło: opracowanie własne OIS ROPS w Opolu na podstawie WUP w Opolu

W 2012 r. liczba powiatów realizująca projekty systemowe w PCPR zmniejszyła się o 2 jednostki (głubczycki i opolski ziemski) – w 2011 r. projekty realizowało 11 powiatów. Także liczba gmin realizująca projekty w OPS-ach spadła o 6 (z 38 w 2011 r. do 32 w 2012 r.). Przełożyło się to na spadek liczby osób objętych projektami w woj. opolskim, choć w części powiatów ich liczba wzrosła.

10. Zadania Samorządu Województwa Opolskiego w zakresie pomocy i integracji społecznej w 2012 r.

W 2012 r. zadania samorządu województwa w zakresie pomocy i integracji społecznej objęły m.in.:

- 1) wsparcie organizacji pozarządowych w ramach Programu Współpracy Samorządu Województwa Opolskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego. Udzielono dotacji 4 organizacjom pozarządowym, na prawie 66 tys. zł;
- 2) zadania z zakresu koordynacji systemu zabezpieczenia społecznego – rozpatrzono prawie 4 tys. wniosków o ustalenie uprawnień do świadczeń rodzinnych otrzymywanych w krajach UE. Koszt realizacji tego zadania wyniósł 1 518 tys. zł;
- 3) bieżące utrzymanie 2 ośrodków adopcyjnych (jeden prowadzony przez Samorząd Województwa, drugi na zlecenie Samorządu). Łączny koszt zadania wyniósł 743 tys. zł. W 2012 roku z pomocy ośrodków adopcyjnych skorzystało ok. 300 rodzin adopcyjnych. Przeprowadzono 81 procedur zakończonych przysposobieniem (prawomocne postanowienie sądu), w tym 2 zakończone przysposobieniem międzynarodowym;

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

- 4) w ramach zadań realizowanych z udziałem środków z UE realizowano projekt systemowy „Podnoszenie kwalifikacji kadry pomocy i integracji społecznej w województwie opolskim” - w 2012 r. przeszkolono 680 osób, a koszt realizacji projektu wyniósł 612 tys. zł. Tematyka szkoleń obejmowała m.in.:
- doskonalenie umiejętności zawodowych pracowników socjalnych (pracy z rodziną, superrewizja dla pracowników socjalnych, współpraca z rodzinami zastępczymi, zastosowanie arteterapii w pracy z podopiecznymi DPS i ŚDS, komunikacja z osobą zaburzoną psychicznie, zatrudnienie wspierane i kontrakt socjalny, interwencja kryzysowa);
 - upowszechnianie wiedzy z zakresu stosowania aktywnych form wsparcia;
 - nawiązywanie dialogu, partnerstwa publiczno-społecznego oraz współpracy na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (zorganizowano dwie wizyty studyjne na temat dobrych praktyk ekonomii społecznej oraz seminarium „Środowiskowa praca socjalna – organizowanie społeczności lokalnej”);
 - opracowanie wieloletniego planu działań na rzecz rozwoju sektora ekonomii społecznej;
- 5) prowadzono kampanię informacyjno-promocyjną o zasięgu regionalnym poprzez wydanie kwartalnika pracowników socjalnych „Empowerment” oraz publikacji informacyjnej „Droga do rodzicielstwa”;
- 6) realizowano zadania w ramach projektu „Wsparcie regionalnych ośrodków polityki społecznej w zakresie utworzenia Obserwatorium Integracji Społecznej”, tj.:
- monitoring sytuacji życiowej mieszkańców regionu – opracowano: wielowymiarową analizę porównawczą *Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim w 2012 r.*, oraz analizę *Poziom życia mieszkańców w województwie opolskim, sytuacja rodzin, pomoc bezrobotnym i osobom wykluczonym, niwelowanie skutków dysfunkcji społecznych*;
 - opracowano Raport z badania regionalnego *Ekonomia społeczna w woj. opolskim - w stronę rozwiązań systemowych*, którego rekomendacje posłużyły do opracowania diagnozy dla *Wieloletniego planu działania na rzecz rozwoju, promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji otoczenia ekonomii społecznej w regionie*;
 - opracowano dwa programy stanowiące części *Regionalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego*, tj.: *Wojewódzki program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześnienia pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej, samopomocy środowiskowej* oraz *Wojewódzki program rozwoju zróżnicowanych form wspieranego zatrudnienia i przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi*;
 - opracowano analizy w zakresie: *potrzeb szkoleniowych kadry pomocy i integracji społecznej*, wniosków wynikających z wizyty studyjnej w Dolnej Austrii dotyczącej form wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych;
 - zorganizowano 3-dniowe seminarium ogólnopolskie *Ekonomia społeczna w województwie opolskim – w stronę rozwiązań systemowych*, w którym udział wzięli pracownicy i przedstawiciele OIS-ów, ROPS-ów, PCPR-ów, OPS-ów, organizacji pozarządowych, samorządu terytorialnego, uczelni wyższych – łącznie 61 osób;
- 7) zrealizowano projekty konkursowe:

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

- „*Reaguj i żyj bezpiecznie*” w ramach zadania „Poprawa poziomu bezpieczeństwa w szkołach i placówkach systemu oświaty we współpracy międzyresortowej” Rządowego programu na lata 2008-2013 „Bezpieczna i przyjazna szkoła”,
 - przy udziale Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Opolu ROPS w Opolu zrealizował projekt „*Wolni od uzależnień behawioralnych*” (dofinansowany z Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych Ministerstwa Zdrowia);
- 8) z zakresu rehabilitacji społecznej lub zawodowej ze środków PFRON:
- dofinansowano koszt tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej w wysokości 1 887 tys. zł;
 - zlecono zadania organizacjom pozarządowym w wysokości 203 tys. zł.
 - dofinansowano roboty budowlane w obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w wysokości 370 tys. zł.

11. Wnioski

Analiza danych i informacji zgromadzonych w tegorocznej *Ocenie zasobów pomocy społecznej*, wskazuje, że w 2012 r. w woj. opolskim nie poprawiły się obserwowane od lat niekorzystne tendencje demograficzne. Nadal zjawiska te wyznaczają najważniejsze kierunki działań regionalnej polityki społecznej.

Według sygnałnej informacji GUS z maja br., w porównaniu do 2011 r. wystąpił:³⁹

- spadek liczby ludności ogółem - zarówno w podziale na płeć, jak i w podziale na miasto i wieś;
- wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, przy spadku osób w wieku przedprodukcyjnym;
- spadek liczby urodzeń żywych oraz wzrost liczby zarejestrowanych zgonów (liczba urodzeń żywych była o 2,9% wyższa w porównaniu z 2011 r., ale w relacji do 2010 r. obniżyła się o 2,4%);
- niski, nadal nie gwarantujący zastępowalności pokoleń współczynnik dzietności (choć w 2012 r. był on nieco wyższy niż w roku 2011);
- spadek liczby osób zarówno zameldowanych, jak i wymeldowanych na pobyt stały w ruchu wewnętrznym;
- wzrost liczby osób wymeldowanych z pobytu stałego za granicę.⁴⁰

W zakresie warunków życia ludności sytuacja województwa opolskiego jest lepsza niż w pozostałych regionach kraju:

- dochody i wydatki mieszkańców województwa przekraczają średnie wartości w kraju (po raz pierwszy od kilku lat nie tylko wydatki, ale również dochody ludności województwa przekroczyły średnie wartości w kraju. Opolszczyzna znalazła się w grupie 4 województw o wyższych wskaźnikach, tj.: mazowieckim, dolnośląskim i pomorskim),⁴¹

³⁹ *Stan i ruch naturalny ludności w woj. opolskim w 2012 r.*,

http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/opole/ASSETS_sygnalna_ludnosc_2012.pdf (20.05.2013 r. godz. 10⁰⁰)

⁴⁰ Tamże, s. 9

⁴¹ Sytuacja gospodarstw domowych w 2012 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych, GUS 2013 (materiał na konferencję prasową w dn. 29.05.2013 r.) http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/WZ_sytuacja_gosp_dom_2012.pdf (29.05.2013 r., godz. 9²⁰)

- występuje dobra sytuacja w zakresie wyposażenia mieszkań w dobra trwałego użytku, zwłaszcza samochody, sprzęt elektroniczny, komputery, telewizory itp., na dobrym poziomie utrzymuje się dostęp mieszkańców do Internetu,
- podobnie jak w innych regionach kraju, w 2012 r. wzrosła stopa bezrobocia, jednak nie wpłynęło to na wzrost liczby osób wymagających wsparcia instytucji pomocy i integracji społecznej, zwłaszcza nie poszerzył się zakres ubóstwa. Tak jak w latach poprzednich, woj. opolskie należy do grupy regionów o najniższym poziomie ubóstwa, zwłaszcza skrajnego.

W związku z tym – wśród wielu ważnych zadań polityki społecznej regionu wskazać należy dwa obszary:

1. wzmocnienie działań polegających na tworzeniu dogodnych warunków pracy i życia młodych rodzin, tak aby zwiększała się liczba urodzeń, a także na wspieraniu rodzin, które już posiadają i wychowują dzieci,
2. zwiększenie zakresu i form opieki oraz wsparcia, które umożliwiłyby osobom starszym lepsze uczestnictwo w życiu społecznym, chroniąc jednocześnie przed wykluczeniem.

W pierwszym obszarze są to m.in. działania, polegające na opracowaniu narzędzi i pakietów w ramach *Programu Specjalnej Strefy Demograficznej* (wsparcie rodzin z dziećmi w zakresie łączenia obowiązków zawodowych z wychowawczymi, poprawa dostępu do usług żłobkowych, przedszkolnych, zdrowotnych itp.).

Natomiast w stosunku do rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, prowadzone są działania, których celem jest poszerzenie zakresu wsparcia instytucjonalnego i środowiskowego, bowiem nadal występuje w woj. opolskim niedobór placówek i miejsc środowiskowej opieki nad dziećmi z rodzin problemowych:

- zbyt mało jest miejsc w świetlicach środowiskowych i socjoterapeutycznych,
- za mały zakres środowiskowej pracy socjalnej z rodzinami problemowymi,
- dopiero od stycznia 2012 r. weszła w życie nowa ustawa, której celem ma być poprawa skuteczności systemu wsparcia rodzin i pieczy zastępczej (trudno jest po roku działania nowych regulacji ocenić ich skuteczność).

W drugim obszarze – mimo wysokiej pozycji jaką region zajmuje pod względem form opieki nad osobami starszymi, wobec gwałtownie wzrastającej liczby tych osób (w tym chorych i niepełnosprawnych), należy znacznie poszerzyć ofertę i zakres pomocy. Szczególne znaczenie w najbliższych latach będzie miał rozwój środowiskowych form opieki i pomocy (usług opiekuńczych, klubów wsparcia, świetlic, środowiskowej pracy socjalnej), a także unowocześnienie dotychczas stosowanych metod (np. zmiana funkcji domów pomocy społecznej na swoiste centra pomocy i wsparcia, mieszczące w swoich siedzibach zarówno pomoc stacjonarną, jak również dzienną, rehabilitacyjną czy hospicyjną).

Opolskie instytucje pomocy i integracji społecznej stopniowo dostosowują się do potrzeb i wyzwań wynikających ze zmian społecznych i demograficznych, choć w wielu obszarach proces ten jest zbyt powolny lub ograniczony przepisami prawa.

W 2012 r. w systemie zabezpieczenia społecznego wystąpiły dwie istotne zmiany:

- wprowadzono w życie nową *ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*,
- podwyższono kryteria dochodowe uprawniające do świadczeń z pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Pierwsza zmiana polega na oddzieleniu zadań związanych z opieką nad dzieckiem i rodziną od zadań polegających na udzielaniu wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych, spowodowanych bezrobociem, ubóstwem czy niepełnosprawnością. Ustawa wprowadziła nowe instytucje (stanowiska pracy asystenta rodziny i koordynatora pieczy zastępczej), a także nowe narzędzia i zasady współpracy wszystkich instytucji, w celu poprawienia skuteczności działania pieczy zastępczej oraz usprawnienia procedury adopcyjnej.⁴²

Druga – od dawna rekomendowana zmiana, dotyczy waloryzacji kryteriów dochodowych stosowanych w pomocy społecznej i świadczeniach rodzinnych.

Wzrosły również wartości udzielanych zasiłków rodzinnych i wynoszą: 77 zł na dziecko do 5 lat, 106 zł na dziecko do 18 lat, 115 zł na dziecko do 25 roku życia,

Podkreśla się jednak, że podwyższenie tych kryteriów nie spowodowało znacznego wzrostu wartości wypłacanych świadczeń, zwłaszcza zasiłków z pomocy społecznej. Nadal ich wysokość bliska jest minimum egzystencji, czyli zaspokaja najbardziej podstawowe potrzeby osób i rodzin, nie wpływając wyraźnie na poprawę sytuacji życiowej beneficjentów.

Pozostałe elementy systemu zabezpieczenia społecznego nie zmieniły się w znaczący sposób.

Natomiast do najważniejszy różnic zaliczyć należy:

1. W zakresie zadań pomocy społecznej

- 1.1 wzrost udziału osób długotrwale korzystających z pomocy – w 2012 r. jest to wskaźnik 58%,
- 1.2 wzrost udziału wśród beneficjentów liczby osób w wieku emerytalnym, zwłaszcza mężczyzn (o 20%) i będący efektem tych zmian wzrost zapotrzebowania na różnego typu formy pomocy i opieki nad osobami starszymi. Gminy podkreślają konieczność rozwoju bazy dziennych domów pomocy, usług opiekuńczych, a także infrastruktury domów pomocy społecznej (opieki całodobowej),
- 1.3 dynamiczny wzrost kosztu ponoszonego przez gminy za pobyt swoich mieszkańców w domach pomocy społecznej i związana z tym potrzeba rozwoju środowiskowych form wsparcia dla osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych;
- 1.4 wzrost kosztu pomocy pieniężnej, wynikający w podwyższenia kryterium dochodowego i wzrostu wartości poszczególnych świadczeń (szczególnie świadczeń finansowanych lub dofinansowywanych z budżetu państwa),
- 1.5 spadek pomocy udzielanej przez powiatowe centra pomocy rodzinie w formie pracy socjalnej i specjalistycznego poradnictwa
- 1.6 dalszy spadek udziału jednostek samorządu terytorialnego w projektach systemowych i konkursowych w ramach PO KL, a także konkursach resortowych. Podkreśla się, że udział w konkursach warunkowany jest finansowym udziałem własnym, a z powodu ograniczonych możliwości finansowania wielu zadań, nie wystarcza środków na uczestnictwo w konkursach;
- 1.7 nadal występujący dotkliwy brak działań partnerskich, współpracy między samorządami oraz niski udział w realizacji zadań organizacji pozarządowych i wolontariuszy;

⁴² Szczegółowe dane i informacje o stanie systemu pieczy zastępczej, z uwzględnieniem adopcji w woj. opolskim zostaną omówiono w informacji przeznaczony na posiedzenie sejmiku woj. opolskiego w październiku 2013 r.

- 1.8 niewystarczająca liczba podmiotów ekonomii społecznej, niski udział działań polegających na organizacji prac społecznie-użytecznych oraz robót publicznych (brak środków finansowych);
- 1.9 niewystarczający zakres działań polegających na integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem w formie klubów i centrów integracji społecznej. Łącznie w województwie funkcjonują 2 centra i 6 klubów integracji społecznej, a z doświadczenia pracowników prowadzących te placówki wynika, że rehabilitacja społeczna i zawodowa skierowana do osób długotrwale bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej przynosi najlepsze efekty właśnie w takich podmiotach;
- 1.10 nadal zbyt niski stopień realizacji kontraktów socjalnych, wobec jednocześnie podkreślanej roli i znaczenia tego narzędzia w poprawie skuteczności działań pomocy społecznej. Malejąca liczba kontraktów socjalnych jest m.in. efektem przeciążenia pracowników socjalnych działaniami administracyjnymi i brakiem wystarczającego czasu na pracę socjalną, w tym - realizację kontraktów. W 2012 r. zawarto o 3% mniej kontraktów niż w 2011 r. (2 339 osób);
- 1.11 w 2012 r. zaobserwowano utrzymującą się nadal wyraźną przewagę świadczeń pieniężnych nad innymi formami wsparcia, zwłaszcza w postaci pracy socjalnej, poradnictwa, pomocy rzeczowej, kontraktów socjalnych. Niewystarczająca liczba pracowników socjalnych i poświęcanie znacznej części czasu pracy na zadania administracyjne, powodują, że brak jest skutecznych mechanizmów wsparcia coraz większej grupy osób uzależnionych od pomocy (korzystających z niej od kilku lat);
- 1.12 podobnie jak w latach poprzednich w niewielkim stopniu zaspokojone są potrzeby w zakresie mieszkań socjalnych (63,3%). W 2012 r. na mieszkanie socjalne oczekiwało 1 642 mieszkańców województwa;
- 1.13 niski jest również – mimo wzrostu w porównaniu do 2011 r. zasób mieszkań chronionych, zwłaszcza dla młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą oraz osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 1.14 nadal poważnym mankamentem jest przeciążenie zadaniami administracyjnymi służb pomocy społecznej, wobec niewystarczającej liczby pracowników socjalnych, mimo iż w 2012r. zanotowanym 3-procentowy wzrost liczby zatrudnionych, szczególnie w ośrodkach pomocy społecznej, w tym wzrost liczby osób, które ukończyły specjalizację I i II stopnia w zawodzie pracownik socjalny,
- 1.15 zbyt wolno postępuje rozwój instytucji oraz poszerzanie zakresu ich oddziaływania – według gminnych i powiatowych *Ocen* - do 2014 r. w woj. opolskim mają powstać: 2 nowe domy pomocy społecznej (w powiecie brzeskim i głubczyckim), 2 dzienne domy pomocy (w Opolu), 1 środowiskowy dom samopomocy (w Praszce) oraz rozbudowa ŚDS w Kluczborku, 1 klub integracji społecznej (w Kędzierzynie-Koźlu). Powiat krapkowicki zamierza rozwinąć sieć rodzinnych placówek opiekuńczo-wychowawczych (o 6 jednostek na 51 miejsc);
- 2. W zakresie systemu świadczeń rodzinnych w 2012 r. wystąpiły m.in. następujące zmiany:**
- 2.1 wzrost liczby osób niepełnosprawnych korzystających ze świadczeń pielęgnacyjnych (w związku z koniecznością opieki nad osobą ze znacznym

- stopniem niepełnosprawności). W kolejnych latach nastąpić ma ponowne ograniczenie uprawnień do tych świadczeń i spadek liczby świadczeniobiorców;
- 2.2 spadek ogólnej liczby rodzin otrzymujących świadczenia rodzinne, mimo podwyższenia kryterium dochodowego (od listopada 2012 r.) liczba świadczeniobiorców zmalała o 5%, ponieważ nadal wysokość tego kryterium (539 zł) jest niewiele wyższa od granicy ubóstwa egzystencjalnego (443 zł);

Ponadto podkreśla się, że mimo wzrostu wartości kryterium dochodowego oraz wzrostu wysokości zasiłków rodzinnych, nadal pomoc udzielana jest w zbyt niskiej wysokości (przeciętna wysokość zasiłku rodzinnego z dodatkami wynosi 266 zł) i niewiele różni się od wysokości kryteriów i świadczeń z pomocy społecznej. Ekspertki wskazują, że z powodu braku skutecznych narzędzi i mechanizmów kontroli oraz aktywizowania beneficjentów, zbyt duża grupa osób uzyskuje prawo do świadczeń, a osoby znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji otrzymują pomoc – nieadekwatną do potrzeb. Ocenia się, że systemy: pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych, są w małym stopniu efektywne. W Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej trwają obecnie prace nad poważną zmianą systemu pomocy społecznej, polegającą głównie na oddzieleniu pracy socjalnej i poradnictwa od pomocy w formie świadczeń pieniężnych. Ponadto - gminy będą mogły zlecić wykonanie zadań w zakresie niematerialnych i aktywizujących form wsparcia – organizacjom pozarządowym lub podmiotom niepublicznym. Oczekuje się poprawy skuteczności stosowanych usług społecznych i jednocześnie większą racjonalizację wydatków.

3. **W zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną** - wprowadzono w życie nową *ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* - wprowadzono nowe instrumenty prawne i organizacyjne, które mają usprawnić dotychczas podejmowane działania w tym zakresie. Poszczególnym szczeblom samorządu terytorialnego przypisano konkretne zadania, przyjmując jednocześnie zasadę ścisłej współpracy i partnerstwa instytucjonalnego oraz resortowego. Nowe zadania wymagają znacznych nakładów finansowych, a budżet państwa w 2012r. dofinansował jedynie część tych obowiązków.

Stąd jeden z głównych wniosków wymienianych w gminnych i powiatowych ocenach zasobów pomocy społecznej dotyczy trudności w realizowaniu coraz większej liczby zadań, bez zabezpieczenia odpowiedniej wielkości środków finansowych. Obecnie ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centrum pomocy rodzinie wykonują coraz większą liczbę zadań z zakresu nie tylko pomocy społecznej, ale również szeroko pojętej polityki społecznej. Powoduje to brak możliwości wykonywania na odpowiednim poziomie najważniejszej usługi pomocy społecznej, jaką jest praca socjalna.

Od momentu wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, prawo to zostało już kilka razy zmienione i nadal samorządy wnoszą o dokonanie kolejnych poprawek.⁴³

Dotyczy m.in:

- odciążenia pracy asystentów rodziny (w świetle obecnych przepisów zobowiązani są oni do szczegółowego raportowania prowadzonych zadań),

⁴³ Uwagi dotyczące ustawy zostały określone w trakcie spotkania przedstawicieli gmin i powiatów woj. opolskiego na spotkaniu z p. J. Orągły – poseł na Sejm RP, w siedzibie ROPS w Opolu 10 kwietnia 2013 r.

- przyznanie asystentowi rodziny tych **samych przywilejów co pracownikom socjalnym** (250 zł dodatku oraz dodatkowy urlop wypoczynkowy),
- uproszczenia wielu przepisów, ponieważ duża ich część jest nieprecyzyjna co wymusza indywidualne interpretacje, które nie są oficjalnym stanowiskiem i nie stanowią wykładni prawa,
- z uwagi na trudności związane z finansowaniem zatrudnienia odpowiedniej liczby asystentów rodziny i koordynatorów pieczy zastępczej, przy założeniu, że od 2015r. zatrudnienie asystentów i koordynatorów ma być obligatoryjne, władze samorządu terytorialnego oczekują na współfinansowanie tego zadania przez budżet państwa.

Ponadto – w zakresie działań wspierających rodziny wychowujące dzieci, samorządy gminne mają wiele możliwości wprowadzenia indywidualnych programów osłonowych lub ulg i zwolnień. Szczególnie dotyczyć to winno rodzin wielodzietnych i niepełnych, których warunki życia daleko odbiegają od sytuacji rodzin z mniejszą liczbą dzieci.⁴⁴ Jednak w woj. opolskim tylko 1 gmina (Kluczbork) podjęła uchwałę w sprawie ustanowienia Karty 3+, pozwalającą rodzinom wielodzietnym na ulgowe korzystanie z instytucji kultury, sportu i wypoczynku. Tego typu inicjatywy są szeroko stosowane w wielu krajach europejskich, a także w wielu miastach Polski. Ocenia się, że w dalszej perspektywie czasowej stosowanie ulg i zwolnień przynosi wiele pożytku, nie obciążając zbytnio budżetów gmin.

12.Rekomendacje

Trwające od wielu lat niekorzystne tendencje w systemie pomocy społecznej oraz innych elementach zabezpieczenia społecznego, polegające na wyraźnej przewadze działań interwencyjnych i osłonowych nad profilaktyką i zintegrowanym wsparciem, powodują, że wzrasta liczba osób i rodzin długotrwale korzystających z pomocy, klientów wobec których należy stworzyć inny – bardziej skuteczny system działań i instytucji.

Służyć temu mają zmiany jakie wprowadzono w 2012 r. m.in. w opiece nad dzieckiem i rodziną mającą trudności opiekuńczo-wychowawcze, a także zmiany, które obecnie są w fazie przygotowań, polegające na oddzieleniu działań osłonowych w pomocy społecznej od pracy socjalnej i poradnictwa.

W związku z tym, a także na podstawie wniosków zawartych w gminnych i powiatowych ocenach zasobów pomocy społecznej, należy wskazać najważniejsze rekomendacje:

1. wprowadzenie zmian w ustawodawstwie dotyczącym pomocy i integracji społecznej, polegających na zwiększeniu możliwości stosowania aktywnych form wsparcia, mechanizmów uzależniających udzielenie pomocy od aktywności beneficjentów i ich udziału w procesie usamodzielniania,
2. inicjowanie rozwoju instytucji i różnych form wsparcia środowiskowego (dziennych domów pomocy, świetlic środowiskowych, klubów wsparcia, stołówek, instytucji udzielających poradnictwa, ośrodków interwencji kryzysowej);

⁴⁴ *Ubóstwo w Polsce w 2012 r. (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych, GUS, Informacja sygnałna* www.stat.gov.pl/gus/5840_8292_PLK_HTML.htm (20.05.2013 r. godz. 12³⁰)

3. rozwój i poszerzanie zakresu działania usług społecznych skierowanych do osób starszych, zwłaszcza wsparcia środowiskowego;
4. tworzenie odpowiednich warunków współpracy z III sektorem, podejmowanie wspólnych – partnerskich działań,
5. tworzenie mechanizmów wsparcia sektora ekonomii społecznej, w tym szczególnie centrów i klubów integracji społecznej, spółdzielni socjalnych,
6. rozwój infrastruktury instytucji zajmujących się aktywizacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych w tym z zaburzeniami psychicznymi,
7. zwiększenia udziału w systemie pomocy społecznej wolontariatu,
8. promocja partnerstwa, współpracy międzyresortowej, inicjowanie zespołów interdyscyplinarnych,
9. kontynuowanie oraz unowocześnianie szkoleń i doskonalenia zawodowego pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej oraz wolontariuszy (systematyczne badanie potrzeb szkoleniowych i informacyjnych w celu unowocześnienia programów szkoleń i ich form organizacyjnych);
10. opracowanie i monitoring programów oraz narzędzi realizacji działań zmierzających do poprawy niekorzystnych tendencji społecznych i demograficznych, w tym szczególnie Programu Specjalnej Strefy Demograficznej i projektów realizowanych w przyszłym okresie programowania UE.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Załącznik 1

Tabela 38. Pomoc społeczna w woj. opolskim w 2012 r. – wybrane zagadnienia

Lp.	Gmina (ośrodek pomocy społecznej)	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba osób, którym przyznano decyzję do liczby ludności w %	Wartość pomocy pieniężnej przypadająca w 2012 r. na 1 klienta pomocy społecznej w zł	Liczba pracowników socjalnych	Liczba ludności gminy na 1 pracownika socjalnego
1	MOPS Brzeg	1 472	3,9	2 099	19	1 964
2	GOPS Skarbimierz	209	2,7	2 496	2	3 824
3	MGOPS Grodków	835	4,2	1 622	8	2 478
4	MGOPS Lewin Brzeski	924	6,8	2 019	7	1 938
5	GOPS Lubsza	315	3,5	1 684	2	4 515
6	GOPS Olszanka	156	3,1	1 530	3	1 676
7	Razem pow. brzeski	3 911	4,2	x	41	2 254
8	MGOPS Baborów	439	7,0	2 410	3	2 088
9	GOPS Branice	526	7,6	2 504	5	1 407
10	MGOPS Głubczyce	1 311	5,6	2 545	13	1 795
11	MGOPS Kietrz	552	4,9	1 769	4	2 843
12	Razem pow. głubczycki	2 828	5,9	x	25	1 920
13	MOPS Kędzierzyn-Koźle	2 455	4,0	2 355	33	1 846
14	GOPS Bierawa	173	2,2	3 640	3	2 598
15	GOPS Cisek	197	3,3	1 958	3	1 986
16	GOPS Pawłowiczki	335	4,2	2 038	4	1 998
17	GOPS Polska Cerekiew	167	3,9	2 172	2	2 169
18	GOPS Reńska Wieś	139	1,7	1 433	2	4 119
19	Razem pow. kędzierzyńsko-kozielski	3 466	3,6	x	47	2 026
20	MGOPS Byczyna	579	6,1	1 233	6	1 590
21	MGOPS Kluczbork	1 573	4,3	1 455	21	1 737
22	GOPS Lasowice Wielkie	153	2,2	2 152	2	3 479
23	MGOPS Wolczyn	754	5,4	1 668	8	1 762
24	Razem pow. kluczborski	3 059	4,6	x	37	1 813
25	MGOPS Gogolin	377	3,1	2 457	6	2 035
26	MGOPS Krapkowice	1 020	4,4	2 021	11	2 092
27	GOPS Strzeleczy	135	1,8	2 055	2	3 762

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Lp.	Gmina (ośrodek pomocy społecznej)	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba osób, którym przyznano decyzję do liczby ludności w %	Wartość pomocy pieniężnej przypadająca w 2012 r. na 1 klienta pomocy społecznej w zł	Liczba pracowników socjalnych	Liczba ludności gminy na 1 pracownika socjalnego
28	GOPS Walce	134	2,4	1 108	2	2 807
29	MGOPS Zdzeszowice	428	2,6	1 569	3	1 261
30	Razem pow. krapkowicki	2 094	3,2	x	24	2 696
31	Powiat miasto Opole	2 120	1,7	2 876	48	2 544
32	GOPS Domaszowice	416	11,0	1 731	3	1 257
33	MGOPS Namysłów	914	3,6	1 489	11	2 339
34	GOPS Pokój	565	10,6	1 132	4	1 337
35	GOPS Świerczów	511	14,2	1 400	3	1 198
36	GOPS Wilków	373	8,0	1 954	3	1 546
37	Razem pow. namysłowski	2 779	6,5	x	24	1 795
38	MGOPS Glucholazy	1059	4,2	1 985	11	2 280
39	GOPS Kamiennik	521	14,1	2 172	3	1 230
40	MGOPS Korfantów	358	3,8	2 243	3	3 164
41	GOPS Łambinowice	314	4,0	1 800	4	1 973
42	MGOPS Nysa	2 256	3,9	2 338	30	1 922
43	MGOPS Otmuchów	657	4,7	2146	4	3 530
44	MGOPS Paczków	730	5,5	1 958	6	2 219
45	GOPS Pakosławice	319	8,5	1 342	1	3 733
46	GOPS Skoroszyce	190	3,0	1619	2	3 213
47	Razem pow. nyski	6 404	4,5	x	47	3 008
48	MGOPS Dobrodzień	364	3,7	1 548	4	2 480
49	MGOPS Gorzów Śląski	296	4,0	1 652	3	2 461
50	MGOPS Olesno	632	3,5	1 494	9	2 013
51	MGOPS Praszka	378	2,7	1 857	7	1 989
52	GOPS Radłów	105	2,4	2 163	3	1 480
53	GOPS Rudniki	280	3,3	1 270	3	2 792
54	GOPS Zębowice	169	4,5	1 557	3	1 261
55	Razem pow. oleski	2224	3,4	x	37	1 782

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Lp.	Gmina (ośrodek pomocy społecznej)	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba osób, którym przyznano decyzję do liczby ludności w %	Wartość pomocy pieniężnej przypadająca w 2012 r. na 1 klienta pomocy społecznej w zł	Liczba pracowników socjalnych	Liczba ludności gminy na 1 pracownika socjalnego
56	GOPS Chrzęstowice	171	2,5	1066	3	2 242
57	GOPS Dąbrowa	186	2,0	1471	4	2 332
58	GOPS Dobrzeń Wielki	703	4,9	1058	5	2 889
59	GOPS Komprachcice	284	2,6	1771	3	3 685
60	GOPS Łubniany	265	2,8	1 328	2	4 790
61	GOPS Murów	188	3,4	1 523	3	1 869
62	MGOPS Niemodlin	893	6,6	2 301	6	2 262
63	MGOPS Ozimek	671	3,4	1 932	8	2 473
64	GOPS Popielów	406	4,9	1445	3	2 766
65	MGOPS Prószków	181	1,8	3 909	4	2 466
66	GOPS Tarnów Opolski	323	3,4	1 905	4	2 386
67	GOPS Tułowice	211	3,9	1 942	3	1 827
68	GOPS Turawa	131	1,4	1 781	2	4 826
69	Razem pow. opolski	4 613	3,5	x	50	2 659
70	MGOPS Biąta	315	2,9	2 596	5	2 200
71	MGOPS Głogówek	413	3,0	1 845	6	2 295
72	GOPS Lubrza	295	6,7	1 149	1	4 400
73	MGOPS Prudnik	1945	6,9	2 612	11	2 570
74	Razem pow. prudnicki	2 968	5,2	x	23	2 497
75	GOPS Izbicko	112	2,1	1690	2	2 693
76	GOPS Jemielnica	178	2,5	2141	3	2 400
77	MGOPS Kolonowskie	193	3,2	2657	2	2 989
78	MGOPS Leśnica	185	2,3	1429	2	3 961
79	MGOPS Strzelce Opolskie	982	3,2	1832	12	2 556
80	MGOPS Ujazd *	221	3,5	1439	3	2 098
81	MGOPS Zawadzkie	327	2,7	2281	5	2 398
82	Razem pow. strzelecki	2 198	2,9	x	29	2 601
83	RAZEM	38 664	3,8	2010	448	2 245

Źródło: gminne i powiatowe oceny zasobów pomocy społecznej w 2012 r. i sprawozdanie MPIP-03 za 2012 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Załącznik 3

2. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej

ŚRODKI FINANSOWE NA WYDATKI W POMOCY SPOŁECZNEJ

(zadania własne i zadania zlecone)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby		
	Rok 2010	Rok 2011		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie	
OGÓŁEM						
OGÓŁEM (działy)	1	552 540 741	531 569 641	585 049 643	606 944 773	618 155 309
851 - OCHRONA ZDROWIA						
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	2	811 328	820 299	1 018 434	705 190	640 228
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	3	17 157 205	12 779 975	14 305 027	12 784 285	12 400 535
852 - POMOC SPOŁECZNA						
85201 - Placówki opiekuńczo-wychowawcze - wydatki ogółem	4	19 283 301	19 026 465	21 969 999	22 958 280	25 152 367
85202 - Domy pomocy społecznej	5	75 160 145	83 226 125	98 540 741	106 194 339	111 427 037
85203 - Ośrodki Wsparcia	6	2 957 856	3 321 131	5 166 338	4 509 877	5 165 625
85204 - Rodziny zastępcze	7	17 457 640	17 692 465	19 910 785	23 383 145	24 981 781
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	8	513 387	865 512	925 176	808 040	880 269
85206 - Wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	9	0	0	617 984	1 782 047	2 151 445
85212 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	10	186 392 466	195 811 065	195 086 299	196 451 947	194 127 240
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	11	1 265 018	1 563 267	2 147 138	2 180 570	2 141 721
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	12	42 561 600	42 751 931	48 764 064	52 312 868	54 442 443
85215 - Dodatki mieszkaniowe	13	15 308 326	15 423 921	17 344 489	17 823 496	17 546 256
85216 - Zasiłki stałe	14	11 871 734	12 976 988	14 371 237	15 522 839	15 996 256
85218 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	15	7 552 531	7 688 549	8 387 955	9 026 400	9 371 803
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	16	44 647 252	48 575 573	52 249 503	54 058 583	55 520 929
85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	17	1 028 925	1 155 732	1 694 207	1 774 190	1 860 133
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	18	10 105 024	10 339 980	11 489 685	12 513 216	12 637 665
85231- Pomoc dla cudzoziemców	19	13 100	17 848	600	0	5 000
W tym: Wydatki na pomoc dla cudzoziemców w celu integracji ze środowiskiem (cudzoziemcy, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą)	20	13 100	17 848	0	0	4 000
85232 - Centra Integracji Społecznej	21	0	0	0	0	0
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	22	43 427 699	3 887 397	1 201 769	1 035 291	2 002 000
85295 - Pozostała działalność W tym: - klub integracji społecznej, - warsztat terapii zajęciowej, - prace społecznie użyteczne, - program "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" - wkład własny gminy	23	26 209 297	23 605 567	27 714 175	27 776 996	28 260 694

Załącznik 3

2. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej

ŚRODKI FINANSOWE NA WYDATKI W POMOCY SPOŁECZNEJ

(zadania własne i zadania zlecone)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby		
	Rok 2010	Rok 2011		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie	
853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ						
85305 - Żłobki	24	8 961 178	10 736 632	14 904 212	15 233 489	11 852 807
85306 - Kluby dziecięce	25	0	0	22 750	88 200	88 200
85307 - Dzienni opiekunowie	26	0	0	0	0	144 000
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	27	1 777 005	1 774 025	2 464 233	2 145 531	2 149 803
85321 - Zespoły orzekania o niepełnosprawności	28	1 499 907	1 691 213	1 798 235	1 801 449	1 969 226
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	29	8 507 397	8 213 179	14 431 903	14 528 599	15 918 840
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	30	1 650 397	1 366 738	1 612 233	2 324 439	1 986 731
854 - Edukacyjna opieka wychowawcza						
85415 - Pomoc materialna dla uczniów	31	6 421 023	6 258 064	6 910 472	7 221 467	7 334 275
Inne - środki EFS na projekty						
Liczba projektów EFS	32	104	103	79	73	59
Łączna kwota środków EFS	33	785 019 595	641 484 362	549 732 910	18 074 135	17 508 353